

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU (CEZA HUKUKU) ANABİLİM DALI**

**TÜRK HUKUKUNDA KARAPARANIN AKLANMASI
SUÇLARI VE ÖNLEYİCİ DÜZENLEMELER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FEYYAZ YONCALIK

ANKARA-2008

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
GİRİŞ	VIII
I- Tez konusunun kapsamı ve seçiliş sebebi.....	VIII
II- Tez Planı	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAPARA, KARAPARANIN AKLANMASI KAVRAMLARI VE BU KAVRAMLARIN ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİYLE İLİŞKİSİ

I- KARAPARA KAVRAMI.....	1
A- Karaparanın Tanımı ve Kayıtdışı Ekonomiden Farkı	1
B- Dünya’da ve Türkiye’de Karapara Miktarı.....	3
II- KARAPARANIN AKLANMASI KAVRAMI	6
A- Karaparanın Aklanmasının Tanımı	6
B- Karapara Aklanmasının Aşamaları.....	7
1- Yerleştirme Aşaması.....	7
2- Ayırma Aşaması.....	8
3- Bütünleştirme Aşaması.....	9
C- Karapara Aklama Teknikleri.....	10
1- Parçalama (Şirinler) Yöntemi	10
2- Nakit Kaçakçılığı.....	11
3- Vergi Cennetleri (off-shore bölgeler).....	12
4- Nakit Para Kullanılan İşyerleri (Göstermelik Şirketler).....	14
5- Paravan – Hayali Şirketlerin Kurulması	14
6- Kumarhanelerin (Casinolar) Kullanılması ve Talih Oyunlarından Yararlanma	15
7- Sahte veya şişirilmiş Faturalar Kullanmak (Hayali İthalat ve İhracat).....	16
8- 900’lü telefon hatlarını kullanma	17
9- Bağış Toplamak.....	17
10- Yabancı İşçileri Kullanma	18

11- Finansal Kuruluşlarla İşbirliği.....	18
12- Diğer Teknikler	20
D- Karapara Ekonomisinin Nedenleri	21
1- Ekonomik Nedenler	21
2- Sosyal Nedenler.....	22
3- Siyasal Nedenler.....	24
4- Adli Nedenler	25
5- Bürokratik Nedenler	30
E- Karapara Aklamayla Mücadelenin Nedenleri	32
1- Genel Olarak	32
2- Karaparanın Ekonomi Üzerindeki Olumsuz Etkileri	33
3- Karaparanın Sebep Olduğu Sosyal ve Siyasal Sorunlar	34
III- ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ VE BU ÖRGÜTLERİN KARAPARA	
AKLAMA SUÇU İLE OLAN İLİŞKİLERİ	38
A- Genel Olarak	38
B- Kavram Olarak Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri.....	39
1-Tanım ve Benzeri Diğer Kavramlardan Farkı	39
2- Yapısal Unsurları.....	42
a- Amaç Kazanç Elde Etmektir	42
b- Kazanç Kural Olarak Suç İşlenerek Elde Edilmektedir.....	42
c- Hiyerarşik Düzen İçinde İş Bölümü Yapılmaktadır	43
d- Araç Olarak Şiddet Kullanılmaktadır	43
e- Suç Örgütünün Yapılanması Süreklilik Arz etmektedir	44
f- Örgüt İçi Yaptırım Sistemi Bulunmaktadır	45
g- Kamu ve Özel Sektöre Nüfuz Etmek ve Hakimiyet Kurmak	
İstemektedirler	45
ğ- Karapara Aklanmaktadır	46
C-Karapara ve Karapara Aklama Suçu İle İlişkileri	47
1- Genel Olarak	47
2- Amaç Bakımından	48
3- İşlenen Suçlar Bakımından	48
4- İşlenen Suçların Ortak Özellikleri Bakımından	50

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA KARAPARA AKLAMA SUÇU VE 4208 SAYILI KARAPARANIN AKLANAMASININ ÖNLENMESİ HAKKINDA KANUN

I- 4208 Sayılı Yasa Öncesi	54
A- Türkiye’de Karaparanın Tarihi	54
B- 4208 Sayılı Yasanın Çıkmasından Önceki Gelişmeler.....	56
1- 4208 Sayılı Yasa Öncesi TCK da ki ilgili hükümler.....	56
2- 4208 Sayılı Yasa Öncesi Gelişmeler	59
II- 4208 Sayılı Yasanın Karapara Aklama Suçu Açısından İncelenmesi.....	60
A- Karapara Aklama Suçunda Korunan Hukuki Yarar.....	60
B- Suçun Ön Şartları	61
1- Fiilin TCK’nın 296. Maddesini İhlal Etmemiş Bulunması.....	61
2- Temel Bir Suçun Varlığı.....	63
a- 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki Suçlar	63
b- 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanundaki Suçlar	66
c- 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanundaki Suçlar.....	67
d- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkındaki Kanundan Kaynaklanan Suçlar	68
e- 213 sayılı Vergi Usul Kanunun 359/b maddesinde yer alan suç.....	70
f- Türk Ceza Kanunundaki bazı suçlar	70
aa- Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler	71
bb- Diğer Suçlar	74
3- Temel Suç İle İlgili Bazı Sorunlar.....	76
C- Suçun Fail ve Mağduru.....	79
1- Suçun Faili	79
2-Suçun Mağduru	81
D- Suçun Unsurları.....	81

1-Öncül Suçlardan birinin İşlenmiş Olması.....	81
2- Maddi Unsur	82
a- Genel Olarak.....	82
b- Karaparanın Meşruiyet Kazandırma Amacıyla Değerlendirilmesi	84
c- Karaparanın Kullanılması	84
d- Kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi	85
e- Karaparanın Zilyet ve Malikinin Değiştirilmesi.....	85
f- Karaparanın Gizlenmesi	86
g- Karaparanın Sınır ötesi Hareketlere Tabi Tutulması Veya Bu Hareketlerin Gizlenmesi.....	87
h- Karaparanın İktisap Edilmesi	88
i- Karaparanın Bulundurulması	88
j- Sayılan Suçların Hüküm Sonuçlarından Failin Kaçmasına Yardım Etmek amacıyla Karaparanın Kaynağını veya Yerinin Değiştirilmesi Veya Transfer Yoluyla Aklanması veya Karaparanın Tespitini Engellemeye Yönelik Fiiller	90
3- Manevi Unsur.....	91
E- Yaptırım	92
1-Genel Olarak	92
2- Hürriyeti Bağlayıcı Ceza	94
3- Para Cezası.....	94
F- Cezaya Etki Eden Nedenler.....	95
1- Ağırlaştırıcı Nedenler	95
a- Karaparanın Terör Suçlarından Elde Edilmesi yada Aklanması	95
b- Karaparanın Terör Suçlarına Kaynaklık Etmek Amacıyla Elde Edilmesi yada Aklanması.....	96
c- Karaparanın Türkiye'ye İthali yada Türkiye'den İhracı Yasak Madde Kaçakçılığından Ekle Edilmesi.....	96
d- Suçun Karapara Aklamak Amacıyla Kurulan Örgütler Tarafından İşlenmesi	97

e- Suçun Memur, Kamu Görevlileri veya Bazı Kanunlara Göre Faaliyet Gösteren Kurumlarda Çalışanlar Tarafından İşlenmesi	99
f- Suçun Şiddet veya Tehdit ya da Silah Kullanılarak İşlenmesi	99
2- Hafifletici Nedenler	100
G- Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	100
1- Teşebbüs	100
2- Teselsül	101
3- İştirak	102
4- Tekerrür	103
Ğ- Usul Hükümleri	103
1- Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	103
2- Yargılama Usulü	104
3- Zamanaşımı	104
4- Davaya Müdahale.....	105
5- Müsadere.....	105
6- İspat ve Delil	107
H- 4208 Sayılı Kanunun Yürürlük Sorunu	110

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAPARA AKLAMA SUÇUNU ÖNLEYİCİ DÜZENLEMELER

I- GENEL OLARAK	113
II- ŞÜPHELİ İŞLEMLER BİLDİRİMİ	114
A- Genel Olarak.....	114
B- Şüpheli İşlemlerin Bildiriminde Usul.....	115
C- Şüpheli İşlemler Bildirme Yükümlülüğüne Aykırılık Suçu	116
1- Genel Olarak	116
2- Suçun Unsurları.....	116
a- Maddi Unsur	116
b- Manevi Unsur	116
3- Fail.....	116

4- Yaptırım	118
III- SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	119
A- Genel Olarak	119
B- Sır Saklama Yükümlülüğüne Aykırılık Suçu.....	120
1- Suçun Unsurları.....	120
a- Maddi Unsuru	120
b- Manevi Unsur	120
2-Suçun Faili	120
3. Yaptırım	121
IV- KİMLİK TESPİTİ YAPMAK VE BELİRLİ SÜRE SAKLAMAK YÜKÜMLÜLÜĞÜ	121
A- Genel Olarak	121
B- Kimlik Tespiti Yapmakla Yükümlü Olanlar.....	122
C- Kimlik Tespitine Konu İşlemler ve Miktarları.....	122
D- Kimlik Tespitinde Usul	123
1- Gerçek kişiler ile ilgili usul.....	123
2- Tüzel kişiler ile ilgili usul	124
3- Vakıflarla ilgili usul.....	124
4- Derneklerle ilgili usul	124
E- Yaptırım	124
V- BAKANLAR KURULU KARARLARI VE TEBLİĞLERDE BELİRTİLEN YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRILIK SUÇU	125
SONUÇ	126
KAYNAKÇA	128
ÖZET	133

GİRİŞ

I- Tez konusunun kapsamı ve seçiliş sebebi

Ekonomik kazanç elde etmek insanoğlunun en temel güdülerinden biri olduğu gibi, yine insanoğlunun suç işleme güdülerinin başında da ekonomik menfaat temin etme amacı olduğunu söylemek doğru bir teşhis olacaktır. Özellikle kapitalist amaç ve güdülerin son yıllarda kontrolsüz ve aşırı boyutlara ulaştığı ve insanların para kazanma ve zengin olma güdülerinin önünün olabildiğince açıldığı dünyamızda, yasal yollardan kazanmanın insanoğlunun bu güdüsünü tatmin etmediği ve bunun bir neticesi olarak da özellikle organize olmuş suç örgütlerinin yasadışı yollardan ekonomik menfaat teminine başvurdukları görülmektedir. Belki insanlık tarihi kadar eski olan bu kavram, yani yasadışı yollardan elde edilen ekonomik kazanç ve günümüzdeki adıyla “karapara” kavramı, bu yollardan elde edilen para miktarı tam olarak tespit edilemeyecek kadar korkunç boyutlara ulaşması ve hatta The Economist Dergisinde çıkan bir yazıda “önlem alınmaz ise 2020 yılında ABD Başkanını mafya seçtirecek” bile dedirtecek boyuta varması karapara ve karapara aklama suçlarını gündeme taşımıştır.

En genel tarifi ile yasadışı yollardan elde edilen ekonomik menfaatlerin çeşitli usuller takip edilerek yasal yollardan elde edilmiş gibi gösterilmek suretiyle ekonomik sisteme sokulması olarak tanımlayabileceğimiz karaparanın aklanması ile mücadele özellikle son yıllarda tüm dünyada büyük önem kazanmış bunun bir neticesi olarak da ülkemizde 19.11.1996 tarihinde 4208 sayılı “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun” resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte karapara ile mücadeleye hız verilmiş olsa bile, henüz etkin bir mücadelenin yapıldığını söylemek gerçeklikten uzak olacaktır.

Özellikle son yıllarda suç örgütleri ile karapara kavramı birbiri ile birlikte anılmaya başlanmış durumdadır. Dolayısıyla suç örgütlerinin yasadışı

kazançlarından mahrum edilmesi, suç işlemlerindeki temel nedeni ortadan kaldıracığından, suçlulukla mücadelede en önemli araç olarak karapara ile mücadelenin ön plana çıkmış olması bir başka değişle sivrisineklerin öldürülmesinden ziyade bataklığın kurutulması gereği bu konunun seçilmesinde temel nedeni oluşturmuştur.

II- Tez Planı

Bu çalışmanın ilk bölümünde öncelikle kavram olarak karapara ve karaparanın aklanması ile aşamaları, yöntemleri, karaparanın ve karapara aklamayla mücadelenin nedenleri açıklanmaya çalışılmış, ardından da günümüzde karaparanın bireysel olarak elde edilmesi ve daha sonra da aklanmasının çok fazla mümkün olmadığı dikkate alınarak, çıkar amaçlı suç örgütleri ile karapara aklama suçunun ilişkisi ortaya konmaya ve bu şekilde genellikle bir organizasyon dahilinde karaparanın elde edilip aklandığı tezi ortaya konulmuştur.

İkinci bölümde, 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun tüm yönleri ile incelenmeye çalışılmış, bu kapsamda önce 4208 sayılı yasa öncesi hukuksal durum değerlendirilmiş, ardından 4208 sayılı yasanın incelenmesine geçilmiş, bu kapsamda karapara aklama suçunun faili, mağduru, unsurları, suça etki eden nedenler, suçun özel görünüş şekilleri ve usul hükümleri yakından incelenmiştir. Bu bölümün son kısmında ise 1 Haziran 2005 tarihinden sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK 282. maddesi ile 4208 sayılı kanunun karşılaştırması yapılarak 4208 sayılı kanunun yürürlük sorunu incelenmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise, karapara aklama suçunu önlemeye yönelik düzenlemeler işlenmiş, ve yine bu kapsamda bilgi verme ve şüpheli işlem yükümlülüğüne aykırılık suçu, sır saklama yükümlülüğüne aykırılık suçu, kimlik tespiti yapmak ve belli bir süre saklamak yükümlülüğüne aykırılık suçu ve bakanlar kurulu kararları ve tebliğlerine aykırılık suçları ayrı ayrı incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAPARA, KARAPARANIN AKLANMASI KAVRAMLARI VE BU KAVRAMLARIN ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ İLE İLİŞKİSİ

I- KARAPARA KAVRAMI

A- Karaparanın Tanımı ve Kayıtdışı Ekonomiden Farkı

En geniş anlamı ile karapara,¹ kanunların suç saydığı fiillerin işlenmesinden elde edilen yani kaynağı yasadışı olan tüm ekonomik menfaat ve değerler olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte her ülke hangi suçlardan elde edilen gelirlerin karapara olarak kabul edileceğini kendi hukuk sistemlerine ,ekonomik ve sosyal yapılarına göre belirlemektedirler. Bu nedenle karaparanın tanımı konusunda farklı ülkelerde yine farklı yaklaşımlarla karşılaşmak mümkündür.

Bazı ülkeler karaparayı her türlü suç faaliyetinden elde edilmiş gelir olarak tanımlamaktadırlar. Literatürde bu tip ülkelerdeki, kaynağı yasadışı olan para “kara”, yasal olan para ise “ak” olarak nitelendirilmektedir. Bir kısım ülkelerde ise karaparayı sayma metodu kullanmak suretiyle sadece belli suçlardan elde edilmiş gelirler olarak tanımlanmaktadır. Yine literatürde bu sayılan suçlardan elde edilen para “kara” , kaynağı tamamıyla yasal olan para “ak” olarak nitelendirilirken kaynağı suç olmasına rağmen yasalarda karapara olarak sayılmayan suçlardan elde edilen para ise yine renklerin diliyle “gri” olarak adlandırılmaktadır.²

¹ Türkçe imla kurallarına göre karapara deyiminin ayrı yazılması gerekir. Ancak kanun metninde bu deyim bileşik sözcük olarak kabul edilmiş ve bitişik yazılmıştır. TUNCER, Selahattin, “Karapara_Aklanmasına İlişkin Kanun”, Mükellefin Dergisi, Sayı : 49, Ocak 1997, s.87. Bu nedenle bizde bu çalışmamızda bu deymi kanunun kabul ettiği şekilde bitişik olarak kullanacağız.

² ERGÜL, Engin, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, 1.B., Ankara, 2001, Yargı Yayınevi, s.1

Karaparanın tanımı konusundaki bu ikili yaklaşıma bir üçüncüsünü eklemek mümkündür. Şöyle ki; yukarıda izah edildiği gibi bazı ülkeler tüm suçlardan elde edilen, bir kısım ülkeler ise sadece belli suçlardan elde edilen gelirleri karapara olarak kabul etmesine rağmen, bazı ülkeler ise belli bir sınırın üzerinde yaptırım öngörülmüş suçlardan elde edilen gelirleri karapara olarak nitelendirmişlerdir.³

Ülkemizde ise karapara sayma yöntemi kullanılmak suretiyle tanımlanmıştır. Buna göre 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun” 2. maddesinde sayılan suçlardan elde edilen kazançlar yalnızca karapara olarak kabul edilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde bu kanun ve bahis mevzuu suçlar ayrıntılı olarak incelenecektir.

Karapara kavramının tanımı açısından kayıtdışı ekonomiden farkını ortaya koymak son derece önemlidir. Günümüzde çoğu zaman karapara ile kayıtdışı ekonominin aynı anlama geldiği sanılmaktadır. Oysa bu iki kavram arasında dolaylı bir ilişki bulunmasına rağmen özellikle kaynakları itibarıyla birbirlerinden farklı kavramlar olduğu muhakkaktır. Karapara kavramının net olarak sınırlarını çizebilmek, içerik ve konumunu belirleyebilmek bakımından kayıtdışı ekonomi ile olan ilişkisi ve de ondan farkını ortaya koymak gerekmektedir.

Ekonomiyi bir bütün olarak ele aldığımızda, bu bütünün bir parçasını kayıtlı diğer parçasını da kayıtdışı ekonominin oluşturduğu söylenebilir. En genel anlamı ile kayıtlı ekonomi; işlemlerin resmi kayıtlara geçirildiği ve vergilendirildiği ekonomi olarak tanımlanabilirken kayıtdışı ekonomi ise bu tanımın karşıtı bir ifade ile işlemlerin resmi kayıtlara geçirilmediği ve dolayısıyla vergilendirilemediği ekonomi olarak tanımlanabilir. Prof. Dr. Osman Altuğ’ un kayıtdışı ekonomi konusunda yaptığı tanım da yaptığımız bu tespiti destekler mahiyettedir. O’na göre kayıtdışı ekonomi ye hiç belgeye bağlanmayarak yada içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle gerçekleştirilen

³ MAVRAL, Ülker, Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye Yansımaları, 1.B., Ankara, 2001, Şafak Matbaacılık, s.21.

ekonomik olayın devletten ve işletme ile ilgili öteki kişilerden tamamen yada kısmen gizlenerek kayıtlı ekonomi dışına taşınmasıdır".⁴ Selami Şen gül ise kayıtdışı ekonomiye 'vergilendirilmemiş kazançtır' demektedir.⁵ Vergi ve diğer yasalarla vergi dışı bırakılmış kazancıda bu kapsama dahil etmektedir.Ali Rıza Kar düz ise kayıtdışı ekonomiyi "normal ticari, sınai işlemlerden, parasal işlemlerden elde edilen fakat vergi ödememek için kayda geçirilmeyen ,vergisi ödenmeyen paradır" şeklinde tanımlamıştır.⁶ Yapılan bu tanımlar ışığında karapara ile kayıtdışı ekonomi arasındaki farklılıkları şu şekilde ortaya koymak mümkündür.

-Kayıtdışı ekonomik değerlerin kaynağı yasal faaliyetler olmasına karşın karaparanın kaynağı yasadışı faaliyetlerdir.

-Gelirlerini kayıtdışında tutmak isteyenler, temelde vergi ve diğer kesintilerden kurtulmak saikiyle hareket ettikleri halde,karapara elde edenlerin böyle bir amacı yoktur.Onlar sadece yasadışı yollardan elde ettikleri gelirleri yasal yollardan elde edilmiş gibi göstererek ekonomik sisteme entegre etmeye çalışırlar.Dolayısı ile kayıtdışı ekonomide işlemler resmi kayda tabi tutulmadığından belgelendirilemezler.Oysa karaparanın ekonomik sisteme entegre edilebilmesi için resmi kayıtlara sokulması ve kanuni belgelere bağlanması gerekir.

-Kayıtdışı ekonomi bireysel faaliyetler olduğu halde, karapara genellikle örgütlü faaliyetler kapsamında değerlendirilebilir.⁷

B- Dünya’da ve Türkiye’de Karapara Miktarı

Gerek tüm dünyada gerekse müstakil bir ülke bazında toplam ekonomik faaliyetler içerisinde karaparanın miktarı ve oranının ne kadar olduğunu tam olarak tespit etmek mümkün değildir.Çünkü karaparanın

⁴ ALTUĞ, Osman, Kayıtdışı Ekonomi, İstanbul, Mart 1994,Cem Ofset Matbaacılık Sanayii A.Ş.,s.5.

⁵ ŞENGÜL,Selami, Bir Hurafe Kayıtdışı Ekonomi, Ankara, Ekim 1997,İmaj Yayınevi, s.2.

⁶ KARDÜZ, Ali Rıza, "Kayıtdışı Para Banka Sistemine Sokulunca Karapara Sorunu Biter", Sabah Gazetesi, 20 09 1997, s.9.

⁷ BAŞAK, Ramazan, "50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi", Türkiye Bankalar Birliği Yayını, Yayın No:206, Ankara, 1998, s.8,9.

kaynağı yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirler olması dolayısıyla bu gelirler ya gizlenmekte yada yasal bir görünüm kazandırılmak suretiyle ekonomiye enjekte edilmektedir. Bununla birlikte bazı kriterleri kullanmak suretiyle tahmini rakamlara ulaşmak mümkündür ki şimdiye kadar muhtelif zamanlarda çok çeşitli hesaplamalar yapılmış ve birçok tahmini rakam ortaya atılmıştır.⁸

Burada bu çalışmanın amaç ve kapsamı açısından bu hesaplama yöntemleri üzerinde durulmayacaktır. Fakat özellikle önemli görülen bazı araştırma sonuçları verilmek suretiyle gerek Türkiye de gerekse dünyada karapara miktarının tahmini olarak ne kadar olduğu ve dolayısıyla sorunun hangi boyutlara ulaştığı ve ciddi tedbirler alınmazsa hangi boyutlara ulaşabileceği vurgulanmak istenmiştir.

A.B.D. Adalet Bakanlığına bağlı olarak faaliyetlerini yürüten Uyuşturucuyla Mücadele İdaresinin yaptığı istatistiki hesaplamalara göre dünyada her yıl yaklaşık bir trilyon dolar paranın yasadışı faaliyetler sonucu elde edildiğini, bu miktarın yarısının uyuşturucu ticaretinden diğer yarısının ise kadın ticareti, adam kaçırma, silah ve organ ticareti gibi suçlar başta olmak üzere diğer yasadışı faaliyetler sonucu elde edildiğini ortaya konmuştur.⁹ Bankalar Yeminli Murakıby Sedat Yetim'e göre ise işin ciddiyeti çok daha vahim boyuttadır. O'na göre dünyada bir yılda yaratılan karapara 4.420 milyon A.B.D. dolarıdır.¹⁰ Peki yasadışı faaliyetler sonucu elde edilen bu gelirlerin ne kadarı aklanmakta, yani ekonomiye temiz para olarak enjekte edilmektedir? F.A.T.F. 1990 Yılı rakamlarına göre bu oranın %70 civarında olduğunu belirtmiştir. Buradan hareketle Wall Street Journal gazetesi bir yıl içinde tüm dünya çapında aklanan karapara miktarını 700-800 milyar A.B.D.

⁸ Kayıtdışı ekonomi ve karapara miktarının tespiti yöntemleri hakkında bkz., GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, "Karaparanın Ulusal ve Uluslararası Finans Düzenine Etkileri", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı, s.34 v.d.

⁹ UYANIK, 32 Kısım Tekmili Birden..., s.18.

¹⁰ YETİM, Sedat, "Karapara Aklanması", Dünya Dergisi, 25.07.2000.

doları,sadece uyuşturucudan elde edilen gelirin aklanan kısmının ise 400 milyar A.B.D.doları olduğunu belirtmiştir.¹¹

Türkiye’de ki durum dünyadaki örneklerinden hiçte farklı değildir.Hatta Türkiye birçok yerli ve yabancı otorite tarafından dünyadaki en önemli “karapara cennetlerinden biri” olarak kabul edilmektedir.Türkiye özellikle 1996 dan önce ,batılı ülkeler tarafından karapara aklamanın kolay olduğu ülkeler arasında gösterilmekteydi.¹²

Türkiye özellikle uyuşturucu ticareti konusunda son derece önemli bir konuma sahiptir.Şöyle ki; doğusunda uyuşturucunun üretim bölgeleri batısında ise tüketim bölgelerinin bulunması ve de Balkan yolu üzerinde yer alması dolayısıyla uyuşturucu trafiğinde bir transit geçiş konumundadır.¹³ Bu konumu nedeniyle ki Türkiye üzerinden bazı yabancı kaynaklara göre yılda 50 milyar dolarlık uyuşturucu geçirilmektedir.Bu geçişe aracılık eden yerli örgütlerin %5-7 arasında bir pay aldığını kabul edecek olursak sadece uyuşturucudan elde edilen karaparanın asgari miktarının 3 milyar dolar civarında olduğu söylenebilir.¹⁴ Susurluk komisyonu raporuna yansıyan bir başka rakam ise çok daha çarpıcıdır.Buna göre karaparanın Türkiye’de ki büyüklüğünün yılda 50 milyar dolar olduğu yönündedir. A.B.D. nin D.E.A. kuruluşu da bu rakamı doğrulamaktadır.İstanbul Emniyet Müdürlüğü Mali Şube Eski Müdürü Salih Güngör ise sadece karapara transferinden Türkiye’de 5-6 milyar dolar civarında para kalmaktadır.¹⁵

Eski Hesap Uzmanı Kemal Kılıçdaroğlu ise Türkiye’nin kayıtdışı ekonomi ve karapara konusunda içinde bulunduğu durumu şu sözlerle ifade etmektedir. “Türkiye karapara açısından oldukça cömert bir ülke, kayıtdışı üretim açısından da oldukça başarılı. Özellikle tarıma dayalı sanayilerde

¹¹ “Zenginler Zirvesi”, Zaman Gazetesi- Dış Haberler, 22.07.2000.,s.10.

¹² Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2000, T.C .İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayınları:2001/3, Ankara, 2001,S.180

¹³ ERGÜL,Karapara Endüstrisi..., s.2.

¹⁴ UYANIK, 32 Kısım Tekmili Birden..., s.27

¹⁵ KALYONCU, A.Cemal, “Paranın Kara Gücü”, Aksiyon Dergisi, sayı:137, 19-25 Temmuz 1997, s.32.

bunu rahatlıkla gözlemek mümkün. 1980 öncesi Türkiye’de karaparanın kullanımı ciddi sorunken, bugün karapara sorun olmaktan çıkmıştır.Çünkü servet beyanı kaldırılmış bankalarda isimsiz hesaplara para yatırabilme olanağı getirilmiştir. Ayrıca bu parayla devlet tahvili, hazine bonosu, döviz veya gayri menkule de yatırım yapılabilir. Dolayısıyla birbirini besleyen mekanizmalar içinde kayıtdışı ekonomi sürekli büyümektedir.”¹⁶

II- KARAPARANIN AKLANMASI KAVRAMI

A- Karaparanın Aklanmasının Tanımı

Karapara aklama kavramının ne zaman ortaya çıktığı ve kullanılmaya başladığı tam olarak bilinmemekle birlikte dünya gündemi ile birlikte ülkemizin gündemine girmesi özellikle 1980 den sonra olmuştur.Bu nedenledir ki gerek dünyada gerekse ülkemizde önemli sayılabilecek birçok sözlük ve kaynakta bu kavramın tanımına rastlamak pek mümkün olmaktadır.Hatta Türk Dil Kurumu Sözlüğünün en son baskısında dahi karapara aklamanın tanımı yer almamaktadır.¹⁷

Bu terimin kökeni hakkında ise bazı iddialar mevcuttur.Örneğin bunlardan biri, terimin Amerikan kökenli olup basında ilk olarak kullanılmasının A.B.D.’de 1973-1974 Watergate davası soruşturması ile olduğu yolundadır.¹⁸İddialardan bir diğeri ise 1920’lerde A.B.D.’de içki yasağı olduğu dönemlerde mafya babası Al Capone ‘un içki kaçakçılığından elde ettiği kazanca yasallık kazandırmak için kurduğu çamaşırhaneler zincirinin muhasebe kayıtlarında göstermek suretiyle akladığı şeklindedir.¹⁹

Karaparanın aklanması konusunda doktrinde ise birçok tanımla karşılaşmak mümkündür.Bunlardan biri karaparanın aklanmasını; “yasadışı

¹⁶ KILIÇDAROĞLU, Kemal, “Kayıtdışı Ekonomi ve Bürokrasi”, Vergi Dünyası, Haziran 2000, sayı:190, s.3.

¹⁷ ÇELİK,Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir, Karapara Aklama, Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar, Masak Yayınları, Ankara 2000, Sayı 1, s.23,24

¹⁸ ERGÜL, Engin, Hukuki, Mali, Ekonomik, Aktüel, Boyutları ve İlgili Mevzuatıyla Karaparanın Aklanması ve Suçları, Ankara 1998, Adalet Yayınevi, s.2

¹⁹ İPEK, Halim, Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karaparanın Aklanması, 1. baskı, İstanbul, Eylül 2000, s.13

faaliyetlerden elde edilen gelirlere meşru görünüm kazandırarak kullanılabilir hale getirmek amacıyla, kasıtlı olarak kaynağını ve sahibini gizleme fiillerinin maliki veya ikinci şahıslar tarafından yapılmasıdır”.²⁰

Bir başka tanıma göre ise “karaparanın aklanması, uyuşturucu madde ticareti gibi yasadışı faaliyetlerden sağlanan fonların gerçek kaynağının ve sahibinin gizlenmesi ve bu fonların kontrol altında tutularak çeşitli yöntemlerle yasal mali sistem içine sokulmasına yönelik bir süreç”²¹

Karaparanın aklanması konusunda daha birçok tanımlama ile karşılaşmak mümkündür.²²

Tüm bu tanımlamalar sonucunda karaparanın aklanmasını “yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlere yasal görüntü kazandırmak” şeklinde tanımlamak mümkündür.

B- Karapara Aklanmasının Aşamaları

Uzmanlara göre karaparanın aklanması genelde yerleştirme, ayırma ve bütünleştirme olmak üzere üç aşamadan oluşan bir süreç içinde gerçekleştirilmektedir. Her karapara aklama olayında bu aşamaların üçü de birbirinden ayrı zamanlarda gerçekleşebileceği gibi eş zamanlıda meydana gelebilir. Bu durum paranın aklanacağı ülkeye, finansal olanaklara, suç örgütlerinin ihtiyaçlarına ve aklayıcıların diğer faaliyetlerine kadar pek çok şeye bağlı olabilir.

1- Yerleştirme Aşaması

Karapara aklanması işleminin en zor bölümünü oluşturan bu aşamada, yasadışı eylemlerden elde edilen gelir nakit formundan kurtarılarak

²⁰ ÜN, Selma, 60 Soruda Karapara, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Çalışma Raporu, Ankara, Mart 1998, s.2

²¹ DEMİRÇELİK, Adalet, “Mali Piyasaların Karaparanın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine Yönelik Çalışmalar ve Türkiye’ye İlişkin Değerlendirmeler”, Araştırma Raporu, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara, Mayıs 1993, s.2

²² Bu tanımlardan bazıları için bkz. Engin ERGÜL, Hukuki, Mali, Ekonomik, Aktüel Boyutları ve İlgili Mevzuatıyla Karaparanın Aklanması ve Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara 1998, s.1, ve Ülker MAVRAL, Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye’ye Yansımaları, s.48,49

finansal sisteme enjekte edilmektedir.Bununla birlikte elde edilen gelir nakit halinde değilse bu aşmaya gerek te yoktur.

Bu aşama aklayıcılar için en zor aşama olmasına rağmen karapara aklama ile mücadele eden birimler açısından ise karaparanın tespit edilmesinin yakalanmasının ve el konulmasının en kolay olduğu aşamadır. Çünkü bu şamada henüz karapara ile onun illegal kaynağı arasındaki bağ kopmamıştır.Dolayısıyla paranın kaynağının illegal olduğunun ispatı diğer aşamalara nazaran çok daha kolaydır²³.

Bu aşama aklayıcılar için ise en zor aşamadır. Çünkü gelir finansal sisteme nakit olarak ilk geldiği durumda nakit bildirimi veya şüpheli işlem bildirimine konu olmaktadır.Fakat bir kez finansal sisteme girince kaynağı artık sorgulanmaz hale gelir.Çünkü her gün sayısız finansal işlemin yapıldığı piyasalarda bir finansal kuruluştan gelen fon, ilk finansal kuruluşça kaynağı araştırılmıştır düşüncesiyle ikinci ve daha sonraki finansal kuruluşlarca çok ciddi emareler olmadıkça sorgulanmaz.²⁴

2- Ayırma Aşaması

Bu aşamada amaç nakit formundan kurtarılan paranın kaynağından mümkün olduğunca uzaklaştırmak, böylece paranın izinin sürülmesini bulunmasını ve yakalanmasını imkansız hale getirmektir. Bu aşamada fonun eldeki fonun kaynağının “kara” olduğunu gizlemek amacıyla sıklık, hacim ve karmaşıklık açısından yasal işlere benzeyen bir dizi mali işlem yapılmaktadır.²⁵

Bu aşamada yapılan işlemler en genel şekliyle, yasadışı yollardan elde edilen gelirlerin kaynağının gizlenmesi amacıyla parçalara bölünerek ve karmaşık finansal işlemler kullanarak, suç sayılan işlemlerden ayırmaktan

²³ MASAK Yayın No:1 , s.66

²⁴ MASAK Yayın No:1, s.66

²⁵ İZCİ, Alev, “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Olarak Uluslar arası Düzeyde Yürütülen Çalışmalar ve Gelişmiş Ülke Uygulamaları”, Uzmanlık Tezi, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Yayınları, Ankara, Ocak, 1994, s.5

ibarettir.²⁶Bunun sonucunda aklayıcı yapılan karışık işlemlerle mevcut geliri kaynağından fiziksel ve nedensel olarak uzaklaştırmakta ve dolayısıyla iz sürülmesini oldukça zor hale getirmektedir.

Bu aşamada karışık bir bankacılık bürokrasisine ihtiyaç vardır.Küçük parçalara bölünen para dünya bankacılık sistemine bir kez sokulduktan sonra bankadan bankaya ülkeden ülkeye hızla aktarılmaya başlanır.Dikkat çekmemek ve kuşku uyandırmamak için de transfer edilen banka yada ülkelerin her birinde kısa süreli olarak tutulur bazen de bu süreç içinde diğer parçacıklarla birleşerek katlanır.Bu nedenle bu aşamaya katmanlama aşaması da denmektedir.²⁷

3- Bütünleştirme Aşaması

Karapara aklamanın son aşaması olan bu aşama için karaparanın yuvaya döndüğü aşamada denilebilir. Ayırma aşamasında yasadışı kaynağı ile bağlantısı koparılan karapara bu aşamada ülkenin mali sistemi içine aklanmış bir şekilde sokulmaktadır.Daha önceden geçirilen aşamalar nedeniyle kaynağına ilişkin sorulacak sorulara yasal açıklamalar yapılabilecek yada bu tip sorulara muhatap olmayacak bir işlem görüntüsü verilmiş olacaktır.

Bu aşamada paranın kara olduğunun tespiti son derece zordur.Çünkü sayısız işlem sayesinde karapara ülke ekonomisine ve finansal sisteme girerek aklanmıştır.²⁸

Bu aşamada, karapara aklayıcı parayı normal ticari para olarak yasal ekonomiye sokmaktadır.Mesela bu parayla menkul veya gayrimenkul, hisse senedi, tahvil, bono satın alabilmekte, bir finans kuruluşundan kredi almak için teminat gösterebilmekte, borç verebilmekte, borçlarını ödeyebilmekte ve

²⁶ ALGAN,Yusuf, "İngiltere'de Kraparanın Önlenmesine İlişkin Düzenlemeler ve Bank of England'ın Bu Konudaki Görev ve Yetkileri", İnceleme Raporu, T.C. Merkez Bankası Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayını, Ankara, 12.10.1998, Sayı 44, s.2

²⁷ EGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.10

²⁸ AYDEDMİR,Şinasi, "Türkiye'de Kayıtdışı Ekonomi", Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Acar Matbacılık, İstanbul, Aralık, 1995, s.13

buna benzer her türlü yasal işlemi yapabilmektedir. Böylece para sistemle bütünleşmekte ve yasal fonlardan farklı olan yönlerinden arındırılmaktadır. Bu aşamada ekonomik sistemde varolan para artık kullanıma hazır paradır. Artık dolaştırılmasına ve şekil değiştirmesine gerek kalmamıştır.²⁹

C- Karapara Aklama Teknikleri

Karapara aklama teknikleri özellikle günümüzde öylesine gelişmiştir ki ABD Uyuşturucuyla Mücadele Bürosunun yayınladığı bir dergide yapılan tespit konuyu açıklamak bakımından son derece ilgi çekicidir. Dergiye göre “ karapara aklama teknikleri ancak insanoğlunun hayal gücü ile sınırlıdır. Günümüzde öylesine teknikler kullanılmaktadır ki pek çok kişinin aklına dahi gelmeyecek yöntemler söz konusu olabilmektedir. Aklama yöntemlerinin ülkeden ülkeye ,finansal sistemlerde kullanılan araçların çeşitliliğine bağlı olarak sınırsız sayıda olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Fakat bununla birlikte en çok kullanılan ve mücadele eden birimler açısından öğretici olabilecek nitelikte belli başlı teknikler aşağıda sıralanmıştır. Kullanılan bu teknikler çok fazla detaya girilmeksizin genel hatları ile açıklanmaya çalışılmıştır.

1- Parçalama (Şirinler) Yöntemi

Bu yönteme adını veren terim, Florida’da Amerikan yetkililerince yürütülen bir soruşturma sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu soruşturmada, fonların birçok bankaya yada aynı bankanın şubelerine çok sayıda kişi tarafından yatırıldığını tespit etmişlerdir. Yetkililer bu işi yapanlara “şirinler (smurfing) adını takmışlardır, çünkü bu kadar çok parçaya bölünmüş büyük miktardaki bir geliri , yetkililerin dikkatinden kaçırmak için bu kadar çok banka hesabına yatırabilmek için tıpkı adını aldığı çizgi filmdeki gibi bir küçük insanlar ordusuna ihtiyaç vardır.³⁰

²⁹ MASAK Yayın No :1, s.71

³⁰ ERGÜL, Karaparanın Aklanması..., s.12

Ülkeden ülkeye değişmekle birlikte karapara ile mücadele konusunda yasal düzenlemeye sahip ülkelerde belli bir miktarın üzerindeki nakit işlemlerinin ilgili birimlere bildirilmesi zorunluluğu mevcuttur. Mesela bu limit ABD’ de 10.000 dolardır. İşte karapara aklayıcıları bu bildirimden kurtulmak ve böylece ilgili makamların araştırma ve soruşturmasından kaçmak için eldeki büyük miktardaki parayı bildirim limitinin altında birçok parçaya bölmek ve çok sayıda kişi tarafından çok sayıda bankaya veya aynı bankanın farklı şubelerine yatırmaktadırlar.³¹

2- Nakit Kaçakçılığı

Bu yöntemde nakit haldeki karapara, kazanıldığı ülkeden, bu ülkedeki sıkı düzenlemeler nedeniyle, denetim eksikliği olan yada hiç olmayan yani kolaylıkla plase edilebileceği bir başka ülkeye fiziki olarak çıkarılmaktadır.³²

Bu yöntemin ilk aşamasında, nakit haldeki para taşıma işleminde görevli olan bir kurye tarafından, ya kendisi doğrudan veya başka herhangi bir vasıta ile bir başka ülkeye taşınmakta, ikinci aşamada ise bu ülkedeki denetim eksikliği yada banka gizliliği prensibinden yararlanmak suretiyle, nakit parayı bir banka hesabına yatırarak, suç kaynaklı paraya yasal görüntü kazandırılmış olur.³³ 1991 yılında Kennedy Havaalanı’nda Ghana’lı bir kadının üzerinde 53 bin dolar yakalanması bu yöntemin somut örneklerinden biridir.³⁴ Yine ülkemiz gümrük kapılarında ve hava meydanlarında yakalanan ve beyan edilmemiş büyük miktarda döviz bu yöntemin sıkça kullanıldığının bir göstergesidir.³⁵

³¹ İPEK, Karapara ve Karaparanın Aklanması, s.19

³² MASAK Yayın No:1, s.89

³³ İPEK, Karapara ve Karaparanın Aklanması, s.19

³⁴ Ankara Ticaret Odası, “Karapara Aklamanın 18 Yolu”, Ekonomik Denge Dergisi, Ankara Ticaret Odası Yayın Organı, Ağustos 2000, sayı 27, s.6

³⁵ GÜMÜŞKAYA, Yüksek Lisans Tezi, s.98

3- Vergi Cennetleri (off-shore bölgeler)

Birçok ortak özelliğe sahip ve sayıları 60 ila 90 arasında olduğu tahmin edilen kimi bazı ülkeler vergi cenneti yada off shore bölgeler- sınır ötesi merkez- olarak adlandırılmaktadır ki bu ülkeler özellikle kıyı bankacılığı ve paravan şirketler vasıtasıyla karapara aklamanın kolay olduğu ve kullanıldığı yerlerdir. Bu ülkelerin ortak özelliklerini kısaca şu şekilde sıralamak mümkündür.³⁶

- Kaynağı ne olursa olsun gelirlerin hiç yada çok az vergilendirilmesi
- Banka yada ticari sır uygulanması yani gizlilik prensibine duyulan hassasiyet
- Sermaye hareketlerinde tam serbesti
- Şirket kurma yada sahip olmanın özellikle bürokratik açıdan kolaylığı
- Coğrafi konum olarak gelişmiş ülkelere yakınlık
- Gerekli altyapının varlığı (ulaşım imkanlarının gelişmiş olması, modern iletişim vasıtaları ve lüks konaklama yerlerinin varlığı)
- Avukatlar vergi danışmanları gibi bu alanda uzmanlaşmış kişi yada kurumların varlığı.

Vergi cenneti ülkelerin bir diğer ortak özelliği az nüfuslu ve küçük ülkeler olmalarına rağmen çok sayıda uluslar arası banka ve şirkete sahip olmalarıdır. Örneğin, Lüksembourg (nüfusu: 378.000, banka sayısı: 143), Bahama adaları (nüfusu: 175.922, uluslar arası finans kuruluşu sayısı: 382), Manş adaları (nüfusu: 140.710, banka sayısı: 120). Bu ülkelerde işlem gören uluslar arası fonların miktarı da inanılmaz boyutlara ulaşabilmektedir. Örneğin,

³⁶ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.30

28.000 nüfuslu Grand Cayman adasında 1993 yılında 950 milyar doların giriş çıkış yaptığı tespit edilmiştir.³⁷

O.E.C.D (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) dünya çapında şüpheli para hareketlerine yataklık eden “ vergi cennetlerinin “ tam listesini yayımlamıştır. O.E.C.D’ nin listesi şu şekilde sıralanmıştır.³⁸

<u>Aruba</u>	<u>Belize</u>	<u>Liberya</u>	<u>Andora</u>
<u>İngiliz Virjin Adaları</u>	<u>Barbuda</u>	<u>Cebelitarık</u>	<u>Angiulla</u>
<u>Man Adası</u>	<u>Montserrat</u>	<u>Amerikan Virgin Adaları</u>	
<u>Barbados</u>	<u>Dominik Cumhuriyeti</u>	<u>Türk ve Caicos Adaları</u>	
<u>Jersey</u>	<u>Granada</u>	<u>Tonga</u>	
<u>Liechtenstein</u>	<u>Panama</u>	<u>Vanatu</u>	
<u>Maldiv Adaları</u>	<u>Nauru</u>	<u>St. Vincent Grenadines</u>	
<u>Guernsey</u>	<u>Monako</u>	<u>Cook Adaları</u>	
<u>Hollanda Antileri</u>	<u>Nieui</u>	<u>Marshall Adaları</u>	
<u>Bahreyn</u>	<u>Samoa</u>	<u>St. Lucia</u>	
<u>Bahama Adaları</u>	<u>Seyşel Adaları</u>	<u>St. Christopher ve</u>	
<u>Nevis</u>			

Kıyı bankaları, yani off-shore bankalar özel bir banka olmayıp, temel olarak diğer bankalar gibi mevduat toplamakta , kredi vermekte ve güvene dayalı işlemler yapmaktadırlar. Bununla birlikte diğer bankalardan şu özellikleri nedeniyle ayrılırlar:³⁹

- Şart olmamakla birlikte esasen yerleşik olmayan kişiler ve kurumlarla işlem yapmaktadırlar
- Genellikle yurtiçi finans piyasasının tabi olduğu yasaların , sınırlamaların ve kontrollerin çoğundan muaftır

³⁷ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.31

³⁸ EKONOMİK Denge Dergisi

³⁹ MASAK, Yayın No:1, Karapara Aklama, s.77

- Çok sıkı biçimde sır saklama ilkesi uygulanmaktadır.
- Faiz oranlarının belirlenmesinde serbesti vardır.
- Dolaysız vergi olarak alınan gelir ve kurumlar vergisinin kaldırılması veya çok düşük seviyelere çekilmesi söz konusudur.⁴⁰

4- Nakit Para Kullanılan İşyerleri (Göstermelik Şirketler)

Bu yöntemde, eldeki karaparanın gerçek veya hayali şirketler kurmak suretiyle mali sisteme sokulması amaçlanmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için ise genellikle restoran işletmeciliği, benzin istasyonu, süper market işletmeciliği, şehirlerarası otobüs firmaları, bar yada gece kulüpleri gibi nakit para akışının yoğun olduğu işyerleri kullanılır. Bu tür işyerlerinin seçilmesinin nedeni, bu tür işyerlerinde satılan mal veya hizmetin tespitinin zor olması ve dolayısıyla günlük gelirlerinin belli olmamasıdır. Bunun sonucu olarak ta muhasebe denetimlerinin yapılması da oldukça zordur. Böylece yasadışı kaynaklardan gelen fonlar bu işyerinden elde edilen yasal gelirlerle karıştırılmakta, bunun sonucunda da yasal defter ve belgelere göre çok büyük karlar elde edilmektedir.

5- Paravan – Hayali Şirketlerin Kurulması

Göstermelik veya gerçek manada faaliyet gösteren şirketlerin haricinde tamamen kağıt üzerinde paravan şirketler kurulmaktadır ki bunlar herhangi bir ticaret veya üretim faaliyetinde bulunmayan ve genellikle sınır-ötesi merkezlerde kurulan şirketlerdir. Bu şirketlerin yukarıda bahsedilen göstermelik şirketlerden farkı, göstermelik şirketlerde aklama işi esas amaç olmakla birlikte yasal bir faaliyet , mal ve hizmet üretimi söz konusu olabilmesine karşın paravan şirketler sadece kağıt üstünde vardır.

Bunların kurulmasındaki esas amaç ayırma aşamasında fon transferlerinin bu şirketler üzerinden geçirilmesi suretiyle, inceleme anında iz

⁴⁰ BAHTİYAR, Mustafa, "Off-shore Bankalar (Yurtdışında Mukim) ve Vergi Sorunları", Yaklaşım Yayınları, Haziran 2000, sayı:90, s.196

sürmeyi zorlaştırmaktır.Bir başka anlatımla bu şirketler izleri daha fazla karmaşık duruma getirmek için fonları birinde diğerine aktarmada kullanılır.

Bir paravan şirket maskeleymeyi artırmak ve iz sürmeyi daha da zorlaştırmak için gerçekten yasal işlemlere de girişebilir.Şirketler arasında yapılan transferler sonucu:⁴¹

- Paravan şirket çok karlı bir işletme gibi gösterilmek suretiyle kağıt üzerinde görünen karın yerine kasaya karapara konur ve bu paranın vergisi ödenerek para yasallaştırılır.
- Paravan şirket kar oranı yüksek yada düşük birçok şirketi, taşınmazı veya değerli kağıdı satın alır.Bilinçli spekülasyonlarla, kağıt üzerinde yapılan alım satımlarla bu yatırımlar değerlendirilmiş gözüktür ve yine bunlarında vergisi ödenerek karapara aklanır.⁴²

6- Kumarhanelerin (Casinolar) Kullanılması ve Talih Oyunlarından Yararlanma

Çok sık kullanılan metotlardan biriside budur.Bu metodda karapara aklayıcı, büyük miktarda nakit parayla kumarhaneye gider ve oyun fişi satın alır.Bunlarla hemen hemen hiç oyun oynamadan bir süre sonra kasaya geri götürüp elindeki fişlerin karşılığını, nakit para taşımasının tehlikeli olacağını ileri sürerek çek olarak talep eder.Çeki alan aklayıcı ilerleyen zamanda kendisine parasının kaynağı sorulduğunda çeki göstererek kumardan kazandığını iddia edecektir. Bazen, piyango, loto-toto, at ve köpek yarışları v.b. talih oyunlarında da benzeri bir yöntemle başvurulduğu görülmektedir.Örneğin, piyangodan 1 trilyon TL kazanmış talihliye, aklayıcı

⁴¹MASAK,Yayın No: 1, s.80

⁴² Bu konuya örnek olarak F.A.F.T'nin karapara aklama tiyolojileri arasında yer verdiği şu olay gösterilebilir.Bir uyuşturucu kaçakçısı, elde ettiği gelirlerin bir bölümünü nakit geriye kalanınıda ipotek karşılığı olmak üzere bir gayrimenkul alımında kullanmıştır.Daha sonra, gayrimenkulu sahibi olduğu bir paravan şirkete nominal değerinde satmıştır.Şirkette sözkonusu gayrimenkulu iyiniyetli üçüncü kişilere gerçek alış fiyatı üzerinden satmıştır.Böylece uyuşturucu kaçakçısı, suçtan elde ettiği gelirleri paravan şirkette saklamışve böylece gayrimenkulun alımında kullandığı paraların gerçek kaynağını gizlemeye çalışmıştır.

daha fazla para mesela 1trilyon 250 milyar teklif etmek suretiyle sahibinden satın almakta ve böylece parasını kanuni bir zemine oturtmuş olmaktadır.⁴³

Karapara aklama ile mücadele çerçevesinde casinoların aklayıcılar tarafından çok fazla kullanılan yerler olması nedeniyle, 10 şubat 1998 tarihinden itibaren Türkiye'deki tüm casinolar kapatılmışlardır.

7- Sahte veya Şişirilmiş Faturalar Kullanmak (Hayali İthalat ve İhracat)

Karaparanın aklanmasında kullanılan bir başka yöntem de budur.Bu yöntemde karapara ile satın alınan mal ve hizmetlerin fiyatları olduklarından çok daha fazla gösterilmektedir.Muhasebe açısından bakıldığında ise belgeler gerçekte satılmamış bir malın satıldığını veya satılmış olsa bile daha yüksek bir bedelle satıldığını ve bunlar için yapılan ödeme makbuzlarını ortaya koymaktadır.Yüksek bedelli bu makbuzlar aynı zamanda yüksek sigorta, navlun ve diğer ilgili bedelleri de şişirmektedir.Gelişmekte olan ülkelerde ise, batılı ülke dövizlerinin ülke dışına çıkarılması o ülkeye satın alınan mal bedellerinin yüksek tutulmasıyla gerçekleştirilmektedir.⁴⁴

Ülkemiz gündemini özellikle 80'li yıllarda uzun süre meşgul eden hayali ihracat,haksız vergi iadesi alma amacının yanı sıra aynı zamanda karapara aklamada da kullanılabilmektedir.Buna göre değeri oldukça düşük bir mal, belli niteliklere sahip değerli bir mal gibi yurtdışına gönderilir, örneğin 1 milyon dolarlık mal 25 milyon dolara ihraç edilmiş gibi gösterilir.Bu işlemten sonra %20 oranında vergi iadesi varsayımıyla , hem 5 milyon dolarlık vergi iadesi alınır, hem de 24 milyon dolarlık karapara, ihracat geliri olarak gösterilir.Ancak olası incelemelerde açık vermemek için ve karaparanın bir şekilde finanssal sisteme sokulması gerekliliği nedeniyle, karaparanın, sözde ihracatın yapıldığı şirket tarafından gönderilmesi gibi bir işleme tabi tutulması gerekir.Bu şirket gerçekten faaliyeti olan bir şirket, hayali bir şirket veya paravan bir şirket olabilir.

⁴³ Mali Eylem Görev Grubu (F.A.F.T.), Karapara Aklama Tipolojileri, MASAK (T.C. Mali Suçları Araştırma Kurulu) Yayın No:7, Ankara, Ekim 2000, s.30

⁴⁴ ALTUĞ, Osman, Kayıtdışı Ekonomi ve Yer altı Dünyası, Ankara, Mart 2000, s.137

Benzer bir işlem ithalat içinde yapılabilir.Bu durumda yurtdışında 1 milyon dolara alınan mallar yurt içinde aklama için kullanılan şirketlere 25 milyon dolara satılır.Aradaki fark aklama için kullanılır.Bütün bu işlemlerde aklamanın olup olmadığını tespit edebilmek için işleme konu mallarının değerlerinin inceleme elemanları tarafından tespit edilmesi gerekir.⁴⁵

8- 900'lü telefon hatlarını kullanma

Bu teknikte aklayıcılar, uyuşturucu satışından sonra alıcıdan parayı nakit almak yerine, işlettikleri erotik telefon hatlarının numaralarını uyuşturucuyu alana verirler ve uyuşturucu alanda borcu kadar telefonla konuşmakta neticede borcunu bu yolla ödemiş olmaktadır.Bu tip hizmetlerde telefon işletme sisteminin maliyeti düşük olduğundan, hattın kar marjı yüksek olmaktadır.Burada aklama komisyonunu belirtilen telefon hattını işletmek için yapılan kiralama giderleri ile varsa diğer maliyetler oluşturmaktadır.Telefon hatları bizzat aklayıcılar tarafından işletilebileceği gibi, biraz daha riskli ve maliyetli olarak işletenlerden de kiralanabilir.⁴⁶Bu aklama yönteminde adeta “ağaçlara bakmaktan ormanı görememek” deyimini ifadesini bulmaktadır.

9- Bağış Toplamak

Bu yöntemde sosyal amaçlı dernekler, vakıflar ve benzeri kuruluşlar kullanılmaktadır.Bu yöntemde suç kaynaklı paralar bağış adı altında söz konusu sosyal amaçlı kuruluşların hesaplarına aktararak aklanmaktadır.

Bu yöntem 19 Haziran 1997 tarihli Hürriyet Gazetesinin 16. sayfasında “Hahamların karapara şebekesi” başlığı altında şöyle yer almaktadır. New York'taki Yahudi cemaatinde iki aşırı dinci hahamın Kolombiyalı uyuşturucu kaçakçılarının karaparalarını,bağış adı altında Tevrat kursuyla sinagogda akladıkları ortaya çıktı şeklinde yer almıştır.⁴⁷

⁴⁵ AKAR, SPK Yayınları No:90, s.83

⁴⁶ İPEK, Karapara ve Karaparnın Aklanması, S.29

⁴⁷ İPEK, Karapara ve Karaparanın Aklanması, s.30

10- Yabancı İşçileri Kullanma

Bir çok gelişmiş ülkede, gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkelerden çalışmak için gelen ve buralarda elde ettikleri gelirleri ülkelerindeki yakınlarına gönderen işçiler vardır ve bunların sayısı oldukça fazladır. Bu yöntemde aklayıcılar bu tip işçilerle anlaşarak işçinin havalesinin dikkat çekmeme özelliğinden de faydalanmak suretiyle farklı bankalardan ülke dışına para transfer ettirir. Parçalama yöntemine benzeyen bu işlemde hem nakit bildirim yükümlülüğünün üzerinde işlem yapılabilmesi hem de daha az şüphe uyandırması nedeniyle avantajlıdır.⁴⁸ Transferin yapıldığı ülkede parayı alanlar ise aklayıcının talimatları doğrultusunda işlem yaparlar.

11- Finansal Kuruluşlarla İşbirliği

Genel olarak finansal kurumların iki tip bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. Bunlardan ilki belli limitin üstündeki tüm nakit işlemlerinin bildirimi, diğeri ise miktarına bakılmaksızın tüm şüpheli işlemlerin bildirimidir. Bildirim yükümlülüklerini aşmanın bir yolu da bildirim tutarının üzerindeki paranın yatırıldığı kuruluşun yönetimi ile veya çalışanı ile anlaşarak bildirim yapılmamasını, yanlış doldurulmasını veya tanınan muafiyetlere sokulmasını sağlamaktır. Bazı kamu kurumları ve bankalar ile sürekli işlemler yapan tanınmış şirketler yada işadamları bildirim yükümlülüğünden muaf tutulabilmektedir. Doğal olarak finansal kurumun yöneticileri aklayıcılar tarafından ele geçirilirse anlaşma yapmaya dahi gerek yoktur.

Suç örgütlerinin finansal kuruluşlara özellikle bankalara sahip olmaları kendilerine karapara aklamak için büyük olanak vermektedir. Örneğin Rusya da suç örgütlerinin bankaların %50 sine sahip oldukları iddia edilmektedir. Elbette bir bakma için yapılacak çok ayrıntılı bir denetim (belirli bir günde yatan paralar , bunun bağımsız bir kaynaktan olduğunun tespiti v.s.) alt ve üst düzeydeki bu işbirliğini ortaya çıkarabilir. 1995-1997 yılları arasında Rusya da 30 üst düzey ve çok daha fazla sayıda orta düzey banka

⁴⁸ AKAR, SPK Yayınları No:50, s.75

yöneticisinin öldürülmesi finansal kuruluşlar ile yapılacak işbirliğinin önemini bize göstermektedir.⁴⁹

Avrupa Konseyi bünyesinde yapılan bir araştırmada, suç ekonomisinden elde edilen karaparanın aklanması ve gizlenmesi için genellikle bankaların kullanıldığı saptanmıştır. Bankaların ulusal ve uluslar arası alandaki para akımında önemli bir yere sahip olması karaparanın aklanması için bankacılık hizmetlerinden yararlanılması yolunu açmakta ve bankacılık sırrı kapsamında karaparanın gizlenmesi ve aklanması, sonucu etkili ve kolay bir yöntem olarak görülmektedir. Karaparanın bir taraftan maliki tarafından kontrol altında tutulması öte yandan malikin kimliğinin gizli kalabilmesi suretiyle, başka bir kıymete dönüştürülmesinin beklide en kolay yolu, bankacılık işlemlerinden faydalanmaktır.⁵⁰

HSCB ve Citibank hakkındaki iddialardan en ciddiisi bu bankaların karapara akladıklarına dair. HSCB'nin, Panama'nın eski lideri Manuel Antonio Noriega'nın tam 49 milyar dolar parasını kasasında sakladığı ortaya çıkmıştı. HSCB'nin belgelerinin incelenmesi sonucunda varlığı ortaya çıkan bu paranın, "uyuşturucu parası" olduğu, CIA tarafından Panama'da "komünizmin yayılmasını önlemek" için ayrılan fonlardan oluştuğu da ileri sürülmüştü. Bu bankanın dünyadaki karapara trafiğinin odak noktalarından birisi durumunda olduğu belirtiliyor.

Aynı şekilde Citibank da 1999 yılında karapara soruşturmasına uğradı. ABD Senatosu, Citibank'ı karapara akladığı iddiasıyla soruşturma altına almıştı. Citibank'ın 1988-1994 yılları arasında Meksika Devlet Başkanı Carlos Salinas de Gortari'nin kardeşi Raul Salinas'ın milyonlarca dolar tutarındaki uyuşturucu parasını akladığı iddia edilmişti. ABD Senatosu'nun kurduğu soruşturma komisyonunun raporunda; uluslararası uyuşturucu ticaretini yürütenlerin, yolsuzluğa bulaşmış politikacılar ile vergi kaçırıanların paralarının aklanması için özel bankaları kullandığına dikkat çekilmiş ve

⁴⁹ AKAR, S.P.K. Yayınları No:90, s.72,73

⁵⁰ ÖZSUCA, Hatice Banu, "Avrupa Topluluk Hukukunda Bankaların Karaparanın Aklanması İçin Kötüye kullanmaktan Korunması", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1993, s.45

Citibank'ın da bu kapsamda incelendiği vurgulanmıştı. 68 sayfalık raporda Citibank'ın özel müşterileri arasında gizli hesabında 50 milyon dolar bulunan Gabon Devlet Başkanı Ömer Bongo, Nijerya'nın son diktatörü Sani Abacha ve Pakistan eski Başkanı Benazir Butto'nun eşi Asif Ali Zardari'nin bulunduğu belirtilmişti. 100 ülkede şubeleri bulunan ve yaklaşık 100 milyon müşteriye hizmet veren Citibank yetkilileri ise resmi belgelere rağmen "herhangi bir yasayı ihmal etmedikleri"ni savunuyorlar.⁵¹

12- Diğer Teknikler

Karapara aklama konusunda yukarıda incelemiş olduğumuz yöntem ve teknikler günümüzde en çok karşılaşılan tekniklerdir. Fakat bunların yanı sıra çok sık olmasa da bazı ülkelerde göze çarpan başka yöntemlere de rastlamak mümkündür.

Karapara aklama teknikleri, işlem bazında bu işlemlerin nitelikleri ile yapıldıkları kurumlar itibariyle ve coğrafi konum olarak birçok varyasyonu içerebilir. Eskiden bir suç örgütü adına karapara aklayan, şimdi hükümet adına çalışan bir kişi, suç örgütlerinin her zaman düzenlemelerde büyük açıklar bulabildiğini, onların ayakta güçlü olarak kalabilmelerinin nedeninin de hükümetlerden daha hızlı değişerek uygun teknikler yaratarak yeni durumlara adapte olabilmeleri olduğunu söylemiştir.⁵² Örneğin yaşanmış bir olayda, karapara aklanmasına ilişkin bir mahkeme kararının alınmasından 2 saat sonra, bir başka ülkeye fakslanmış olması suç örgütlerinin düzenlemeleri takip ettiğinin bir göstergesidir. Suç örgütleri, yeni düzenlemeler yapıldıkça kullandıkları tekniklerde, düzenlemelerin açıklarına ve zayıflıklarına yönelik sürekli bir güncelleştirme yapma esnekliğine sahiptirler. Son yıllarda suç örgütlerinin başta finans sektöründe çalışanlar olmak üzere profesyonel uzman kişileri kullanmaya başladıkları gözlemlenmiştir. Bu profesyoneller hem karışık işlemleri yapmak hem de aklama işlemlerini gerçekleştirmek için

⁵¹ <http://www.evrensel.net>, ekonomi, 21.07,2001, 'işte piyasalarınız'

⁵² FINCEN, An assesment of narcotics related Money laundering (reddacted version) , 1992 s.19

kullanılmaktadır.⁵³ Bu nedenlerle karapara aklama teknikleri bu suç işlenmeye devam ettiği sürece her geçen gün karşımıza farklı şekillerde çıkmaya devam edecektir. Fakat bu noktada önemli olan bunun karşılığında karapara aklama ile mücadele eden kişi yada kurumların çabaları ve bunları ne hızla takip edebildikleridir.

D- Karapara Ekonomisinin Nedenleri

Geneli itibariyle bakıldığında karaparanın elde edildiği faaliyet alanları, astronomik kazançların elde edilebileceği alanlar olduğu görülecektir. Bu faaliyet alanları dikkatle incelendiğinde bu devasa boyutlardaki kazancın altında yatan asıl nedenin bu faaliyet alanlarının yasalarla yasaklanmış olduğudur. Fakat tüm yasaklamalara rağmen karapara ekonomisinin oluşumu ve de büyümesi engellenememiştir. Bu gelişimin altında yatan nedenler ele alındığında ise genel olarak karapara ekonomisinin nedenleri şu başlıklar altında incelenebilir.

1- Ekonomik Nedenler

Karapara ekonomisinin oluşumuna neden olan ekonomik unsurlar arasında kanunlarla getirilen yasaklar, işsizlik ve gelir dağılımındaki bozuklukları saymak mümkündür.

Ekonomik anlamda her mal ve hizmet, piyasada oluşan arz ve talep koşullarına göre üretilip, pazarlanabilir. Ancak bazı mal ve hizmetler, kamu sağlığı ve güvenliğini tehdit etmesi, stratejik önemi veya dini yada ahlaki nedenlerle yasaklanabilir. Yasaklar ise özünde suç ekonomisini besleyen en önemli faktörlerden biridir. Yasakların en yaygın olduğu alanlar ise;⁵⁴

- Uyuşturucu maddeler
- Silah ve mühimmat
- Stratejik maddeler ve malzemeler

⁵³ AKAR, S.P.K. Yayınları No:90, s.68

⁵⁴ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, "Suç Ekonomisi", Türkiye Genç İşadamları Derneği Yayınları, İstanbul, Ocak 1998, s.20,21

- Alkollü içecekler ve sigaralar
- Altın ve kıymetli madenler
- Organ, bebek, çocuk ve göçmen ticareti
- Tarihi eserler, nesli tükenmiş canlılar
- Çeşitli döviz ve sahte para

Bunları yanı sıra ticari ambargolar veya koruma amaçlı getirilen yasaklar nedeniyle birçok normal ve özelliiksiz mal yasaklamaya konu olabilmektedir.

Tüm bu sayılan yasaklanmış mallar için olağan piyasa koşullarında olduğu gibi, arz ve talep koşulları geçerlidir. Ancak yasaklar bu malları dışsal faktörlerin etkisine sokar ve yasakların yarattığı risk bedelinin sonucunda arz eğrisi dikleşir. Yani böyle bir yasak ortamında arzın kısılması fiyatların aşırı yükselmesine neden olur. Neticede yasaklar sonucu oluşan aşırı karlar, birçok birey için cazip olabilir ve suç ekonomisi faaliyetlerine zemin hazırlar.⁵⁵

2- Sosyal Nedenler

Karapara ekonomisinin oluşumuna katkıda bulunan sosyal nedenlerin başında, hızlı nüfus artışı, köyden kente göç, bu yoğun göçün neticesinde ortaya çıkan çarpık ketleşme ve tüm bu nedenlerin toplam sonucu olan toplum yapısının hızla değişime uğrayarak yozlaşmasıdır.

Karapara ekonomisinin oluşumuna katkıda bulunan diğer bir unsurda hızlı nüfus artışı ve bunun sonucunda ortaya çıkan işsizliktir. Nüfus artışına yetecek kadar istihdam alanı oluşturacak yatırımların yapılmaması sonucu, işgücü arzında fazlalıklar meydana gelmekte, iş bulmak zorlaşmakta ve bireyler çok düşük ücretlerle çalışmaya razı olmakta yada elde ettiği geliri yeterli görmemesi neticesinde yasal yada yasadışı her işi yapmaya yatkın olabilmektedirler. Bu da zamanla suç ekonomisinin zamanla geniş zemin

⁵⁵ ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, "Suç Ekonomisi ve Mafya", Ekonomik Forum Dergisi, TOBB yayınları, 15 Kasım 1998, s.15

bulmasına neden olmaktadır. Sadece işsiz insanların değil, ülkedeki gelir dağılımındaki bozukluklar neticesi çok düşük ücretler karşılığında çalışmaya adeta mahkum edilmiş insanlarda suç ekonomisine daha rahat yönelebilmektedirler. Özellikle Türkiye gibi gelir dağılımında aşırı bozukluk olan alt ve üst gelir gurupları arasındaki gelir dağılımında uçurum bulunan ülkelerde , toplumsal normların sorgulanması ve neticede ahlaki çöküntüyü getirmekte, işsiz yada çok düşük ücretler karşılığında ağır işlerde çalıştırılan insanlar arasında suç işleme ve suçtan para kazanma eğilimini artırarak suç ekonomisinin beslenmesine neden olmaktadır.

Türkiye de uzun yıllardır yaşanan ve yıllık %2 civarında gerçekleşen hızlı nüfus artışı beraberinde başta istihdam olmak üzere, eğitim, sağlık, konut v.b alanlarda yığınla sorunu getirmiştir. Her ne kadar ekonomide dünya ortalaması baz alındığında yüksek sayılabilecek bir büyüme hızı yakalanabilmiş ise de, bu hız nüfus artış hızının gerisinde kaldığından ortaya eksik istihdam çıkmakta, bunun neticesinde ise ülke içinde iş bulamayan insanların bir kısmı çareyi yurt dışına işçi olarak gitmekte bulmaktadır.Özellikle 1960'lı yıllardan sonra yoğun şekilde yaşadığımız Avrupa'ya gurbetçi akını ile birlikte bu insanlar farklı bir yaşam tarzı ile tanışmışlar,uyum problemi yaşamışlar,bir kısmı düşük ücretler karşılığında yaptığı işe ve yaşadığı hayata razı olurken,bir kısmı ise yasadışı yollara saparak, gerek Türkiye de gerekse yurt dışında sıkı mafya bağlantıları oluşturmak suretiyle suç ekonomisinin alt yapısını oluşturmuşlardır.

Diğer taraftan ülke içinde kalanlar ise, İstanbul başta olmak üzere metropol kentlere yoğun şekilde göçe yönelmiş, bu bölgelerde aşırı nüfus birikimi beraberinde sağlıksız yaşam koşulları ve işsizliği getirmiştir.

Türkiye de kentleşme çok hızlı gerçekleşmiş olup halende hızla devam etmektedir.⁵⁶

Kentlerde yaşamın anonim hale gelmesi insanları birbirini tanımaz hale getirmiş ve bunun neticesinde kırsal yörenin aksine suç ve suçluların

⁵⁶ ÖZSOYLU, Ekonomik Forum Dergisi, 15 kasım 1998, s.14

gizlenme olanakları artmıştır. Çarpık kentleşme sonucu olan ve ağırlıklı olarak görece düşük gelirli ailelerin oluşturduğu gecekondu yörelerinde yaşayanlar çatışma halinde bulunan toplum standartlarıyla karşı karşıyadırlar. Sabit değerlerin yokluğu ve çatışma halinde bulunan değerlerin çokluğu karşısında özellikle gençler yasalara ve toplumun hakim değerlerine karşı ilgisizdirler. Bu durumda yine suç ekonomisini besleyen faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

3- Siyasal Nedenler

Karapara ekonomisinin yaygınlaşmasında siyasal etmenlerinde önemli rolü vardır.Bu konuda özellikle Türkiye'yi örnek göstermek mümkündür.

Türkiye de mevcut siyasi yapılanma, kamu otoritesini sarsmaya yönelik bir görüntü arz etmektedir. Bu gelişmenin gerisinde ise Türkiye de ki siyaset yeteneği yatmaktadır.Türkiye de ki siyaset yeteneğinin temelinde 'Hikmet-i Hükümet ' felsefesi ağırlıklı bir yer işgal eder. Bu felsefeye göre ise devletin yaptığı her işlem ve eylemde bir 'hikmet ' vardır.Devlet sivil toplumun bir aleti değil egemen iradenin en üst tecessümüdür. Millet ise devletin malı mülküdür. Bu nedenle onun üstünde dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Bu çerçeveden devletin güvenlik ve bekası için yapılan her şey olağan sayılmaktadır.⁵⁷ Bu anlayışın bir başka yansıması ise hükümet gibi iktidarı elinde bulunduran odakların bu güçlerini diğer demokratik güç odakları ile (yasama , yargı, sivil toplum örgütleri v.b.) paylaşmak istememesidir. Bu anlayış neticesinde ise kamu otoritesini temsil eden iç ve dış güvenlik birimleri ve yargı mekanizması toplum nezdinde zaafa uğramaktadır.Kamunun düzenleyici ve disipline edici otoritesinin zayıflatıldığı ortamlarda ise suç işleme eğilimi artmakta veya önleyici tedbirler yeterince etkili olamamaktadır. Tüm bunların neticesinde ise suç ekonomisinden beslenenler güçlenmekte ve daha da önemlisi giderek toplumda yaygınlaşarak genel kabul görmektedirler.

⁵⁷ ÖZSOYLU, Ekonomik Forum Dergisi, 15 Kasım 1998, s.27

Diğer taraftan seçilerek iktidara gelen siyasi partiler, hükümet olduktan sonra mevcut kaynakları bütün topluma eşit paylaşırma ve objektif davranmak yerine çoğu zaman sadece yandaşlarının hükümeti olma,yandaşlarına rant sağlayacak onları kollayacak politikalar yürütmektedirler.Bu uygulamadan nasiplenemeyen ve rahatsız olan diğer kesimde mevcut kaynaklardan pay almak için kanunların açıklarından yararlanarak, bazen de hukuku ihlal edip suç işleyerek hak almayı olağan kabul etmektedirler. Buda suç ekonomisinin artmasına neden olmaktadır.⁵⁸

4- Adli Nedenler

İnsanlığın varoluşuyla başlayan suça karşı mücadele yine toplumun ortak iradesinin ürünü olan yargı kuvveti ile sağlanmaktadır. Ülkelerin mevcut yargı düzenleri yeterince adil,hızlı ve etkin değilse toplumun suça olan eğilimi artmakta ve dolayısıyla bunun doğal bir neticesi olarak ta suç ekonomisi bu tip yargı düzeninin etkin olduğu ülkelerde gelişim göstermektedir. Bu açıdan incelendiğinde suç ekonomisi ve bunun ürünü olan karaparanın varlığının temelinde yatan en önemli neden olarak bozuk yargı düzenlerini görmek ve göstermek mümkündür.Bu konuda Türkiye açık bir örnek olarak önümüzde durmaktadır.

Türkiye'nin yargı sistemi incelendiğinde her şeyden evvel görülüyor ki, batıdan tercüme edilen hukuk sistemi, toplum yapısıyla uyumlaştırılmadan uygulamaya konmuş, toplumda yaşanan ekonomik ,siyasal ve sosyal yapıya uyumda çok geç kalınmış ve günümüz Türkiye sinin davalarını sonuçlandırmada aksaklıklar yaşanmıştır. Sonuçta ağır işleyen ve yetersiz kalan bir mevzuat yığınının yanında personel eksikliği olan, bilgisayar donanımlarından yoksun, idari yapılanmasında sıkıntıları olan, siyasileştiği yönde tartışmalar yapılan adli kurumlarla adalet sağlanmaya çalışılmaktadır. Toplumumuzda da vaktinde ve yerinde yetişmeyen adalet, bireyleri başka arayışlara ve oluşumlara itmiş, bu durumda çek- senet tahsilinin mafya

⁵⁸ GÜMÜŞKAYA, Yüksek Lisans Tezi, s.28

guruplarının eline geçmesine ve haksızlığa uğrayan bireyin cezasını kendi eliyle verme güdüsünün benimsenmesine zemin hazırlamıştır.⁵⁹

Ceza adaletinin yerine getirilmesinde gecikme ve davaların uzaması kadar sosyal yönden zararlı olan ve bir ülkede kanunsuzluk ve suçluluğun yaygınlaşmasına neden olan başka bir etken yoktur.Ceza adaleti hızlı ve etkin olmayınca cezaların önleyici etkisi ortadan kalkmakta, insanlardaki suç işlemekten kaçınma konusundaki hassasiyet zamanla törpülenmekte, ve daha çok suç ile dava karşımıza çıkmaktadır.Dolayısıyla bu zamanla bir kısırdöngü yaratmaktadır.⁶⁰

Karapara ekonomisinde güçlü konuma gelenler, elde ettikleri bu devasa güç ile çok önemli makamlara nüfuz etmektedirler. Siyatsetçi, bürokrat, emniyet ve yargı mensubu başta olmak üzere önemli kamusal güçleri ellerinde bulunduran meslek mensupları ile çok yakın ilişkilere girerek zamanla çevrelerinde adeta bir kamusal güç kalkanı oluşturabilmektedirler. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesindeki bazı hakim ve savcıların, uyuşturucu sanıklarının rüşvet karşılığı serbest bıraktıkları hususunun Adalet Bakanlığı Müfettişlerinin raporuyla belgelenmesi, adalet sisteminin ne kadar yozlaştığı ve bunun bir neticesi olarak ta suç ekonomisine nasıl ortam sağladığını gözler önüne sermektedir.İstanbul Barosu Başkanı Yücel Sayman 12 Mart 1998 günü Sabah Gazetesine yapmış olduğu bir açıklamada bu konu ile ilgili olarak şunları vurgulamıştır. ‘ Yargıda rüşvet söylentileri çok yaygın, yargı sistemi işlemiyor.Adalet Bakanlığı Müfettişlerinin raporunda rüşvetçi hakim ve savcılara aracılık eden avukatlar hakkında hemen soruşturma başlattık. Yargının bağımsız olmadığı yerde bu gibi iddiaların üzerine gidilmesi kolay değildir. Karapara ve uyuşturucu kaçakçılığı davalarında büyük paralar dönüyor. Adalet sisteminde büyük tikanıklıklar var.Hukuk ve kanunlara aykırı işlem yapan yargıçları Hakim ve Savcılar Yüksek Kuruluna bildiriyoruz. Ne yazık ki kurul tarafından hiçbir gerekçe belirtilmeksizin ‘işlem yapılmasına gerek görülmemiştir’ diye karar veriliyor.

⁵⁹ GÜMÜŞKAYA, Yüksek Lisans Tezi, s.29

⁶⁰ ÖZSOYLU, Ekonomik Forum Dergisi, 15 kasım 1998, s.15

Kamuoyunda adalete karşı bir güvensizlik duygusu oluşmuştur. Bu nedenle yargıya gidecek kişi iş bitirici avukat arıyor. Özellikle karapara ve uyuşturucu suçlarından yargılanacak kişiler avukata soruyor.' Hangi hakimi, hangi savcıyı tanıyorsun? , Hangi bakanla dostluğun var?, Buda sistemin yozlaştığını gösteriyor.⁶¹

İlginçtir ki bu olayların yaşandığı günlerde dönemin Yargıtay Başkanı Mehmet Uygun , Yargıtay da yaptığı adli yıl açılış konuşmasında 'yargının vicdan ile cüzdan arasına sıkıştığı' gerçeğini dile getirmekte idi. O dönemde yargıda yaşanan bunca çalkantıya rağmen aradan geçen günler hatta aylar ve yıllar yargının içine düşmüş olduğu bu girdaptan çıkmasına değil aksine biraz daha gömülmesine neden olacaktı. 2003 yılı sonlarına gelindiğinde Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi C. Savcısı Ömer Süha Aldan, SSK da yapılan ihalelerde yaşanan yolsuzlukların konu olduğu ve ' Neşter' adı verilen soruşturma kapsamında bazı hakim ve savcıların telefonlarını dinlemeye almış ve neticede içlerinde Yargıtay üyelerinin de bulunduğu bir kısım yargı mensubunun rüşvet karşılığı iş yapmış oldukları iddiaları gündemi günlerce meşgul etmişti. Aynı soruşturma ile alakalı olarak Ömer Süha Aldan o günlerde gazete manşetlerine yansıyan ve suç ekonomisinin boyutlarını çarpıcı şekilde ortaya koyan şu sözleri sarf etmekteydi. Ortada dönen paralar çok büyük. Size bir rakam söylesem inanın şok olursunuz, dudaklarınız uçuklar. Ben bu operasyonu başlatırken amacım yargıyı yıpratmak değil yargıdaki çürük elmaları ayıklamaktı.⁶²

Yargıtay Onursal Üyesi Çetin Aşçıoğlu'nun Kemal Kılıçdaroğlu ile yaptığı bir söyleşide sorunun bir başka boyutuna dikkat çekilmektedir. '... Ülkemizde yaşanan ekonomik faaliyetlere ilk müdahaleyi güvenlik güçleri yapıyor. Gözaltına alınmalar, olayın delillendirilmesi genellikle bu aşamada yapılıyor. Olay daha sonra kanıtlarıyla birlikte yargıya geliyor. İzin verirseniz bir düşüncemi hemen açıklamamalarımın başında belirtmek istiyorum.Yargının sağlıklı çalışmadığı bir olgu. Bunu öncelikle belirtmekte

⁶¹ GÜMÜŞKAYA, Yüksek Lisans Tezi, s.30

⁶² CEMAL, Hasan, " Neşteri Sonuna Kadar Vurmak", Milliyet Gazetesi, 17 Ocak 2004

yarar var.Suçların ortaya çıkmasında yargının alt kadememsi olan güvenlik güçlerinin katkısı azımsanamaz. Ancak görülen odur ki, ülkemizde özellikle açılacak ceza davaları için sağlıklı kanıtlar toplanamamaktadır. Bu bir olgu. Bu olgu güvenlik güçlerinin yetersizliği yanında savcılık kurumunun da sağlıklı çalışmadığını gösteriyor. Bu gün savcılar bir gönderme makamı gibi çalışıyor.Çoğunlukla suçlarla ilgili olarak güvenlik güçlerinin düzenlediği ve Arapça dan alıntı mazbata denilen düşünce açıklamaları, yani o olayla ilgili yapılan değerlendirme ve açıklamalar aynen iddianameye dönüştürülerek açıklanmaktadır.... Bu nedenle açılan pek çok dava sonuçta beraatla sonuçlanıyor. Bu durum kanıtların sağlıklı toplanamadığını ortaya koymaktadır. Kanıtların sağlıklı toplanması için savcıların hazırlık soruşturmasına egemen olması gerekir. Hazırlık soruşturmasını güvenlik güçleri yapsa bile Savcının sürekli denetimi sağlanmalıdır. Yapılmayınca da ceza davalarında beklenen sonuçlar alınamıyor ve kamuoyu bu gelişmelerden açıkça rahatsız oluyor.

... Niçin uygar ülkeler yargı bağımsızlığının korunmasına özen gösterirler? İşte bu erdemli kişi dediğimiz yargıç kimliğini ve yargının yansızlığını korumak için, Türkiye’de yargı bağımsızlığı tartışılır durumdadır. Ama bu tartışmaların odağında siyasal gücün olumsuz etkinliği ve yetkileri olduğu doğrudur. Ancak yargı bağımsızlığının yalnızca siyasal güce karşı korunması gerektiği düşüncesi yanlıştır.... Yargı bağımsızlığını diğer güçlere karşıda korumak lazım. Toplumdaki birtakım dayanışma güçlerine, ekonomik güçlere, hatta yargıçların özlük hakları ve hakkında karar vermeye yetkili Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun tutum ve davranışlarına karşıda yargı bağımsızlığını korumak lazım ki, bu da ayrı bir gerçektir. Yargı bağımsız olduğu zaman üzerinde tartıştığımız ‘suç ekonomisi ‘ konusunda çok daha etkili bir yargı düzeninin ortaya çıktığına tanık oluruz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yargı bağımsızlığının korunmasında iki temel kuralı kabul ediyor. Bunlardan ilki, yargıçlara görev alanı ve görev yeri bakımından mutlak bir güvence sağlanmasıdır. Yani yargıçlar hiçbir şekilde bulundukları görevden ve bulundukları yerden alınamazlar. İkincisi de ekonomik

bağımsızlıklarının sağlanmasıdır. Bunların ikisi de Türkiye’de bulunmamaktadır.

... Yargıç bildiğimiz memur kimliğinin ötesinde adalet dağıtan bir organdır. Bağımsızdır. Özgürdür, vicdanına karşı sorumludur. Bugün başka bir yargıç tipi oluştu. Tüm olumsuz gelişmeler yargının, yargıcın gerçek kimliğini sömüren bir canavar durumuna geldi.

... Tabi her konuda, yalnız mafya ile veya ekonomik suçlarla ilgili değil, her konuda yetersizlik ortaya çıkıyor. Hatta ben şunu öneriyorum, yalnız savcıların değil, yargıçlarında iyi yetişmiş, yetenekli, erdemli kişiler olması lazım. Yargıca, davanın esasına girmeden eğer kendisine yeterli kovuşturma, soruşturma yapılmadan bir dosya gelirse bunu iade etme yetkisini tanımalı.

... Tabi ki yargıda bu süreçten etkilenmiştir. Yargıçlar gökten zembille inmiş veya yargıç olarak dünyaya gelmiş kişiler değildirler. Onlar da toplumun insanı. Eğer çalışma koşulların çağdaş koşullara göre düzenlemezseniz o ortamda bozulma başlar. Bu kaçınılmazdır. Bunun altında özensizlik de olur umursamazlık da olur, rüşvet de olur, hatır işi de, gönül işi de. Yani bunu ayıramazsınız. Artık çalışma koşulları bozulmuşsa, o bozuk çalışma koşullarında daha güçlü etkin unsurlar, yani sağlıklı ekonomik güç, karapara harekete geçer. Bunun adı rüşvettir, adam sendeciliktir. .. 1980 sonrası toplum ciddi bir dönüşüm ve değişim yaşamıştır. İyi yönleri de kötü yönleri de öne çıkarılabilir. Ancak bir toplumda bozulma başlamışsa ne kadar özen gösterilirse gösterilsin yargıyı bunun dışında tutamazsınız. Niçin yargıçların memurlaştırılmasına karşı çıkıyoruz, işte bunun için.

... Tabi bu sosyal bir olgu. Karapara, adı üstünde yer altı dünyasını ekonomik olarak ayakta tutan, onu besleyen bir faktör. Karapara, suç kaynaklı ekonomik ticaretten sağlandığına göre terör örgütlerini de beslemesi kaçınılmazdır. Hatta terör örgütlerinin, gelirlerinin önemli bir kısmını suç ekonomisinden sağladıkları açıkça biliniyor. Bunu medyadan da zaman

zaman izliyor ve okuyoruz. Kaldı ki terör örgütleriyle yapılacak en önemli mücadele, bu örgütlerin gelir kaynaklarının kesilmesidir.

... Yargı sağlıklı çalışmayınca birilerinin devreye girmesi doğal bir olay. Yani eşyanın tabiatına uygun. Eğer yasal bir kurum kendisinden beklenen görevi yapamıyorsa bunun yerine yasal olmayan bir girişimin devreye girmesi kaçınılmazdır. Çek – senet mafyası daha çok kayıtdışı ekonominin bir silahlı gücü olarak ortaya çıkmaktadır. Yaptırımları olan, ancak yasal olmayan bir dünya yaratılmıştır. Bunun önlenmesi için öncelikle yargının sağlıklı çalıştırılması gerekir.

... 1980'den beri görünen manzara da maalesef budur. Zaman zaman birtakım önlemler alınıyor, ama tartışma konusu yaptığımız ne suç ekonomisine, ne de bu sorunların çözümünde etkin olacak olan yargının sorunlarına sağlıklı kalıcı çözümler üretilmiyor.⁶³

5- Bürokratik Nedenler

Türkiye'de bürokrasi gerek işleyişinde gerekse çevreyle ilişkilerinde sorunlu ve değişen şartlara uyum sağlayamamış bir yapı arz etmektedir. Sistem, sorunları çözmede başarısız kalmakta, bu nedenle kamu otoritesi sarsılmakta ve suç ekonomisinin denetimi etkin gerçekleşmemektedir. Bürokrasi ile suç ekonomisi arasında bir diğer önemli etkileşim ise, suç ekonomisi ile mücadele eden bürokratların, zaman zaman yer altı dünyası ile sıkı ilişkileridir. Suç ekonomisinde faaliyetlerde bulunanlar bu faaliyetlerini yürütürken bürokrasiden de destek görmektedirler.⁶⁴

Günümüzde ise gerek organize gerekse mali suçluluk kurumsallaşmış ve uluslararası boyut kazanmıştır. Bundan böyle bu tür suçluluk çok fazla ülkeyi kapsamaktadır. Zira suç örgütleri delilleri değişik ülkelerde dağıtarak kazançlarının güvenliğini ve üyelerinin adalet önüne çıkarılmasını engellemeyi hedeflemektedirler. Buna karşılık kamu makamları

⁶³ KILIÇDAROĞLU, Kemal, "Suç Ekonomisini Önleme , Yargı Cephesi ve Sorunları", Vergi Dünyası, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Mayıs 2000, Sayı 225, s.18,25

⁶⁴ ÖZSOYLU, Ekonomik Forum Dergisi, 15 Kasım 1998

eskiden olduğu gibi yetkilerinin ulusal sınırlarda bittiğini düşünmeye devam ediyorlar. Oysa yasal işleri yapanlar kadar yasadışı ekonomik işleri yapanlarda yeni özgürlüklerden tam manasıyla yararlanıyorlar. Mallar sınırları aşıyor, suçlular sınırları aşıyor, yasadışı faaliyetlerin gelirleri sınırları aşıyor, kamu makamı aynı yerde duruyor. Daha çarpıcı bir ifade ile ‘sınırlar yargıçları durduruyor, suçluları değil’. Bu nedenle kişi ve malların serbest dolaşımının mümkün olduğu Avrupa’da adli belgelerinde serbest dolaşımına imkan tanıyan ortak bir Avrupa yasal alanı oluşturulmadıkça sınır tanımayan suç karşısında sonuç almak mümkün değildir.

Cezai alanda adli yardımlaşma, uluslar arası suça karşı mücadele için etkili tek araçtır.Cezalandırılmaktan kurtulmak için sınırları kullanan suçluların milli mahkemeler önüne çıkarılmasını sağlayacak, ülke dışındaki hayati deliller sadece bu yolla toplanabilir. Ancak bugünkü mekanizma bunu sağlamaktan çok uzaktır. Örnek olarak, İtalya’da ‘Temiz Eller ‘ operasyonu çerçevesinde, Milan Savcılığı 1992 yılından itibaren yolsuzluk ve siyasi partilerin yasadışı finansmanı olaylarına ilişkin 28 ülkeye gönderdiği toplam 650 istinabe talebinden 438 ine hiçbir cevap alamamış, sadece 9 tanesi hızlı bir şekilde reddedilmiş, dönen bazıları ise ancak 5 yılda ulaşmıştır. Kanaatimizce, artık karaparanın aklanması işini de tekellerine alan ve ‘Mafya daha beyaz yıkar ‘dedirten organize suç örgütlerinin uluslar arası sınırları büyük bir beceriyle lehlerine kullanması ve genelde, karaparanın aklanması suçunun delillerinin farklı ülkelerde olması karşısında ,bu alanda mücadelede çok şey beklenen yargı sistemlerinin ve burada görev alan savcı ve yargıçların en önemli ihtiyacı kolay, hızlı ve etkili bir adli yardımlaşmadır. Bu ise mevcut adli yardımlaşma kurum ve kurallarının kolaylaştırılmasını gerektirmektedir.⁶⁵

⁶⁵ ERGÜL,Engin, “Karaparanın Aklanmasının Hukuki ve Cezai Boyutları”, Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler, T.C. Merkez Bankası Yayınları, Ankara 1999, s.23,24

E- Karapara Aklamayla Mücadelenin Nedenleri

1- Genel Olarak

Bir suçluyu yakalamanın ilk yolu polisiye tedbirlerle çalışmaktır. İkinci yolu ise suçluyu, işlemiş olduğu suç neticesi elde etmiş olduğu geliri harcarken yakalamaktır. Ayrıca suç ekonomisinden elde edilen ve aklanmak suretiyle kullanılabilir hale gelen karapara, suçluların gücünü ve dolayısıyla işledikleri suçu artırmaktadır. Örneğin bir uyuşturucu kaçakçısı el konulan uyuşturucunun yerine yenisini üretebilirken, uyuşturucudan elde edilen kazancına el konulması onu çok zor durumda bırakır.⁶⁶ Diğer bir deyimle, karaparanın aklanmasına ilişkin mücadelede esas amaç, suç örgütlerini dağıtıp, yok etmektir. Bir başka neden de aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacak olan karaparanın yol açtığı ekonomik ve sosyal dengesizliklerdir.

Gelişmiş ülkelerin bu sorunla kerhen ilgilendikleri yönünde bir iddia vardır. Ancak, karaparanın aklanmasına ilişkin ilk düzenlemeleri yapan, uluslararası girişimlerde bulunan ve sürekli olarak mücadele için kendilerini geliştirmeye çalışan, gerekli önlemleri almayan ülkelere baskı yapan bu ülkelerdir. Çünkü karaparanın en önemli kaynağı olan uyuşturucu bu ülkeler dışında üretilirken, hemen hemen tamamı bu ülkelerde satılmakta, insanlarına zarar vermekte, ekonomilerinden kaynak çekmekte, kısaca tamamıyla bu ülkelerin kontrolü dışında ve onlara zarar vererek varlığını sürdürmektedir. Gelişmiş ülkeler, karaparanın kaynağı olarak çoğunlukla uyuşturucuyu dikkate almaları(son zamanlarda yolsuzlukta önem kazanmıştır), sistemi uyuşturucudan elde edilen gelirin aklanmasını engellemeye yönelik olarak kurmaları hususunda eleştirilebilirler. Örneğin, silah kaçakçılığı da eşit derecede zararlı ve gelir getirici bir suçtur. Ancak bu defa roller değişmekte, uyuşturucunun aksine silahlar gelişmiş ülkelerde üretilmekte ve çeşitli bölgelerde çatışmaların yaşandığı gelişmemiş ülkelere veya buralarda bulunan gruplara gizlice satılmaktadır.⁶⁷

⁶⁶ FAFT, Typology Of Money Laundering – Non Traditional Financial Institutions, 1991, s.35

⁶⁷ AKAR, S.P.K. Yayınları No: 90, s.7

Gelişmiş ülkelerdeki durum bu iken gelişmemiş ülkelerde ise aksine bir durum yaşanmakta ve 1980 sonrası Türkiye’de de egemen olan ‘Para gelsin de nereden gelirse gelsin’ anlayışı sürüp gitmektedir. Bu anlayışın yerleşmesini sağlayan kimi hükümetler, hayli ihracat, kaçakçılık ve benzeri yollarla kazanılıp yurtdışındaki bankalara yatırılan karaparaların aklama yöntemlerinin geliştirilmesine olanak bırakmakla kalmıyor, bankalarda karapara dolaşımını engelleyecek yolları kapatmaya a yanaşmıyor. Yönetimlerin karapara olayına bu şekilde yaklaşması ve bankaları başıboş bırakması yüzünden kaçakçı ve vurguncu takımı parasını gizlemekte hiçbir güçlükle karşılaşmıyor.⁶⁸

2- Karaparanın Ekonomi Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Bütün dünyada kayıtdışı ekonomi kapsamında değerlendirilen karapara ekonomisi alanında kullanılan üretim faktörleri, insan gücü, vergi ve parafiskal gelirlerde oluşan kayıplar, ekonomi ve piyasaları doğrudan etkilemektedir. Bu etkiler kendisini ekonominin muhtelif alanlarında göstermektedir. Karaparanın neden olduğu başlıca makro iktisadi sorunlar şöyle özetlenebilir.⁶⁹

Karaparanın varlığı ekonomik göstergeleri çarpıtıyor göstergelerde (büyüme, enflasyon, işsizlik v.s.) bir değişme olmadan karapara olarak gelen yabancı fonlar yerli para biriminin aşırı değerlenmesine sebep olmakta, buda uluslar arası piyasada yerli malların pahalanmasına ve rekabet gücünün azalmasına sebep olmaktadır.

Karapara kayıtdışı ekonominin büyümesine neden oluyor. Kayıtdışı ekonominin büyümesi kamu harcamalarını karşılayacak vergilerin toplanamamasına dolayısıyla bütçe açığına, bütçe açığı da borçlanmaya ve faiz oranları ile enflasyonun artmasına neden oluyor.

⁶⁸ ALTUĞ, Kayıtdışı Ekonomi ve Yer altı Dünyası, s.133,134

⁶⁹ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, “Karaparanın Ekonomi ve Piyasalar Üzerinde Oluşturduğu Sorunlar”, Yaklaşım Dergisi, Ekim 1998, Sayı: 70, s.96

Karaparanın elde edilmesi ve aklanmasının önlenmesine yönelik tedbirler, ekonomide yasal olarak çalışan birimler üzerinde de olumsuz etkiler meydana getirebilir. Bürokrasi artacağı gibi birçok kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilere yönelik yeni yükümlülükler getirilmiş olur.

Karapara yöneldiği ekonomide serbest piyasa koşullarının oluşumunu engellediği gibi, menkul ve gayrimenkul varlıkların değerlerinde önemli istikrarsızlıkların yaşanmasına neden olur. Günümüz Türkiye'sini bu açıdan değerlendirdiğimizde görülüyor ki faiz ve döviz kuru oranlarında, menkul ve gayrimenkul fiyatlarında iktisadi mantığa aykırı yapay değişimler ile nedeni teşhis edilemeyen garip iniş-çıkışlar, sıcak para denen ve çoğunluğu karapara olan nakdin yön değiştirmesinden meydana gelmektedir.

Karapara aklayıcıları rasyonel yatırımcı gibi davranmamaktadırlar. Onlar için bir işlemin getirisinden ziyade, paranın güvenilir bir şekilde aklanması önemlidir. Bu nedenle piyasalardan meşru alanda faaliyet gösteren birimlerde karaparayla işlem yapanlara karşı rekabet güçlerini artırmak için, kayıtdışı ekonomiye yönelerek az veya çok kayıtdışı ekonomiden paylarını almaktadırlar.

Karapara ekonomisi gelir dağılımının bozulmasına neden olmaktadır. Gayri meşru işlere bulaşıp karapara elde eden bireylerin kişisel refahı arttığı halde, dürüst, kanunlara saygılı ve masum bireyler daima zarar görmekte, toplumun ahlak ve moral değerlerinin bozulması, üretim ve yatırımları olumsuz etkilemektedir.

Globalleşmenin artmış olduğu günümüz ekonomilerinde, karaparanın ani giriş ve çıkışları sonucu bozulan entegre ekonomik yapılar ve çıkan ekonomik krizler zincirleme olarak diğer ekonomileri de etkilemektedir.

3- Karaparanın Sebep Olduğu Sosyal ve Siyasal Sorunlar

Günümüz dünyasında yaşanan olayların sebebine yönelik yapılan analizlerde toplum ve insan hayatına kasteden birçok suç fiilinin ardında yatan asıl saikin, ekonomik güç elde etme arzu ve hırsı olduğu görülmektedir.

yasadışı yollardan elde edilen ve kısaca karapara olarak tanımlanan büyük miktartlı kazançlar elde edilirken toplumlarda onarılması çok zor ve derin yaralar açmaktadır. Karaparanın sebep olduğu ve yukarıda açıklamış olduğumuz ekonomik sorunların yanı sıra birçok sosyal ve siyasal soruna da neden olmaktadır. Bunları kısaca şöyle sıralayabiliriz:⁷⁰

- Terör ve mafya tipi örgütlerin artmasına neden olmak
- Gelir dağılımında adaletsizliğe artmasına neden olma
- Siyasetin yozlaşması
- Adalet sistemini bozmak ve adalete duyulan güveni azaltmak
- Toplumsal yaşam kuralları ve ahlaki değerleri yozlaştırmak
- Ülkenin imajını zedelemek

Suç ekonomisinin çoğaldığı ülkelerde etkisi artan ve daha şiddetli hissedilen bu sorunlar ile karapara arasındaki illiyet bağına kısaca değinelim

Bireylerin, grupların yada devletlerin siyasal bir amaçla başka kişi ve gruplara karşı giriştiği savaş dışı sistemli şiddet eylemleri olarak tanımlanan terörizm ile bireylerin veya grupların ekonomik bir çıkar için başka kişi yada gruplara karşı giriştiği hukuk dışı şiddet eylemleri uygulayanlar olarak tanımlanabilecek mafya örgütlerinin tek finans kaynakları, illegal yollarla, suç ekonomisinden elde edilen karaparalardır. Bu tip suç organizasyonları ile sivrisinekleri öldürmek gibi düşünülebilecek birebir mücadele yerine, bataklığı kurutma anlamına gelebilecek, maddi kaynaklarını yok etme anlamındaki karapara ile mücadele daha akılcı ve etkin bir mücadele tarzı olarak önümüzde durmaktadır.

Karaparanın neden olduğu bir diğer sosyal sorun ise, toplumdaki gelir dağılımının bozulması, alt ve üst gelir grupları arasındaki uçurumun giderek büyümesi ve bunun sonucunda ise sosyal çalkantı ve çatışmalara neden olması olarak gösterilebilir. Çünkü karapara, piyasada işleyen

⁷⁰ GÜMÜŞKAYA, Yüksek Lisans Tezi, s.72, v.d.

ekonomi ve rekabet kurallarına uyulmaksızın ve varolan hukuk düzeninin de, en basit deyiimi ile ihlal edilmesi suretiyle ve çoğu zaman da kaba kuvvet sarfıyla elde edilen gelirdir. Normal bir vatandaşın elde ettiği gelir ile kıyaslanamayacak derecede büyük olan bu geliri elde edenler, bu devasa gelirleri kullanmak suretiyle önemli siyasal ve bürokratik güçlere sahip olmakta, bunun sonucu olarak ta birçok alanda etkinlik gösterebilmektedirler. Sonuç olarak ise, elde ettikleri karapara ile etkin konuma gelenler kamu yönetimini bir kısırdöngü içine sokarak, ülkenin kaynaklarının sürekli kendilerine akmasına ve neticede de halkın önemli bir çoğunluğunun her geçen gün biraz daha fakirleşirken, kendilerinin hızla lüks ötesi bir refah düzeyine ulaşmasına neden olmaktadır. Örneğin Türkiye’ de karaparanın kolay aklanmasına ve neticede de özellikle son yıllarda giderek artan gelir dağılımındaki bozukluğa sebebiyet veren, devletin sürekli borçlanma politikasıdır. Devlet vatandaştan topladığı her 100 liralık verginin 66 lirasını denetleyemediği kasalara faiz olarak aktarmaktadır. Üstelik hamiline sistem sayesinde bu 66 liranın kimlere gittiği ve borcun kimlerden alındığı da bilinmemektedir.⁷¹

Karapara öncelikle bulunduğu ülkenin siyasetini yozlaştırmaktadır. Bu açıdan Türkiye’nin durumu incelendiğinde, siyasi gücün, karapara gücünün ve silahlı eylem gücünün bir çıkar birliği etrafında birleşerek devleti teslim alma çabası içerisinde olduğunu üzülerek izlemekteyiz. Meşru olmayan çıkar grupları, kamu görevlilerine, siyasetçilere dolayısıyla devlete sirayet etmektedirler. TBMM de siyasal dünya görüşü farklılıklarına rağmen, partiler arası milletvekili transfer pazarlarının kurulması, demokrasiye duyulan güveni zaafa uğratmakta, devlete olan güven sarsılmakta bunun neticesinde ise insanlar karşılaştıkları sorunların halli için demokrasi dışı ve illegal çözümler arayışına girmektedirler. İşin daha da vahim tarafı devlete ve demokrasiye olan inanç azaldıkça, illegaliteye olan inanç artmakta ve bu zamanla kanıksanarak insanlar tarafından normal olarak algılanmaya başlanmaktadır.

⁷¹ GÜMÜŞKAYA, Yüksek Lisans Tezi, s.74

Kirli siyasetçi ve siyasetin karapara ekonomisine nasıl katkıda bulunduğunu Prof.Dr. Osman Altuğ bir mülakatında şu sözleri ile ifade etmektedir. “Türk siyasetçisi ile toplum uzlaşmış. Siyasetçi demiş ki, sizin göreviniz bana oy vermek, benim görevimde memleketi borç-harç idare etmek....Vergi alma borç al, vergi alma oy al dengesi kurulmuş. Kamu finansman kaynağı borç. Borçlanma denince de devletin yüzü karapara sahiplerine dönüyor. Çünkü para onlarda var. Kamunun finansmanını onlara yaptırıyorsanız , finansal anlamda hakimiyet kayıtsız şartsız onların oluyor. Ayrıca borç vericiler devlet kendilerine geldiğinde, tamam diyorlar borç verelim ama üstüne bana başka şeyler de ver. Promosyon gibi. Siyasette kontenjanımız olsun, yüksek faiz ver, geri ödeyeceğimiz şüpheli de olsa kredi ver, hazine arazilerini seçelim, haksız ihale alalım, teşvik alalım diyorlar. Enflasyonun yükselmesinde de mafyanın etkisi var. Esas olarak siyaseti de bunlar finanse ediyor. Türkiye’de bunca masraflı seyahat ve kalabalık miting, bunca milletvekili transferi vesaire, bütçeden alınan sınırlı yardımla yapılabilmesi mümkün mü?”⁷²

Diğer yandan gerçek demokrasi olarak nitelendirilen batı demokrasilerine bakıldığında onların da bir yozlaşma içine itildiği görülüyor. Demokratik devlet yozlaşmasının, kanun koyucu, politikacılar ve kanun talep edenler yani seçmenler ve bürokrasiden oluşan üç faktöre bağlı olduğunu söyleyebiliriz.

Bu faktörlerden politikacılar ile seçmenler arasındaki ilişki, fayda maksimizasyonu nedeniyle, demokrasiyi yozlaşmaya iten temel unsur olarak karşımıza çıkar. Bu iki grup arasında doğrudan çıkar ilişkisi mevcuttur. O çıkar ilişkisi de ulusal kaynakların yağmalanmasından ibarettir. Bu kavgada hiçbir hukuka uygun kural olmadığı gibi, adam kayırma rüşvet, kısa yoldan köşe dönme, devlet malı deniz zihniyetleri hakimdir.⁷³

⁷² ALTUĞ, Osman,” Zula ve Kurye Düzeni”, Radikal Gazetesi, 29 Aralık 1997

⁷³ ÖZBİLEN, Şevki, “Siyasal Yozlaşmadan Ekonomik Yozlaşmaya”, Finans Dünyası, Mart 1998, s.87

Karapara diğerk bir taraftan da, ÷lkenin adalet sistemini bozrak sisteme duyulan g÷veni azaltmaktadır. T÷rkiye'deki genel gidişata bakıldığında, suç ekonomisinden nemalanan insanların cezasız kaldığı inancı topluma hakim olmaya başladığını ve bunun neticesi olarak ta adalete olan g÷ven ve inancın zaafa uğramakta olduğunu g÷rmekteyiz. Deyim yerinde ise T÷rkiye'deki karapara karşısında yargı d÷zeni her ge÷en g÷n kan kaybetmektedir. Bu belki de karaparanın bir ÷lkeye verebileceği en önemli zarar olarak g÷r÷lebilir. Ç÷nk÷ buraya kadar a÷ıklamaya çalıştığımız, karaparanın bir ÷lkedeki toplumsal ve kamusal hayatındaki t÷m olumsuz etkilerinin altında yatan asıl neden, m÷lk yani devletin temeli olarak görebileceğimiz adaletin karapara karşısında yeterince etkin olamaması nedeniyle, bu temel üzerine inşa edilmeye çalışılan; ekonomi, sosyal, siyasal, k÷lt÷rel, ahlaki v.b. diğerk t÷m toplumsal ve kamusal fonksiyonlarında yukarıda a÷ıklamaya çalıştığımız şekilde sallantıda olmasıdır.

III- ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ VE BU ÖRGÜTLERİN KARAPARA AKLAMA SUÇU İLE OLAN İLİşKİLERİ

A- Genel Olarak

Karaparanın tanımını yaparken, genel olarak, suç işlenerek elde edilen kazanç olarak ifade etmiştik.Suç örgütleri ise temelde, işledikleri yasadışı eylemlerle yüksek miktarlı kazanç elde etme amacını güderler.⁷⁴Dolayısıyla suç örgütlerinin temel amacı karapara elde etmektir diyebiliriz. Ancak çok defa karaparanın elde edilmesi yetmemekte, üzerinde tasarruf edilebilmesi için bu kazançların suçtan elde edildiğinin gizlenmesi ve yasal kazanç görüntüsünün verilmesi gerekmektedir.⁷⁵ Bu yapılmadığı sürece elde edilen karapara işlenen suç için delil olabilecektir. Burada ortaya karaparanın aklanması çıkmaktadır. Dolayısıyla çıkar amaçlı suç örgütlerinin amacı ilk olarak karapara elde etmek daha sonra ise bunları aklayarak üzerinde istedikleri gibi tasarruf edebilmektir. A÷ıklanan bu bağlantı, çıkar amaçlı suç

⁷⁴ YILMAZ, Halil, "Organize Suçla Mücadele Eden Birimler Arasında Koordinasyonun Önemi", Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı, Ankara 1998, s.28

⁷⁵ KOCASAKAL, Ümit," Karapara Aklama Suçu", İstanbul Üniversitesi, SBE, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2000, s.65

örgütleri ile karapara elde etme ve aklama faaliyetleri arasında sıkı bir ilişkiyi ortaya koymaktadır.⁷⁶ Bu bölümde değişik açılardan bu ilişki ele alınacaktır.

Suç örgütleri ile karapara ve karaparanın aklanması arasındaki bu ilişkinin bilinmesi bu suçlarla mücadele de başarılı olunabilmesine büyük katkıda bulunacaktır. Alınan yasal ve idari tedbirler daha isabetli olacak ve bu suçlarla mücadele için kurulan sistem daha etkin işleyecektir. Şu tespit kesinlikle bilinmelidir ki, günümüzde karapara aklama suçu bireysel olmaktan çıkmış, maddi ve insani kaynakları son derece büyük ve güçlü olan suç örgütlerinin eylemleri haline gelmiştir.

Bu bölümde öncelikle dünya ve Türkiyede ki çıkar amaçlı suç örgütleri kavram olarak ele alınacak, ardından karapara aklama suçu ile aralarında varolan organik ilişki ortaya konulacaktır.

B- Kavram Olarak Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri

1-Tanım ve Benzeri Diğer Kavramlardan Farkı

“Çıkar amaçlı suç örgütü” kavramı ilk olarak 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri İle Mücadele Kanunu’nda kullanılmıştır⁷⁷. Literatürde bu anlamada genellikle organize suç örgütü veya mafya kavramları da kullanılmaktadır. Bu kavramların yanı sıra çıkar amaçlı suç örgütü kavramını karşılamak üzere, suç örgütü, çete, teşekkül, suç işlemek için cemiyet oluşturmak yada örgütlü suç kavramlarının da kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca 4422 sayılı yasada çıkar amaçlı suç kavramı kullanılmakla birlikte, yasanın gerekçesinde organize suç örgütleri ifadesi de kullanılmıştır. Bunun bir neticesi olarak ta Türkiye de çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadele görevli emniyet biriminin adı “ Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı” dır.⁷⁸

⁷⁶ KOCASAKAL,Doktora Tezi, s.66

⁷⁷ 30.07.1999 tarihli Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, 23.03.2005 tarihli 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunun 18/1-d maddesi gereğince yürürlükten kalkmıştır.

⁷⁸ Kaçakçılık ve İstihbarat Daire Başkanlığı, 17.08.1995 gün ve 95/7084 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı olarak

Çıkar amaçlı suç örgütleri, çete yada mafya olarak ta adlandırılabilir.⁷⁹ Toplumda da çıkar amaçlı suç örgütlerini karşılamak amacıyla en sık kullanılan ifade “ mafya” olarak karşımıza çıkmaktadır. Mafya terimi tüm dünyada da örgütlü suçla aynı anlamda kullanılmaktadır.⁸⁰ Mafya İtalya’nın Sicilya adasında yuvalanmış genellikle ekonomik hedefleri olan fakat siyasi amaçlara da zaman zaman yönelen tanıkların suskunluğu ile adalet organlarının işleyişini engellemeye çalışan karmaşık ve gizli teşkilatın adıdır. Amaca ulaşabilmek için ise her türlü şiddet hareketlerine başvurabilmektedir.⁸¹ Bir başka tanıma göre ise mafya; yasadışı işlerle uğraşan, zor kullanarak birtakım gizli çıkarlar sağlayan örgüt veya bu örgüte mensup olan kimseye verilen addır.⁸²

Çıkar amaçlı suç örgütü yerine kullanılan diğer bir kavramda organize suç kavramıdır. Organize suç örgütü, münferiden veya topluca yüksek önemi haiz suçları, belli bir plan dahilinde birden fazla kişi tarafından, belirli veya uzun bir süre zarfında ve hiyerarşik yapı ve işbölümü içerisinde, mesleki yada ticari yapıların ve kurumların kullanılması, cebir şiddet ve korkutucu tehditlerle, siyaset, basın, kamu idaresi, adliye ve ekonomi üzerinde baskı oluşturarak ve buralarda kendilerini koruyacak ve kollayacak bağımlılar oluşturarak kazanç ve güç elde edilmesidir.⁸³

Yukarıda yapmış olduğunuz tanımlamalarda her ne kadar çıkar amaçlı suç örgütü kavramı ile organize suçluluk, mafya ve terör örgütü kavramları iç içe geçmiş gibi gözükse de bilimsel açıdan değerlendirildiğinde organize suç içinde, çıkar amaçlı suç örgütlerini ve terör örgütlerini de

değiştirilmiştir. YILMAZ, Halil, “Organize Suç ve Ceza Adalet Sistemi”, Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkanlığı, Ankara 1998, s.170

⁷⁹ ÖZTÜRK, Bahri, Organize Suçlulukla Mücadele, Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkanlığı, Ankara 1998, s.38

⁸⁰ ERGÜL, Karapara ve Karapara Aklama Suçu, s.36

⁸¹ ERGÜL, Karapara ve Karapara Aklama Suçu, s.36; ALTUĞ, Kayıtdışı Ekonomi, s.186

⁸² ÖZDİKER, Cengiz, “Televizyonda Mafya Tiplerleri”, Polis Dergisi, Yıl 6, Sayı 22, Ocak-Şubat-Mart 2000, s.415

⁸³ SÖZÜER, Adem, “Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler”, Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 9, Sayı 1-2, İstanbul 1995, s.256

barındıran bir üst kavramdır.⁸⁴ Bu kavramın içinde en başta terörizm yer almaktadır. Bunun yanında ekonomik içerikli suçların yer aldığı kamu alanındaki yolsuzluk, bozulma ve çürümeyi de kapsayan suç grubu yer alır. Üçüncü olarak ise mafya yada çıkar amaçlı suç örgütleri yer almaktadır.⁸⁵ Ancak güncel kullanımda bu ayırım pek dikkate alınmamaktadır. Terörizm başlı başına bir suç alanı olduğundan organize suç niteliği taşımasına rağmen bu kapsamda değerlendirilmemektedir. Yolsuzluk ise çıkar amaçlı suç grubunun da ortaya çıkardığı bir sonuç olduğu için beraber değerlendirilmektedir. Şu halde organize suç kavramı ile, terörizm dışında kalan ve çıkar amaçlı suç yada mafya diyebileceğimiz suç örgütleri kastedilmektedir.⁸⁶

Terör, bireylerin ve grupların siyasal bir amaçla başka kişi ve gruplara karşı giriştikleri savaş dışı sistemli şiddet olarak tanımlanabilir.⁸⁷ Terör eylemi ise, anayasal, siyasal ve toplumsal düzenin cebir ve şiddete dayanan hukuka aykırı yöntemlerle değiştirmeye yönelik eylemlerdir.⁸⁸ Terör Örgütleri ile çıkar amaçlı suç örgütleri arasındaki farka bakıldığında ise, tanımlardan da anlaşılacağı gibi terörün amacı siyasi, suç örgütlerinin amacı ise haksız kazanç temin etmektir.⁸⁹

Terör örgütleri ile çıkar amaçlı suç örgütleri arasında amaç bakımından ekonomik çıkar konusunda bir öncelik sonralık ilişkisi söz konusudur. Terör örgütleri de siyasal içerikli amaçlarını gerçekleştirmek için ekonomik içerikli suçlar işleyebilirler. Ancak nihai amaç siyasi.⁹⁰

⁸⁴ DÖNMEZER, Sulhi, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Semineri, EGM, İstanbul, 06.08.1999, S.34

⁸⁵ PALAZZO, Francesco, Les Rapports Entre Criminalite Organisee Et Ordre Politique, Criminalite Organize Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s.122

⁸⁶ YENİSEY, Feridun, "Mukayeseli Hukukta Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele ve Türkiye", EGM Asayiş Daire Başkanlığı Yayın No: 4, Ankara 1998, s.104

⁸⁷ KURT, Şahin, Uygulamada Terör Suçları ve İlgili Mevzuat, Ankara 1998s.14

⁸⁸ ÖZEK, Çetin, "Organize Suç", Prof.Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul 1999, s.212

⁸⁹ ÖZEK, Prof.Dr. Sahir Erman'a Armağan, s.213

⁹⁰ ÖZTÜRK, Organize Suçlulukla Mücadele, s.47

2- Yapısal Unsurları

Yapılan istatistikler çıkar amaçlı suç örgütlerinin bazı ortak özelliklerinin bulunduğunu göstermektedir. Buna göre üç ve daha fazla kişinin olması, uzun süre için kurulması, ciddi suçların işlenmesi, kazanç temin etmek, iş bölümü, hiyerarşi, karapara aklama, şirket gibi yapılanma v.b. ölçütler sıralanabilir.⁹¹

a- Amaç Kazanç Elde Etmektir

Suç örgütlerinin esas amaçları haksız ve büyük kazançlar elde etmektir. Uzun vadede çıkar elde etmeyi sağlayacak kudret, güç, yetki elde etmekte “çıkarcı” yada “kazanç” ifadesinin kapsamı içinde sayılmalıdır.⁹² Suç örgütleri her şeyden önce kapitalist anlamda ekonomik ve mali bir yapılanma olmakla birlikte çıkar elde etmek için şiddet ve tehdide başvurmakta, iktisat ve politikayı da etkilemeye çalışarak uzun vadeli kazanç peşinde koşmaktadırlar.⁹³

b- Kazanç Kural Olarak Suç İşlenerek Elde Edilmektedir

Suç örgütlerinin amacı kısa sürede büyük kazançlar temin etmek olduğundan bu sonucu sağlayacak bütün alanlarda faaliyet gösterirler. Arsa ve arazi spekülasyonları, gecekondular ticareti, tarihi eser kaçakçılığı, uyuşturucu, silah , kan ve organ ticareti, insan kaçırarak fidye istenmesi, göçmenlerin değişik ülkelere sokulması, ticarethanelere korumalık yapılarak haraç alınması, ihalelere fesat karıştırarak veya rakipleri bertaraf ederek ihalelerin haksız şekilde kazanılması ve buna benzer birçok suçlar bu örgütler tarafından işlenmektedir.⁹⁴ Bu faaliyetler karşılığında ise çok büyük

⁹¹ KAÇAR, Hamza, “Organize Suç Örgütleri Nedir? Çıkar Amaçlı Örgütlü Suçlarla Mücadele Kanunu Tasarısında Neler Öngörülmektedir?”, Yaklaşım Dergisi, Yıl 7, Sayı 80, Ağustos 1999, S.95 ; YÜCEL, Mustafa, “Organize Suç”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1998/3, Yıl 11, s.1067

⁹² ÖZTÜRK, Organize Suçlulukla Mücadele, s.46

⁹³ ZIEGLER, Jean, Suç Derebeyleri, Çeviren: AKKOYUNLU, Ali Cevat, Doğan Kitap, İstanbul 1999, s.45

⁹⁴ ÖZTÜRK, Organize Suçlulukla Mücadele, s.47

kazançlar elde edilmekte ve bu kazançların yasal mekanizmaya dahil edilmesi için karapara aklanmaktadır.

c- Hiyerarşik Düzen İçinde İş Bölümü Yapılmaktadır

Adi suçlarla örgütlü suçları ayıran en önemli husus belirli bir işbölümü yapılarak, koordineli ve planlı bir çalışmanın söz konusu olmasıdır. Bu yapısı itibariyle şirket, dernek, vakıf , sendika gibi bir görünüm arz etmektedirler.⁹⁵

Suç örgütlerinin yapısında katı ve askeri bir hiyerarşi mevcuttur.⁹⁶ Planlanan amacın gerçekleşmesinde sorumluluk esasına göre ast üst ilişkisi oluşturulmaktadır. Bu hiyerarşik yapının en üstünde lider, planlayıcı, beyin yada şef yer almaktadır. Faaliyetler burada planlanmakta her işin her bir bölümü belirli bir kişinin sorumluluğuna verilmekte ve onlarda daha alt elemanlarla kendi işlerini yapmaktadırlar. Astların üstlere karşı işin başarılı bir şekilde yapılmasından dolayı sorumlulukları vardır. Bu hiyerarşik yapıda ara beyinler ve ara şefler kullanılarak gerçek lidere ulaşılması önlenmektedir.⁹⁷

Suç örgütlerinin kendi aralarında yaptıkları işbölümü ve yardımlaşmanın yanında artık bu işbölümü uluslararası platformda gerçekleştirilmektedir. Suç örgütleri hem kendi elemanlarını kullanmakta hem de diğer suç örgütleriyle bağlantılar kurmaktadırlar.⁹⁸ Bu nedenle suç örgütleri ve karaparayla mücadelede uluslararası işbirliği zorunlu olmaktadır.

d- Araç Olarak Şiddet Kullanılmaktadır

Suç örgütleri aslında sıklıkla şiddet kullanmak istemezler. Çünkü bu durum güvenlik güçleri ile karşı karşıya gelmelerine neden olmaktadır. Bu nedenle öncelikle şiddete başvurabileceklerini göstererek yani tehdit ederek isteklerine ulaşmayı hedeflemektedirler. Şiddetten ziyade yolsuzlukla kendilerine bağlama ve yıldırma politikaları ile eylemlerini

⁹⁵ YENİSEY, Mukayeseli Hukukta...., s.105

⁹⁶ ZIEGLER, Suç Derebeyleri, s.21

⁹⁷ ÖZTÜRK, Organize Suçlulukla Mücadele, s.46

⁹⁸ SÖZÜER, Organize Suçluluk...., s.260

gerçekleştirmektedirler. Fakat gerektiğinde ise şiddete başvurmaktan asla çekinmezler.⁹⁹

Suç örgütleri hernekadar şiddete başvurmayı en son çare olarak görseler de yaptıkları faaliyetlerde potansiyel olarak her zaman için şiddete başvurmayı göze almak durumundadırlar. Zaten bunu göze aldıkları içindir ki toplum içinde etkin olabilmektedirler. Diğer bir deyimle şiddet kullanma yeteneğine sahip bulunabildikleri sürece etkinlikleri devam edeceğine inanmaktadırlar. Şiddet kullanabileceklerinin toplum tarafından bilinmesi suç örgütlerinin etkinliğini artırmaktadır.¹⁰⁰

Şiddete başvurulması sonucu güvenlik güçleriyle karşı karşıya gelmektedirler. Bu sorunun çözümü için de güvenlik güçlerinden kendilerine yardımcı olabilecek kişi yada kişilerle her yolu deyerek anlaşmak ve bağlantı kurmak zorundadırlar.¹⁰¹

e- Suç Örgütünün Yapılanması Süreklilik Arz etmektedir

Örgüt kısa bir süre için ve belirli işlerin yapılması için değil uzun vadeli olarak kurulur. Örgüte girenler nerdeyse bir daha ayrılamazlar. Yaptıkları faaliyetler bakımında da suçu işleyenler, suç bölgeleri değişebilir ama örgütün faaliyetleri devam eder. Hangi devirde hangi suçu işlemek daha karlı ise faaliyetler o alana doğru yönlendirilir.¹⁰²

Örgütün sürekliliği kriteri Yargıtay tarafından da suçun unsurlarından sayılmaktadır. Yargıtay bir kararında sanıkların düşünce ve eylemlerinde

⁹⁹ YÜCEL, Mustafa, Organize Suç, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1998/3, Yıl 11, s.1068

¹⁰⁰ SÖZÜER, Organize Suçluluk..., s.259

¹⁰¹ ÇULCU, Murat, Mafia Üzerine Notlar, İstanbul 1998, s61

¹⁰² Örneğin Türkiye'de 70-80 yılları arasında sağ sol çatışmaları nedeniyle silah ticareti iyi para getirmekteydi. O dönemde suç örgütleri silah kaçakçılığına ağırlık vermişlerdir. 80 sonrası hayali ihracat imkanı doğmuştur. Bütün suç örgütleri bu işten büyük paralar elde etmişlerdir. Suat PARLAR, Kirli İşler İmparatorluğu, İstanbul, Ağustos 1998, s.84. Özelleştirme uygulamalarının artırıldığı son yıllarda ise ihalelerde ilginç oyunlar oynanarak mafya tarafından desteklenen katılımcılar ihale kazanmışlardır. Bu tür olaylar nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde ilk kez bir hükümet gensoru ile düşürülmüştür. 26.11.1998 Tarihli Milliyet Gazetesi

süreklilik bulunmadığı düzenli ve planlı bir ortaklık ve dayanışma gibi öğelerin bulunmadığında suçun yasal unsurlarının oluşmadığını belirlemiştir.¹⁰³

f- Örgüt İçi Yaptırım Sistemi Bulunmaktadır

Örgütün emir komuta zincirinin kusursuz işlemesi gerekmektedir. Bunu sağlamak ise ciddi bir yaptırım sisteminin işletilmesi ile mümkün olacaktır. Gerek yapacağı işleri aksatanlar gerekse örgüte ihanet edenler acımasızca cezalandırılacaktır.¹⁰⁴ Bu yapılmazsa örgüt kararsız birkaç eleman tarafından ele verilebilir ve çökertilebilir. Bunun önlenmesi için şiddet içerikli ve katı bir yaptırım sistemi mevcuttur. Bu yaptırım sisteminin yargıya yansması suç örgütleri terminolojisindeki adıyla “susma”dır.¹⁰⁵ Bu kural güvenlik güçlerinin ve yargının elini kolunu bağlamaktadır. Herkesin bildiği bazı gerçekler delillendirilemediği için suçlular cezalandırılamamaktadır.

g- Kamu ve Özel Sektöre Nüfuz Etmek ve Hakimiyet Kurmak İstemektedirler

Suç örgütlerinin siyaset, polis, adliye , basın ve ekonomi çevrelerinden destek görmeden var olmaları mümkün değildir.¹⁰⁶ Şu bilinmelidir ki politikacıların ve rüşvetin korunmasından yoksun bir mafya dışları dökük bir halk düşmanıdır.¹⁰⁷ Bunun farkında olan suç örgütleri de bunun gereğini yerine getirerek mutlak surette kendilerini koruyacak ve zamanı gelince önlerini açacak kişilerle sıkı bağlantılar kurmaktadır. Bu bağlantılar bazen büyük miktarda para, bazen tehdit, bazen de şantaj yolu ile kurulabilmektedir. Örneğin Meksika’da yıllık uyuşturucu cirosu 10 milyar dolar civarındadır ve bunun yaklaşık %60 ı kamu görevlilerine rüşvet olarak

¹⁰³ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E.1981/4608, K.1981/5410, Kazancı Yargıtay Kararları CD’si

¹⁰⁴ ÖZTÜRK, Organize Suçlulukla Mücadele , s.47

¹⁰⁵ CUSSON, Maurice, Qu’est-ce Qu’une Mafia?, Revue De Sciens Crime Et Ordre Dans La Societe 5-6-7 Juin 1996, Presses Universitaires D’aix Mareille, s.34

¹⁰⁶ SÖZÜER, Organize Suçluluk... , s.260

¹⁰⁷ ZIEGLER, Suç Derebeyleri, s.198

dağıtılmaktadır. O kadarki eski devlet başkanı Carlos Salinas de Gortari bile uyuşturucu ticaretinin içinde yer almıştır.¹⁰⁸

ğ- Karapara Aklanmaktadır

Suç örgütleri kazançlarını genellikle suç nitelikli eylemler sonucunda elde etmektedirler. Suç işlenerek elde edilen paralar ise karapara sayılmaktadır.¹⁰⁹ Bu paralar bu şekilde kaldığı sürece rahat şekilde kullanılamayacak, kullanımı sırasında da risk taşımış olacaktır. İşlenen suçlarla elde edilen kazanç arasındaki ilişkinin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bunun için de karaparaların aklanması yani yasal ortama intikal ettirilmesi gerekmektedir.¹¹⁰ Dolayısıyla suç örgütlerinin nerdeyse tamamı aynı zamanda karapara aklayıcı örgütlerdir.

Karaparanın elde edilmesi için işlenen suç belki organize olmayı gerektirmeyebilir.ancak karaparanın aklanması için ciddi bir işbölümü, uzmanlık, pek çok eleman kullanımı gerekmektedir. Suç örgütleri gerek kendi elde ettikleri karaparaları gerekse belli bir komisyon karşılığında üçüncü kişilerin karaparalarını aklamaktadırlar.¹¹¹

Kaynağı açıklanamayan büyük miktarda para, yani karapara varsa, orada organize bir hareket ve suç olması muhtemeldir. Bu kriter tüccar gibi davranmak olarak ta nitelendirilebilir. Suçtan elde edilen değerler yasal girişimlere aktarılarak değerlendirilmektedir.¹¹² Karapara elde etmek ciddi bir organizasyonu gerektirmektedir. Elde edilen karaparanın aklanması da teknik bir kadro ile, planlı hareketlerle ve bir örgüt tarafından gerçekleştirilebilir. Bu nedenle nerede karapara varsa orada suç örgütü, nerede suç örgütü varsa orada da karapara vardır denilebilir.

¹⁰⁸ PARLAR, Suat, Kirli İşler İmparatorluğu, İstanbul, Ağustos 1998, s.25, 16.02.1997 tarihli The Newyork Times'ten alıntı

¹⁰⁹ ŞENGÜL, Selami, "Aklama Kadar Kirlenme de Önemli", Ekonomi Dergisi, Aralık 1996, s.34

¹¹⁰ SÖZÜER, Organize Suçluluk..., s.259

¹¹¹ SÖZÜER, Organize Suçluluk..., s.259

¹¹² YENİSEY, Seminer, s.46

C-Karapara ve Karapara Aklama Suçu İle İlişkileri

1- Genel Olarak

Suç örgütleri işledikleri yasadışı eylemlerle yüksek miktartlı kazanç elde etmek istemektedirler.¹¹³ Suç işlenerek elde edilen kazançlara ise karapara denilmektedir.¹¹⁴ Dolayısıyla suç örgütleri karapara elde etmek istemektedirler. Ancak çok defa karaparanın elde edilmesi yetmemektedir. Bu paranın üzerinde tasarruf edilebilmesi için suçtan elde edildiğinin gizlenmesi ve yasal kazanç görüntüsünün verilmesi gerekmektedir.¹¹⁵ Bu yapılmadığı sürece elde edilen karapara işlenen suç için delil olabilecektir. İşte bu noktada ortaya karaparanın aklanması olayı ortaya çıkmaktadır.¹¹⁶ Sonuç olarak çıkar amaçlı suç örgütlerinin nihai amacının karapara elde etmek ve bunları aklarak üzerinde diledikleri gibi tasarruf etmek olduğu söylenebilir. Açıklanan bu bağlantı çıkar amaçlı suç örgütleri ile karapara elde etme ve aklama faaliyetleri arasında sıkı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.¹¹⁷

Suç örgütleriyle karapara ve karaparanın aklanması arasındaki ilişkinin bilinmesi bu suçlarla mücadelede başarılı olunmasına katkıda bulunacaktır. Alınan yasal ve idari önlemler daha isabetli olacak, bu suçlarla mücadele amacıyla kurulan sistem daha etkin işleyebilecektir. İki suç arasındaki bağlantının bilinmesi, sadece karapara aklama suçu gibi gözükken eylemlerin arkasında suç örgütlerinin de olduğunu ortaya çıkarabilecektir.

Bu bölümde çeşitli açılardan çıkar amaçlı suç örgütleri ile karaparanın aklanması suçu arasındaki bağlantılar incelenecektir.

¹¹³ YILMAZ, Halil, “Organize Suçla Mücadele Eden Birimler Arasında Koordinasyonun Önemi”, EGM Asayiş Daire Başkanlığı, Ankara 1998, s.28

¹¹⁴ İPEK, Önemli Bir Sorun..., s.3

¹¹⁵ KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.65. AKAR, SPK Yayını No:90, s.65

¹¹⁶ Karaparanın Aklanması ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.Birinci Bölüm

¹¹⁷ KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.65

2- Amaç Bakımından

Suç örgütlerinin esas amaçları kanunlarca yasaklanmış faaliyetler yürüterek yüksek miktarda fakat haksız kazanç elde etmektir.¹¹⁸ Yasalara göre ise suç sayılan faaliyetler gerçekleştirilerek elde edilen kazanç karapara denilmektedir. Dolayısıyla suç örgütlerinin nihai amacının karapara elde etmek olduğunu söylemek mümkündür. Suç örgütleri sadece karaparayı elde etmek değil aynı zamanda suç ile para arasındaki bağın kopararak yani aklanarak, bu paraların kullanılması, değerlendirilmesi ve yasal yatırımlara dönüştürülmesi amacını da gütmektedirler.¹¹⁹ Çünkü çok büyük miktarlardaki bu paralar aklanmadığı sürece sistem içerisinde kolayca değerlendirilemez.¹²⁰ Bu açıklanan nedenlerle karapara ve karaparanın aklanması suçları ile suç örgütleri arasında son derece sıkı bir ilişki söz konusudur.

Karapara aklama, suç örgütlerinin en zayıf noktalarından birini teşkil etmektedir. Çünkü eğer aklama yolları kapatılabilir ve bu alan kontrol altına alınabilirse suç örgütleriyle mücadelede büyük başarı kazanılabilecektir. Zira suç örgütleri bu aşamada tespit edilemez ve çöktilemez ise daha sonraki aşamalarda mücadele oldukça zorlaşacaktır. Çünkü suç örgütleri elde ettikleri karaparaları akladıktan sonra yasal yatırımlara dönüştürmektedirler.¹²¹

3- İşlenen Suçlar Bakımından

Genel olarak kaynağı suç olan bütün faaliyetlerden elde edilen para ve benzeri değerler karaparadır. Bazı ülkelerde yasalarda yapılan tanımlamalarda hiçbir ayırım gözetilmeksizin her türlü suçtan elde edilen gelir karapara olarak tanımlanmıştır. Buna karşın Türkiye'nin de içinde bulunduğu bazı ülkelerde sayma prensibi kullanılarak sadece kanun metninde belirtilen suçlardan elde edilen kazançların karapara olduğu belirtilmiştir. Bununla

¹¹⁸ SÖZÜER, *Organize Suçluluk...*, s.258

¹¹⁹ AKAR, SPK Yayını No:90, s.65

¹²⁰ KOCASAKAL, *Doktora Tezi*, s.65

¹²¹ KOCASAKAL, *Doktora Tezi*, s.66

birlikte tüm dünyada karaparanın elde edildiği bazı sektörler biraz daha öne çıkmış durumdadır. Bunların başında yasadışı uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, yasadışı organ kaçakçılığı, yasadışı çek-senet tahsilatı, yasadışı kumarhane işletmek gibi sektörler gelmektedir.¹²²

Bu sektörlerin karapara elde etme etkinliği zamana ve konjonktüre göre değişebilmektedir. Örneğin; Türkiye’de 1980 öncesinde silah kaçakçılığı daha yoğun iken 80 sonrası uyuşturucu, hayali ihracat ve çek-senet tahsilatı ön plana çıkmıştır. Devletlerin yasakladığı mal ve hizmetlerin dağıtımında ise suç örgütleri rol oynamaktadır. Örneğin; içkinin yasaklandığı dönemde İtalyan Mafyası ABD’de içki dağıtımını organize etmiştir.¹²³

Çıkar amaçlı suç örgütleri yukarıda da belirtildiği üzere özellikle devletçe yasaklanan ve büyük kazanç getiren suç alanlarında faaliyet göstermekte ve bu şekilde ciddi boyutlarda karapara elde etmektedirler. Bu örgütlerin özellikle faaliyet gösterdiği suç alanlarını ise aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür.

- Uyuşturucu Kaçakçılığı
- Silah Kaçakçılığı
- Yasadışı Organ Ticareti
- Yasadışı Kültür ve Tabiat Varlıkları Kaçakçılığı
- Haraç ve Fidyeye Almak
- Fuhuş
- Kalpazanlık ve Diğer Sahtecilikler
- Nükleer Madde Kaçakçılığı
- Çek Senet Tahsilatı

¹²² TAŞKIN, Doktora Tezi, s.111

¹²³ LECLERC, Marcel, La Criminalita Organisse, Paris 1996, s.221

- İnsan Kaçakçılığı

4- İşlenen Suçların Ortak Özellikleri Bakımından

Yukarıda kısaca değinildiği gibi, günümüzde artık gerek suç örgütlerinin işlediği suçlar gerekse karapara elde edilmek için işlenen öncül suçlar arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır. Ayrıca sadece karaparanın elde edilmesi için değil aklanması için kullanılan yöntemlerle de benzerlikler söz konusudur. Bu benzerlikler aşağıdaki gibi sıralanabilir.¹²⁴

- İşlenen suçlarda mümkün olduğunca teknolojik imkanların kullanılması
- Suç işlerken kullanılan metotların sürekli değiştirilmesi
- Suçun organize olarak işlenmesi
- Eğitimli yardımcılarının kullanılması
- Mağduru olmayan yada rızalı mağdurların bulunduğu alanların seçilmesi
- İşlenen suçların uluslararası boyutta olması

Teknolojik imkanların kullanılması sonucu işlenen suçlar genellikle örgütlü ve yüksek kazanç getirmeye yönelik suçlar olmaktadır. Teknoloji kullanılarak elde edilen karapara yine teknoloji kullanılarak aklanmaktadır.¹²⁵ Çıkar amaçlı suç örgütleri de faaliyetlerinde yüksek teknolojik imkanlardan faydalanmaktadır. Karaparanın aklanmasında da aynı teknoloji kullanılmaktadır. Dolayısıyla örgütlü suçlar ile karapara aklama suçlarında ortak özelliklerden biri yüksek teknolojinin kullanılmasıdır.

Suç örgütleri ekonomik çıkar elde edilebilecek her alanda faaliyet göstermek istemektedirler. Belli bir alanda devamlı aynı yöntemler

¹²⁴ TAŞKIN, Doktora Tezi, s.134 v.d.

¹²⁵ LAVEREGNE Marc, "L'organisation D'un Grande Banque", Banque Magazine, No: 609, Decembre 1999, s.20

kullanılarak suç işlendiğinde polis bu yöntemi çözebilir. Bu nedenle suç örgütleri hem teknolojik imkanlardan faydalanmakta hem de suç metotlarında sürekli değişiklikler yapmaktadır. Örneğin uyuşturucu nakleden suç örgütü, turlarda, otobüslerde hatta insan üzerinde polisin kontrol ettiği noktalar dışında yeni ve akla hayale gelmeyecek yerler keşfederek oralara sakladıkları uyuşturucuyu nakledebilmektedirler. Gerektiğinde ise suç çeşidinde suç işleyen elemanda ve suçun işlendiği bölgede değişiklik yapmaktadırlar. Böylece yapılan kovuşturmanın başarısızlıkla sonuçlanması sağlanmaktadır.¹²⁶ Benzeri şekilde karaparanın aklanması eylemlerinde de kullanılan yöntemler sık sık değiştirilmektedir. Bunun bir sonucu olarak ta aklama suçunun işlenmesinde kullanılan yöntemler hayal edilemeyecek kadar çeşitli şekillerde gerçekleştirilmektedir.¹²⁷

İşin teknolojik boyutuna ilave olarak belirli bir organizasyon dahilinde ve planlı hareketlerle ve güvenlik güçlerini yanıltıcı unsurlarla donatılmış bir örgütsel yapı içerisinde suçun işlenmesi ile karşı karşıya bulunmaktayız. Bu suç işleme yapısı yani örgütlü suç, suç işleyenler için büyük kolaylık sağlarken güvenlik güçleri için tam tersine azami zorluklar getirmektedir. Örgütler tarafından işlenen suçlarda gerçek faillere ulaşmak çok defa imkansız olmaktadır. Buna bir de suç örgütlerinin siyaset, bürokrasi, basın ve yargı gibi güçler tarafından korunması söz konusu olursa suçların ve suçluların takibi imkansız hale gelmektedir.¹²⁸ Yine karaparanın aklanabilmesi için de mutlaka ulusal yada uluslar arası bir organizasyona gerek duyulmasıdır. Çalışmamızın ilgili bölümü incelendiğinde de görüleceği üzere karapara aklama yöntemlerine bakıldığında yurtdışına paranın fiziki olarak çıkartılmasından, kıyı bankacılığına paravan şirketler kurmaktan kredi karşılığı teminat gösterme yöntemine kadar hemen hepsinde birden çok kişinin planlı ve organize çalışmaları ve etkin bir işbölümü gerekmekte olduğu

¹²⁶ SÖZÜER, Adem, “Terörizm ve Organize Suçlar”,Türk Demokrasi Vakfı, Ankara, Eylül 1999, s.225

¹²⁷ ERGÜL, Karapara ve Karapara Aklama Suçu, s.10, Bu yöntemlerin bazıları için bkz. Birinci Bölüm, Karapara Aklama Teknikleri

¹²⁸ ÖZTÜRK, “Organize Suçlulukla Mücadele”, s.38

görülebılır. Bu durum ise karapara ile suç örgütleri arasında sıkı ve vazgeçilmez bir ilişkinin varlığını göstermektedir.

Suç örgütleri gerek kazanç elde etmek için gerekse elde ettiği karaparaları aklamak için uzman yardımcılarla birlikte çalışmaktadırlar. Bu çalışan uzmanlar bazen güvenlik görevlisi, hukukçu, dış ticaret görevlisi yada maliyeci olabilmektedir. Bu uzman kişiler hem suçun işlenmesinde hem karapara elde edilmesinde hem de bu paranın aklanmasında çok ciddi rol oynamaktadırlar.

Dünyada özellikle son yıllarda yaşanan liberalleşme ve globalleşme akımları ve iletişimde elde dilen büyük gelişmeler sonucu dünya küçülmüş ve bazı ülkeler arasında ki sınırlar kalkmıştır. Bu gelinen nokta ekonomi için büyük imkanlar yaratırken diğeri bir yandan da suç örgütleri içinde büyük kolaylıklar getirmiştir. Bu ortam suç örgütlerine suç işlemek ve elde ettikleri karaparaları aklamak için değişik ülkeler arasında tercih yapabilme imkanları da sunmuştur. Yine yasadışı faaliyetlerini nerden yönetmesi yada yasadışı mal ve paraların nerelerde kullanılacağı konusunda büyük fırsatlar sunmuştur. Sonuç olarak şu söylenebilir ki artık suç örgütleri uluslararası çalışmaktadırlar.¹²⁹ Bu gerçek bizi şu sonuca götürmektedir ki artık hiçbir ülke kendini organize suçtan ve bunun doğal sonucu olan karapara dan soyutlayamaz. Buna bileşik kaplar kuralı da denilmektedir. Bir taraftaki basınç diğeri tarafları da etkilemektedir.¹³⁰

Karapara elde edildikten sonra aklanmak üzere değişik ülkelere gönderilmektedir. Her ülkede suç örgütleri ve karaparaya karşı mücadeleye ilişkin düzenlemeler homojen değildir.¹³¹ Özellikle kıyı bankacılığının yapıldığı ülkeler bu paraların çok defa uğramak zorunda kaldığı ülkelerdir. Her karapara aklama eyleminde uluslararası boyut olmayabilir. Bununla birlikte özellikle gelişmiş ülkelerde elde edilen karaparalar yasaların etkinliği,

¹²⁹ LECLERC, s.227

¹³⁰ YÜCEL, Mustafa, "Organize Suç", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Mart 1998, Yıl 11, s.1066

¹³¹ FISSE, Bremt, "Blanchiment De L'argent, Strategie Reglementaire Et Controles Internes Au Sein Des Societies", <http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjin/nevs24f.htm>, s.1

ekonominin büyük kısmının yada tamamının kayıt altında olması gibi nedenlerle buralarda aklanmaktadır. Aklanmak üzere az gelişmiş yada kıyı bankacılığı yapılması nedeniyle esnek kurallara tabi ülkelere gönderilmektedir.¹³² Bu paraların yabancı ülkelere gönderilmesi ve buralarda değişik işlemlere tabi tutulması uluslar arası bir organizasyonu gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla suç örgütlerinin eylemleri ile bu eylemler sonucunda ortaya çıkan karaparaların aklanması eylemleri genellikle uluslararası boyutta gerçekleşmektedir.

¹³² MASAK Yayın No: 1, s.78

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA KARAPARA AKLAMA SUÇU VE 4208 SAYILI KARAPARANIN AKLANAMASININ ÖNLENMESİ HAKKINDA KANUN

I- 4208 Sayılı Yasa Öncesi

A- Türkiye’de Karaparanın Tarihi

Türkiye’nin uyuşturucu ticareti ve karapara ile tanışması, 1960’lar sonrasına rastlamaktadır. O yıllarda Avrupa’ya başlayan gurbetçi akımı içine kapanık yaşayan Türk toplumunun yapısını çok hızlı şekilde değiştirmiş, Almanya başta olmak üzere Avrupa’nın değişik ülkelerinde son derece zor koşullar altında hayatlarını kazanmaya çalışan bu insanların önemli bir kısmı kaderlerine razı olup zor fakat legal bir yaşamı seçerken, küçük bir kısmı ise yasadışı yollara sapmışlardır.¹³³

1970’lere gelindiğinde ise yasadışı işçilere yönelen Türk işçileri yurt içindeki uzantılarıyla sıkı bağlar kurular ve kendilerine partnerler bularak Türk Mafyası’nı oluşturdular. Aynı yıllarda yükselen terör dalgası ile mafyanın el attığı alan ikinci alan silah kaçakçılığı oldu. Kaçak sigara ve içki ticareti de karapara oluşumuna katkıda bulunuyordu. O yıllarda Türkiye’de yasadışı döviz kazanımı ve kullanımı o kadar çok yaygındı ki; ülke çok önemli döviz krizlerine girse dahi Tahtakale’de istediği kadar yabancı para bulunabiliyordu. 1970’lerde karapara ve karapara aklama denilince akla ilk gelen ülke İsviçre’ydi. Türkiye bu ülkeye bavullarla kaçırılan dövizlerin ve karşılığında getirilen külçe altınların aklama öyküleriyle çalkalanıyordu.¹³⁴

1980’lerde ise siyasi iktidarlar, yoğun bir döviz bunalımı korkusuyla hareket etmişlerdir. Ekonominin reel kesiminde hayali ihracat aracılığı ile, finans kemsinde ise kayıtsız-şartsız açılan döviz tevdiat hesapları ve sırdaş

¹³³ İPEK, Önemli Bir Sorun:..., s.73

¹³⁴ MAVRAL, Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi , s.126

hesaplarla karapara aklamanın kapıları ardına kadar açılmıştır. Hayali ihracat yurtdışındaki karaparanın Türkiye'ye ihracat teşviklerinden yararlanarak geri dönmesinde önemli bir rol oynamıştır. O dönemde hayali ihracat gelirleri bazı araştırmacılara göre ihracat gelirlerinin üçte birini, bazılarına göre ise yarısına ulaşmaktaydı. Sırdaş hesaplar ise yurt içindeki karapara akımlarının fikrini çelmeye yönelikti. 1980'lerde siyasi mevkilerdeki ekonomi yöneticilerinin "Bankalarımızın kapıları ardına kadar açık. İsteyen istediği gibi yararlanabilir" yollu demeçleriyle ifadesini bulan karaparaya çağrı pusulalarının yerine kolayca ulaştığı söylenebilir. Çünkü benzeri bir çağrının 1994 Ekonomik Krizi sırasında yapıldığı da dikkate alındığında Türkiye'nin 90'larda da kara ve kaynağı şaibeli paradan medet umduğu ortadadır.¹³⁵

Yine 1980'lerde karaparayı ülkeye getirmek için yaşanan bir başka gelişme ise "ekonomik suça ekonomik ceza" formülü ile masumlaştırılan günümüzün pak çok ağır cezalı suçlarının sırf döviz rezervi tutmak kaygısı ile hoş görülmüş olmasıdır. Dünyanın belli başlı karapara tacirleriyle yakın ilişkideki bazı altın kaçakçıları yapılan yasal değişiklikle affedilmekteydi. Yapılan bu yasal değişiklikler ve hazırlanan yasal altyapı ile adeta karapara aklamaya zemin oluşturulmaktaydı.¹³⁶

1990'lara gelindiğinde ise dünyadaki genel eğilimlere bağlı olarak Türkiye'nin karapara konusunda ciddi dış baskılara maruz kaldığını görmekteyiz. Sosyalist Blok'un yıkılmasıyla yaşanan otorite boşluğunun palazlandığı mafya ve karapara akımları sonrasında iyice güçlenen ve umut bağlanan FAFT bu baskı odaklarının başında geliyordu. Ancak Türkiye'deki yöneticiler bu konuda çoğu zaman ağırdan almayı yeğlediler. Bunun bir sonucu olarak ta özellikle bankalar, borsa aracı kurumları ve döviz büfeleri vasıtasıyla sıcak para içine karışan karapara yine de ülke içine girmekteydi. Bugün bile bankalarda ve borsa aracı kurumlarında açtırılan birçok büyük yatırım hesabının sahte isimlere dayandığı artık herkesçe

¹³⁵ UYANIK, 32 kısım..., s.25-26

¹³⁶ İPEK, Önemli Bir Sorun:..., s.74

biliniyor. Borsadaki işlem hacminin yaklaşık yarısının “yabancılar “denilen muğlak bir kavramla yönlendiği en yetkili ağızlardan bile ifade edilmiştir.¹³⁷

B- 4208 Sayılı Yasanın Çıkmasından Önceki Gelişmeler

1- 4208 Sayılı Yasa Öncesi TCK da ki ilgili hükümler

Türk Hukuku’nda karapara aklama suçunu düzenleyen ve 13 kasım 1996 tarihinde kabul edilerek, 22822 sayılı, 19 kasım 1996 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4208 sayılı kanundan önce, karapara aklama fiilinin bugünkü anlamda cezalandırılabilir olup olmadığı tartışmaya açık bir husustur. Bu konuda olumlu görüş ileri sürenler özellikle TCK 296. maddesinin 4208 sayılı yasadan önce bu açığı kapatmakta olduğunu belirtmektedirler. Gerçekten doktrinde “suçluyu koruma cürümü” olarak anılan¹³⁸ suçu düzenleyen 296. madde hükmüne göre “her kim, hapis cezasından aşağı olmayan cezayı müstelzim bir cürüm işledikten sonra bu cürümün icrasında faille evvelce ittifak etmiş ve cürümü neticelendirmekte yardımını dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeğe yahut hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeye yardım eder yahut hakkında yakalama veya tevkif müzekkeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermezse veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürümün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir surette değiştirir veya bozarsa... cezalandırılır.”

Bu hükümde maddi unsuru oluşturan seçimlik hareketlerden “bir kimsenin o cürümden istifadesini temine”, “hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye”, “hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı fiili gizlemeye” yardım etmek; aynı şekilde, “bu cezaları istilzam eden bir cürümün eser ve delillerini bir suretle değiştirmek veya bozmak “ karapara aklama fiillerini her yönüyle kapsamaktadır. Gerçektende, karapara

¹³⁷ MAVRAL, Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi..., s.127

¹³⁸ EREM Faruk, Türk Ceza Kanunu Şerhi , Ankara, 1993, Cilt 2, Özel Hükümler, s.1564

aklamanın temel mantığı, suçtan elde edilen gelirin meşru yolla kazanılmış gibi gösterme zorunluluğu yanında, temel suç fiilinin bu suç sebebiyle de koğuşturmaya uğramaması, cezalandırılmaması ve suç gelirlerinin müsadere edilmemesidir. EREM bir şahsın imal ettiği kalp parayı sürmekte müşkülata uğraması üzerine diğer bir şahsa müracaatın ve o şahsında bu paraları sürmesi halinde maddenin tatbik edileceğini belirtmektedir ki¹³⁹ gerçekten bu örnekte olduğu gibi bir suç işleyen ve bu suçtan ekonomik bir yarar elde eden fail, elde ettiği suç kökenli bu yararı kullanamamakta, bu yönde güçlük çekmekte, müracaat ettiği üçüncü kişi ise bu yasadışı kazancı yasal elde edilmiş gibi göstermek, buna yardımcı olmak suretiyle temel suç faalinin bundan yararlanmasını sağlamaktadır. 4208 sayılı kanunda düzenlenen karapara aklama suçunun tarifinde kullanılan “Türk Ceza Kanununun 296. maddesinde belirtilen haller haricinde” şeklindeki bir ön şart dahi, aklama suçu ile 296. maddedeki suç arasındaki yakınlığı, benzerliği ortaya koyabilmektedir.¹⁴⁰

Ancak şu da belirtilmelidir ki, 296. maddenin aklama fiiline tatbiki halinde, karapara aklama suçunun faili ancak temel suçu işleyen dışında bir üçüncü kişi olabilmektedir. Çünkü, evvelki suç failinin kendi kendine yardımcı kural olarak bu suçu oluşturmamakta¹⁴¹, fail ancak önceki suça katılmamış bir üçüncü kişi olabilmektedir. Böylelikle, karapara aklama suçunun 296. madde kapsamında cezalandırılması halinde, fail ancak önceki suçu işleyen dışındaki kişiler olabilecek, bu da maddenin uygulama alanını sınırlandıracaktır.¹⁴²

Karapara aklama fiilini içerebilecek ve TCK da düzenlenmiş bir başka suç biçimi olarak ise 512. madde gösterilebilir.¹⁴³ Suç eşyasını satın almak ve saklamak suçunu düzenleyen ve kısaca yataklık suçu olarak ta anılan¹⁴⁴ bu düzenlemenin karapara aklama fiili ile yapı itibariyle bir benzerliği vardır.

¹³⁹ EREM, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.1565

¹⁴⁰ KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.325-326

¹⁴¹ EREM, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.1565

¹⁴² KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.326

¹⁴³ 765 sayılı TCK da yeralan ve madde başlığı ‘eşyayı cürmiyeyi satın almak ve saklamak’ olan 512. maddenin 5237 sayılı TCK da ki karşılığı 165. maddedir.

¹⁴⁴ DÖNMEZER, Sulhi, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, İstanbul, 1995, 14.baskı, s.433

Gerçekten, 512. maddenin hükmüne göre “her kim 296.maddede beyan olunan haller haricinde kendisi cürümün irtikabına iştirak etmeksizin bir cürümden hasıl olan para ve sair eşyayı bilerek kabul eder veya saklar yahut satın alır yahut her ne suretle olursa olsun kabul etmek ve saklamak ve satmak hususlarında tavassut eylerse... cezalandırılır.” Bu suçta, tıpkı karapara aklama suçunda olduğu gibi, önce temel bir suçun işlenmiş olmasını gerektiren bağlantılı bir suçtur. Ancak, bu hüküm korunan hukuki menfaat, suçun konusu ve maddi unsur itibarıyla karapara aklama fiilini karşılamada yetersiz kalmaktadır. Çünkü TCK 512. maddesindeki suç oluşturduğu hareketler, cürümden hasıl olan para ve sair eşyayı kabul etmek saklamak, satın almak veya kabul etmek yahut bu hususta aracılık etmek ile sınırlıdır. Oysa karapara aklama suçu, suçtan elde edilen değerleri başka değerlere dönüştürmek, kaynağını, bulunduğu yeri, mülkiyetini gizlemek, bu değerleri yasal ekonomiye sokmak, devretmek gibi çok farklı şekillerde işlenmektedir. Ayrıca 512. maddedeki suçun faali de ancak temel suçu işleyen dışındaki üçüncü kişiler olabilmektedir.¹⁴⁵

Korunan hukuki yarar açısından da arada önemli farklar bulunmaktadır. Her ne kadar aklama suçunda olduğu gibi, suç eşyasına yataklık suçunda da, cürüm eşyasından herhangi bir şekilde yararlanılamaması ve böylece suçları önleme amaçlanmakta ise de¹⁴⁶ yataklık suçunda, organize suçluluk ile mücadele, suç örgütlerinin elebaşlarına ulaşma gibi bir amaç bulunmamaktadır. Manevi unsur açısından da yataklık suçunda fail, kural olarak temel suçu işleyene yardım etmek amacıyla hareket etmemekte, yalnızca kendi çıkarını düşünerek hareket etmektedir.¹⁴⁷ Oysa aklama suçunda tıpkı 296. maddede olduğu gibi, fail esas olarak temel suç failini korumak amacını taşımaktadır.

¹⁴⁵ KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.327

¹⁴⁶ ÖNDER, Ayhan, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, İstanbul, 1994, s.439

¹⁴⁷ MALKOÇ, İsmail, Sahtecilik Suçları ve Mala Karşı Suçlar, Ankara, 1990, s.642; TAŞDEMİR, Kubilay – ÖZKEPİR, Ramazan, Mala Karşı Suçlar, Ankara, 1993, s.364

Sonuç olarak, 4208 sayılı yasa ile karapara aklama fiili açıkça suç olarak düzenlendiğine göre, artık TCK 296 ve 512. maddelerin karapara aklama fiiline uygulanması mümkün olmaktan çıkmıştır.

2- 4208 Sayılı Yasa Öncesi Gelişmeler

Türkiye’de karapara aklama ile mücadelenin başlangıç tarihini, Türkiye’nin FAFT’a üye olduğu 25 Eylül 1991 olarak kabul etmek gerekir. Bu tarihten sonra FAFT’ın 40 tavsiye kararının gereğini yerine getirmek amacıyla karapara aklamayı suç haline getirecek bir yasa çıkarılması çalışmalarına başlanmıştır. Bu konuda ilk olarak 1994 yılında bir yasa taslağı hazırlanmış ve 9 Ekim 1994 tarihinde TBMM’ye sunulmuştur. Ancak, yasanın TBMM’ye sunulduğu yasama yılı içinde TBMM tarafından onaylanmayan yasa, yasama yılının sona ermesiyle kadük olmuştur.¹⁴⁸

2-4 Kasım 1994 tarihinde ilk defa Türkiye’de incelemelerde bulunan FAFT Türkiye’nin yükümlülüklerini yerine getirmediği gerekçesiyle 19 Eylül 1996 tarihinde Türkiye’ye yaptırım uygulama kararı almıştır. Bu gelişme üzerine yukarıda anlatıldığı şekilde kadük olmuş olan yasa tasarısı yeniden TBMM’ye sunulmuştur. Söz konusu tasarı İçişleri Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi sırasında çeşitli değişikliklere uğramıştır. 13 Kasım 1996 tarihinde ise TBMM’de görüşülen “ Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddeleri Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 sayılı Devlet Memurları Hakkında Kanunda ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun hükmündeki Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun “ adı ile aynı gün yapılan oylamada kabul edilen 4208 sayılı kanun ve 19 Kasım 1996 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.¹⁴⁹ Genel kuruldaki görüşmeler sırasında bazı maddelere ilişkin kabul edilmeyen değişiklik önermeleri verilmiş olsa da, 550 üyeden 250’sinin oy kullandığı oylamada, 247 kabul 1 çekimser,

¹⁴⁸ MAVRAL, Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi, s.127

¹⁴⁹ MAVRAL, Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi, s.128

2 mükerrer oyla, Tasarının kanunlaşması yönünde milletvekilleri arasında yüksek bir ittifak sağlanmıştır.¹⁵⁰

II- 4208 Sayılı Yasanın Karapara Aklama Suçu Açısından İncelenmesi

A- Karapara Aklama Suçunda Korunan Hukuki Yarar

Bu suç tipinin düzenlenmesi ile birçok hukuki yararın koruma altına alındığını görmekteyiz. Her şeyden önce, şunu kesinlikle kabul etmek gerekir ki, karapara aklama fiili, suçlulara suçtan elde ettikleri yararları kullanabilme olanağı vermekte, gelir getiren suçların işlenmesini tahrik etmekte ve yeni suçlara da finansman yaratmaktadır. Bu tespitten hareketle aklamaya daha çok işledikleri suçlar ile büyük miktarda gelirler elde eden çıkar amaçlı ve organize suç örgütlerinin ihtiyaç duydukları ve karapara aklama suçunu da çoğunlukla bu örgütlerin işledikleri söylemek mümkündür. Bu fiil ile mücadele bu örgütlerin ekonomik gücünü çökertmeyi, ele başlarına ulaşmayı, işledikleri ağır suçların ürününden yaralanmalarını zorlaştırmayı amaçladığından, bu suç tipinin düzenlenmesi ile korunan il ve en önemli hukuki menfaatin kamu düzeni olduğunu söylemek mümkündür.¹⁵¹

Karaparanın yasal ekonomiye sızması ve bu yapılırken yasal, meşru finansal sistemin kullanılması, bir yandan ekonominin denge, istikrar ve sağlamlığını bozmakta, diğer taraftan ise meşru finansal sistemi ve finansal kuruluşların saygınlığını zedelemektedir. Şu halde korunan ikinci hukuki yarar yasal ekonomi, kamu maliyesi ve finansal sistemin bütünlüğü ve saygınlığıdır.¹⁵²

Bu korunan hukuki yararlar dışında, ahlaki değerler ve adalet duygusu da, suç kökenli karaparanın aklanmasının önlenmesini ve bu fiilin cezalandırılmasını gerektirmektedir. Gerçekten gayri meşru ve ahlaka aykırı bir biçimde zenginleşmeye, rüşvet ve yolsuzluğa sebebiyet veren karapara

¹⁵⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Cilt 13, Yasama Yılı 2 , 17. Bileşim, 13.11.1996, s. 628

¹⁵¹ KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.328

¹⁵² KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.328

aklama faaliyeti, toplumsal yozlaşmaya ve temel değerlerin çiğnenmesine de yol açmaktadır. Dolayısıyla karapara elde edilmesinde işlenen suçların ağırlığı ve toplum için yarattığı tehlikeler de göz önüne alındığında, toplumun temel ve demokratik değerleri de korunan hukuki menfaat içinde değerlendirilebilir.¹⁵³

Sonuç olarak bu suçun cezalandırılması ile korunan hukuki yarar, bir kısım suçların işlenmesinden elde edilen suç gelirlerinin kullanılmasının önlenmesi, bu suçların işlenmesini cazip kılan suç gelirlerine el konulabilmesi,¹⁵⁴ suç örgütlerinin ekonomik yönden güçlenmelerinin önlenmesi yoluyla aynı tür suçların işlenmesi olanağını ve bu suçların işlenme amacını ortadan kaldırmak,¹⁵⁵ suç örgütlerinin elebaşlarına ulaşmak, meşru finansal sistemin, kurumların itibar ve istikrarını korumaktır.

B- Suçun Ön Şartları

Kanun, karapara aklama suçunun oluşabilmesi için iki tane ön şart kabul etmiştir. Bunlardan ilki, fiilin TCK 296. maddesini ihlal etmemiş olması, diğeri ise, aklama fiillerine konu mal veya gelirin kanunun 2/a maddesinde öngörülen bir suçtan elde edilmesi, yani maddede sayılan bir temel suçun işlenmiş olması ve elde edilen menfaatin de bu suçun bir ürünü olmasıdır.

1- Fiilin TCK'nın 296. Maddesini İhlal Etmemiş Bulunması

4208 sayılı yasanın 2/b maddesinde karapara aklama suçu tanımlanırken “Türk Ceza Kanununun 296. maddesinde belirtilen haller haricinde, bu maddenin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparalarının...” ifadesiyle bu ön şart belirtilmiştir. Yani suçun oluşabilmesi için öncelikle, aklamayı oluşturan fiillerin, TCK 296. maddesinin uygulama alanına girmemesi gerekmektedir.

¹⁵³ KOCASAKAL, *Doktora Tezi*, s.329

¹⁵⁴ ÖNGEOĞLU, Abdurrahman, “Karapara Aklama Suçu”, *Vergi Sorunları Dergisi*, Ağustos 1999, Sayı 119, s.22

¹⁵⁵ Kanunun Genel Gerekçesinde de, organize suç örgütleri ve terör örgütleri ile etkili bir mücadelenin yürütülmesi için, bunların finans kaynaklarını kurutulması gerekliliğinin altı çizilmiştir. Genel Gerekçe için bkz. TBMM Zabıtları, Düstur S. Sayısı: 124, Dönem 20, s.3

TCK'nın 296. maddesinde¹⁵⁶, cürüm işleyenleri saklamak ve suçun eser ve delillerini yok etmek fiilleri ayrıca suç olarak cezalandırılmıştır.¹⁵⁷ Yani TCK 296. maddesindeki suçun maddi unsuru ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki şahsi koruma olup, suçtan istifadeyi temin etmek, tahkikatı yanlış yola sevk etmek ve faili gizlemek şeklinde ortaya çıkabilir. Fiili koruma ise, bir suçun eser ve delillerini yok etmek, değiştirmek, bozmak gibi hareketleri kapsar.¹⁵⁸

Suçun faili yönünden önemli bir özellik ise, failin hapis cezasından aşağı olmayan cezayı gerektiren bir cürümün icrasında faille evvelce ittifak etmemiş ve cürümü neticelendirmede yardımı dokunmamış olması gerekliliğidir. Şu halde, evvelce suçu işlemiş veya bu suça iştirak etmiş olan kişinin hareketi kural olarak bu suça vücut vermez.¹⁵⁹

296. madde genel bir hüküm niteliğinde olup, 4208 sayılı yasanın 2/b maddesindeki aklama suçu daha özel bir hüküm niteliğindedir. Ayrıca, 296. maddedeki hareketler ve suçun konusu daha genel ve soyut nitelikte hareketlerken, aklama suçunda suçun konusu mutlaka suçtan elde edilen mal veya gelir olmakta ve hareketlerde daha açık olarak gösterilmektedir. Başka bir deyimle 296. maddede, bir kimsenin işlediği suçtan herhangi bir yarar sağlamasının temini, bu yararın herhangi bir yolla gerçekleşmesi mümkündür. Suçtan yararlanmada yaralanmanın maddi olması şart değildir.¹⁶⁰ Bu yarar manevi bir değer de olabilir. Buna karşın niteliği gereği, aklamada suçtan elde edilen ekonomik bir yararın rahatça kullanılabilmesi sağlandığından bu yararlanma mutlaka iktisadi, maddi olmalıdır. Bunların yanı sıra 296. maddede önceki suça katılmamış olmak bir ön şartken, aklama suçunda böyle bir ön şart kural olarak yoktur.¹⁶¹

¹⁵⁶ Bu madde ile ilgili ayrıntılı açıklama için bkz,Üçüncü Bölüm."4208 sayılı kanun öncesi TCK da ki ilgili hükümler"

¹⁵⁷ DÖNMEZER, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, s.436

¹⁵⁸ EREM, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.1570-1571

¹⁵⁹ EREM, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.1564

¹⁶⁰ EREM, Türk Ceza Kanunu Şerhi, s.1569

¹⁶¹ KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.331

2- Temel Bir Suçun Varlığı

Karapara aklama suçu işlenmeden evvel, kanunun 2/a maddesinde sayılan suçlardan birinin (temel suç) işlenmiş olması ve aklamaya konu değer de bu suçtan elde edilmiş olması gerekir. Bir başka ifadeyle, karapara aklama suçunun oluşabilmesi için, ortada öncelikle “karapara” sayılabilecek bir değer bulunması ve bu değerinde mutlaka Kanun’un 2/a maddesinde sayılan suçlardan birinin işlenmesi suretiyle elde edilmiş olması gerekmektedir. 4208 sayılı kanun temel suçlar açısından sayma sistemini benimsemiştir. Dolayısıyla kanunun 2/a maddesinde sayılan suçlar haricinde bir başka suçtan elde edilen değer karapara olarak adlandırılmayacaktır.

4208 sayılı yasanın 2/a maddesinde bu suçlar, karaparanın tanımı yapılırken aşağıdaki şekilde sıralanmıştır;

- “1. 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki,
2. 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanundaki,
3. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması ve Nakli Hakkında Kanundaki,
4. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanundaki,
5. 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359’uncu maddesinin (b) fıkrasındaki,
6. 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler ve aynı Kanunun 179,192, 264, 316, 317, 318, 319, 322, 325, 332, 333, 339, 341, 342, 345, 350, 403, 404, 406, 435, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 504 ve 506’ıncı maddelerindeki fiillerin işlenmesi...”

Bu bölümde kanundaki sırasıyla bu temel suçlar bir bir incelenecektir.

a- 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki Suçlar

Her ne kadar 4208 sayılı yasa yürürlüğe girmiş olduğu tarihte yürürlükte bulunan 1918 sayılı yasaya atıfta bulunmuş ise de, söz konusu yasa, 10.07 2003 tarihinde kabul edilerek 19.07.2003 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4926 sayılı “Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu” 38. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Fakat bununla birlikte yine aynı yasanın geçici 1. maddesinde yer alan “Diğer kanunlarda 1918 sayılı kanuna yapılan atıflar bu kanuna yapılmış sayılır” ifadesinden hareketle 4208 sayılı yasanın 2/a maddesinde açıkça 1918 sayılı kanuna yapılan atıf artık 4926 sayılı yeni “Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu” na yapılmış sayılacaktır. Dolayısıyla 4926 sayılı kanuna muhalefet etmek suretiyle elde edilen kazançlarda karapara olarak değerlendirilecektir.

4926 sayılı yasanın 3. maddesinde ise aşağıdaki yazılı fiilleri işlemek kaçakçılık olarak nitelendirilmiştir.

a) 1- Herhangi bir eşyayı gümrük kapılarından geçirmeksizin Türkiye’ye ithal veya buna teşebbüs etmek.

Herhangi bir eşyayı gümrük işlemine tabi tutmaksızın Türkiye’ye ithal veya buna teşebbüs etmek.

3-Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakmak veya buna teşebbüs etmek.

4- yukarıdaki alt bentlerde belirtilen eşyayı bilerek taşımak, satmak, satın almak, saklamak, satışa arz etmek yada alınıp satılmasına aracılık etmek.

b) Kanunlara veya Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası antlaşma veya sözleşmelere göre ithali veya ihracı yasak olan bir eşyayı ithal veya ihraç etmek veya bunlara teşebbüs etmek, ithali yasak eşyayı bulundurmak, satmak, satın almak, saklamak, satışa arz etmek, alınıp satılmasına aracılık etmek veya bilerek taşımak.

c) Gerçeğe aykırı belge ile gümrük idaresini yanıltarak, vergilerini hiç ödememek veya eksik ödemek, vergileri ödemeksizin ödenmiş veya işlemleri yaptırılmış gibi göstermek, vergiye tabi olduğu halde muafiyete tabiiymiş gibi göstermek suretiyle eşya ithal veya ithale teşebbüs etmek.

d) 1- İthal; lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olan eşyayı gerçeğe aykırı her türlü beyanname ve belge ile gümrük idaresini yanıltarak işlemini yaptırmak suretiyle ithal etmek veya bunlara teşebbüs etmek.

2- İthal, insan sağlığı ve güvenliği, hayvan ve bitki varlığı ve sağlığı, çevrenin korunması, tüketicinin doğru bilgilendirilmesi ve ticari kalite yönlerinden standardizasyon kontrolüne tabi olan eşyayı, standartlara uygun olmadığı halde gerçeğe aykırı her türlü beyanname ve belge ile gümrük idaresini yanıltarak standarda uygun yada standart dışı göstermek suretiyle ithal etmek.

e) Özel kanunları gereğince belirli işler için vergiden tamamen veya kısmen muaf olarak ithal olunan eşyayı ithal amacı dışında kullanmak veya satmak veya bilerek satın almak.

f) Herhangi bir işlem veya amaç için belli şartlarla Türkiye'ye geçici olarak ithal olunan eşyayı her türlü beyanname veya belge düzenlemek suretiyle gümrük bölgesinden çıkarmadığı halde çıkarmış gibi göstermek, belirtilen şekilde geçici olarak ithal olunan eşyayı satma veya bilerek satın almak.

g) Gümrük kontrolü altında işleme rejimi çerçevesinde ithal edilen veya bunun kullanılması sonucu elde olunan eşyayı gerçeğe aykırı her türlü beyanname veya belge düzenlemek suretiyle serbest dolaşıma sokmak veya buna teşebbüs etmek.

h) Antrepo veya geçici depolama yerlerindeki eşyayı gümrük idaresinin izni olmadan kısmen veya tamamen çıkarmak veya değiştirmek.

ı) 1- İhraç eşyasını yapılan beyan veya eki belgelere göre miktarı veya cinsinde yüzde ondan fazla farklılık çıkması

2- İhraç eşyası için gerçeğe aykırı belge ibrazı suretiyle ihracat vergilerini ödememek veya eksik ödemek veya Devletçe uygulanan teşvik veya sübvansiyonlardan veya parasal iadelerden yararlanmak şeklinde haksız menfaat temin etmek.

3- İhracı lisansa, şarta , izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olan eşyayı belirlenen kayıt ve koşullara uymaksızın veya gerçeğe aykırı her türlü beyanname ve belge ibrazı ile gümrüğü yanıltarak işlemi yaptırmak suretiyle ihraç etmek.

b- 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanundaki Suçlar

Bu kanun ateşli silahlarla mermilerinin ve bıçaklarla salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel olarak yapılmış bulunan diğer aletlerin memlekete sokulması, yapılması, satılması, satın alınması, taşınması veya bulundurulması hallerini düzenlemektedir. Kanunun 12,13,14 ve 15. maddelerinde çeşitli suçlar düzenlenmiş, ek maddelerde de gerek bu suçlarla gerekse diğer bazı ateşli silahlar ve bıçaklar ile ilgili suçlara ilişkin bazı ağırlatıcı sebepler öngörülmüştür.

Kanunda sayılan ve karaparayı doğurabilecek temel suçlar niteliğindeki suçlar ise şunlardır:

- Ateşli silahlarla bunlara ait mermileri ülkeye sokmak, sokmaya kalkışmak, sokulmasına aracılık etmek, ülke içinde yapma yurda sokulmuş yada ülke içinde yapılmış silah ve mermileri bir yerden diğer bir yere taşıma, yollama, taşımaya bilerek aracılık etme, satma, satmaya aracılık etme, bu amaçla bulundurma (m. 12)

- Kanun hükümlerine aykırı olarak ateşli silahlarla bunlara ait mermileri satın alma, taşıma, bulundurma (m. 13)

- Bıçak ve diğer alet ve benzerlerini, kanun hükümlerine aykırı olarak ülkeye sokma, buna kalkışma, bunların ülkeye sokulmasına aracılık etme, bunları ülke içinde yapma, bir yerden diğer bir yere taşıma, yollama veya taşımaya aracılık etme (m. 14)

- Kanun hükümlerine aykırı olarak bıçak, diğer alet ve benzerlerini satma, satmaya aracılık etme, satın alma, taşıma, bulundurma (m. 15)

Kanunda sayılan tüm suçlar, bir ayırım yapılmaksızın karaparayı doğurabilecek temel suçlar olarak kabul edilmiş olmakla, kanunda düzenlenen her türlü suç ve bunların ağırlaşmış halleri ve başka kanunlara gönderme yapılması sonucu göndermenin yapıldığı suçlar bu kapsama girecektir.

c- 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanundaki Suçlar

Bu kanun tedavi, teşhis ve bilimsel amaçlarla organ ve doku alınması, saklanması, aşılması ve naklini düzenlemektedir. Kanunun 15. maddesi cezai hüküm olarak suç teşkil eden yasak fiilleri belirlemiştir. Buna göre “ Bu kanuna aykırı şekilde organ ve doku alan, saklayan, aşıl原因 ve nakledenlerle bunların alım satımını yapanlar, alım ve satımına aracılık edenler veya bunun komisyonculuğunu yapanlar hakkında fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde iki yıldan dört yıla kadar hapis ve 300.000 liradan 600.000 liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.”¹⁶²

Bu kanun kapsamında suç oluşturan eylemler ise şu şekilde sıralanabilir.

- Organ ve doku alınması ve verilmesine ilişkin reklam yapılması (m. 4)

¹⁶² 01.08.1999 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4421 Sayılı Kanun ile para cezalarının alt ve üst sınırları değiştirildiği gibi, para cezalarının artışı her takvim yılının başından geçerli olmak üzere VUK.nun 298. maddesi hükmü gereğince yeniden değerlendirilmiştir.

- 18 yaşını doldurmuş ve mümeyyiz kişiden organ ve doku alınmasında muvafakat ile ilgili şekil şartlarına uymama (m. 5)
- organ ve doku alacak hekimlerin bazı bilgileri ilgili kişiye vermemesi (m. 7)
- vericinin yaşamını mutlak surette sona erdirecek veya tehlikeye sokacak organ ve dokuların alınması (m. 8)
- organ ve doku alınması, aşılınması ve naklinden önce gerekli tahlil ve incelemeyi yapmama (m. 9)
- organ ve doku alınması, saklanması, aşılınması, ve naklinin bu işler için gerekli uzman personel, araç ve gerece sahip sağlık kurumları dışında yapılması (m. 10)
- ölüm halinin saptanması ile ilgili merasime uymama (m.11)
- alıcının müdavi hekimi ile organ ve doku alınması, saklanması, aşılınması ve naklini gerçekleştirecek olan hekimlerin, ölüm halini saptayacak olan hekimler kurulunda yer almaları (m.12)
- ölüm ile ilgili tutanağın düzenlenmesi ve saklanması ile ilgili şartlara aykırılık (m. 13)
- ölüden organ ve doku alma ile ilgili ve cesetlerin bilimsel araştırma için muhafazası ile ilgili şartlara uymama (m. 14)

15. madde de ayrıca 3. madde de düzenlenen bir bedel veya başkaca çıkar karşılığı organ ve doku alınması ve satılması yasağı ile bağlantılı olarak; organ ve doku alım satımını, alım satımına aracılık etmeyi veya bunun komisyonculuğunu yapmayı suç saymıştır.

d- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkındaki Kanundan Kaynaklanan Suçlar

Korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve

görevlerini tespit amacıyla yürürlüğe konulmuş olan bu kanunda yer alan suçları kısaca aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

- Koruma kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarında, her çeşit inşai ve fiziki müdahalede bulunmak, bunları yeniden kullanıma açmak veya kullanımlarını değiştirmek (m.65/1)

- Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının yıkılmasına, bozulmasına, tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarar uğramasına kasten sebebiyet verme, bunları korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarını yurt dışına kaçırma maksadı ile yapma (m. 65/a)

- Sit şartlarına ve koruma kurullarınca belirlenen alanlarda öngörülen şartlara aykırı izinsiz inşaat yapma veya yaptıрма (m.65/b)

- Kanunda belirtilen usuller dışında usulsüz yıkma ve imar izni verme (m.65/c)

- Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşaat yapma yasağına rağmen buna aykırı belge verme (m.66)

- Taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını bulanların, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde bu varlıkların bulunduğunu bilenlerin veya yeni haberdar olan malik ve zilyetlerin bunu belli süreler içinde öngörülen mercilere bildirmemesi (m.67)

- İzinsiz kültür varlığı ticareti yapmak (m.67)

- Kültür varlığı ticareti yapanların ticaret yeri gösterme zorunluluğuna aykırı hareket etmeleri (m.67)

- Yurt içinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının yurt dışına çıkarılması (m.68)

- Kültür ve tabiat varlığı ticareti yapanların işyerleri ve depolarının denetlenmesine muhalefet (m.69)

- Kazılarda çıkan taşınır kültür ve tabiat varlıklarının müzelere intikali ile ilgili kurallara aykırılık (m.69)
- Kültür ve tabiat varlıklarının yönetim, gözetim, alım ve satımı ile ilgili kurallara aykırılık
- Kazı, sondaj ve araştırmaya ilişkin hükümlere aykırı hareket (m.71)
- Özel müzeler ve koleksiyonculuk ile ilgili kurallara aykırı hareket (m.73)
- İzinsiz araştırma, kazı ve sondaj yapma (m.74)

e- 213 sayılı Vergi Usul Kanunun 359/b maddesinde yer alan suç

4208 sayılı kanunun ilk şeklindeki metin, “213 sayılı vergi usul kanununun 344. maddesinin 2 ve 3 numaralı bentlerindeki suç” şeklinde idi. Kanununun 359. maddesi ise 344. maddenin 2 ve 3. bentlerinde düzenlenen vergi kaçakçılığı suçlarının yaptırımını göstermekteydi. Ancak 29.07.1998 gün ve 23417 sayılı resmi gazetede yayımlanan 4369 sayılı kanununun 11. maddesi ile 344. maddeyi, 14. maddesi ise 359. maddeyi değiştirmiş ve bu değişiklikler 1.1.1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu değişiklikler sebebi ile, 4369 sayılı kanununun 81/O maddesi, 4208 sayılı kanununun 2. maddesinin a fıkrasının 5. bendinin, 213 sayılı vergi usul kanununun 259. maddesinin b fıkrasındaki şekilde değiştirildiğini hükme bağlamıştır. Bu değişiklikle artık vergi usul kanununun 359/b maddesinde yer alan vergi kaçakçılığı suçu temel suç olarak kabul edilmektedir.

f- Türk Ceza Kanunundaki bazı suçlar

Buradaki Türk Ceza Kanunu tabirinde 765 sayılı kanunu anlamaktayız. Zaten 4208 sayılı kanunun 2/a-6 maddesinde ‘ 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler ve aynı kanunun ... maddelerindeki ‘ ifadesinden de bu açıkça anlaşılmaktadır.

765 sayılı kanun, 14.11.2004 tarihli 5252 nolu Türk Ceza Kanunun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun 12/a maddesi ile 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmış yerine 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu bölümde 765 sayılı TCK'da yer alan ve karapara aklama suçuna kaynaklık eden suçlar incelenecek, 4208 sayılı kanunun 5237 sayılı kanun ile karşılaştırması ve özellikle "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama" başlıklı 282. madde ile mukayesesi ve bu kapsamda 4208 sayılı kanunun yürürlük sorunu ileri bölümlerde işlenecektir.

Bu bölümde ikili bir ayırım yapılarak, ilk kategoride Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler yer alırken, ikinci kategoride ise tek tek madde numaraları verilerek önce 765 sayılı TCK da yer alan diğer cürümler sıralanmıştır.

aa- Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler

Bu cürümler 765 sayılı TCK. nun ikinci kitabının birinci babında 125-173. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

- 765 sayılı TCK da vatana ihanet suçu **m.125**
 - 765 sayılı TCK da vatandaşın devlete karşı silah kullanması veya harbe katılması **m. 126**
 - 765 sayılı TCK da devlete karşı harbe veya düşmanca hareketlere tahrik, milli menfaatlere aykırı hareketler **m. 127**
 - 765 sayılı TCK da devleti harp tehlikesine maruz bırakacak asker toplama, yabancı devlete karşı hasmane hareketler, Türkiye'yi harp tehlikesine koyma **m. 128**
 - 765 sayılı TCK da düşmanın askeri hareketlerine yardım, harp zamanında düşmanla ticaret veya mal verme **m.129**
 - 765 sayılı TCK da Harp zamanında taahhüdü yerine getirmemek taahhüde hile karıştırmak **m.130**

- 765 sayılı TCK da Askeri tesisleri tahrip **m. 131**
- 765 sayılı TCK da devletin güvenliğine, siyasi menfaatlere ilişkin belgeleri yok etmek veya bozmak, devletin güvenliğine ilişkin bilgileri elde etme **m.132**
- 765 sayılı TCK da askeri veya siyasi casusluk **m. 133**
- 765 sayılı TCK da taksirle işlenen casusluk **m. 134**
- 765 sayılı TCK da gizli askeri bölgelere girme, devlet güvenliği ile ilgili belgeleri bulundurma **m. 135**
- 765 sayılı TCK da devlet sırrını ifşa **m. 136**
- 765 sayılı TCK da yayılması yasaklanan haberleri ifşa **m. 137**
- 735 sayılı TCK da devlet sırlarından yararlanma, devlet hizmetinde sadakatsizlik **m. 138**
- 765 sayılı TCK da harp zamanlarında devlet buyruklarına uymama **m.139**
- 765 sayılı TCK da izinsiz olarak uluslararası dernekleri kurma veya üye olma **m.143**
- 765 sayılı TCK da vatana manevi hıyanet, düşman devletten nişan veya aylık alma **m.144**
- 765 sayılı TCK da Türk bayrağına ve ye devletin diğer hakimiyet alametlerine saldırı **m. 145**
- 765 sayılı TCK da Devletin anayasal düzenini bozmaya cebren teşebbüs **m. 146**
- 765 sayılı TCK da Bakanlar kurulunu cebren devirmek veya çalışamaz hale getirmek **m. 147**
- 765 sayılı TCK da bir yabancı hizmetine asker yazmak veya silahlandırmak **m.148**

- 765 sayılı TCK da Hükümet aleyhine isyana veya halkı karşılıklı silahlandırarak birbirini öldürmeye kışkırtma **m. 149**
- 765 sayılı TCK da fesatçılara silah veya mühimmat tedariki, bunların ülkeye sokulması veya gizlenmesi **m. 150**
- 765 sayılı TCK da Yukarıdaki suçlardan birini öğrenip de resmi makamlara bildirmeme, fesatçıları bilerek belli yerler dışından yurda sokmak ve yurt içinde bir yerden başka bir yere taşımak **m. 151**
- 765 sayılı TCK da Askeri komuta görev ve yetkisinin gaspı **m. 152**
- 765 sayılı TCK da Askeri ve zabıta kuvvetlerini görevlerine ve emirlerine karşı itaatsizliğe teşvik **m. 153**
- 765 sayılı TCK da Halkı yukarıdaki maddelerde yazılı cürümleri işlemeye teşvik etmek üzere basılı veya basılı olmayan evrak ve kitapçıkları neşretmeye teşebbüs **m. 154**
- 765 sayılı TCK da Halkı kanunlara karşı gelmeye teşvik etmek için ve ülkenin güvenliğini tehlikeye düşürecek şekilde yayınlar yapmak, halkı askerlikten soğutmak **m. 155**
- 765 sayılı TCK da Cumhurbaşkanı suikast **m. 156**
- 765 sayılı TCK da Cumhurbaşkanı fiili saldırı **m. 157**
- 765 sayılı TCK da Cumhurbaşkanı hakaret ve sövme **m.158**
- 765 sayılı TCK da Türklüğü, anayasal kuruluşları, devletin emniyet kuvvetlerini tahkir ve tezyif, kanunlara ve meclis kararlarına sövme **m. 159**
- 765 sayılı TCK da Harp esnasında siyasi ve iktisadi bozgunculuk **m. 161**
- 765 sayılı TCK da Cürüm sayılan yayınları nakletmek **m. 162**
- 765 sayılı TCK da Yabancı devlet başkanına cürüm işlemek **m.164**

- 765 sayılı TCK da Dost devlet bayrağına hakaret **m. 165**
- 765 sayılı TCK da Yabancı devlet elçilerine karşı cürüm işlemek **m.166**
- 765 sayılı TCK da Devletin emniyetine karşı silahlı çete kurma **m.168**
- 765 sayılı TCK da Silahlı çeteye yardım ve yataklık **m. 169**
- 765 sayılı TCK da Devletin emniyetine karşı gizli anlaşma ve birleşme **m. 171**
- 765 sayılı TCK da Halkı devletin emniyetine karşı belli maddelerde yazılı cürümleri işlemeye tahrik **m. 172**

bb- Diğer Suçlar

Kanun temel suç olabilecek ikinci kategori olarak TCK 'nın çeşitli maddelerinde yer alan suçları sayma sistemi ile göstermiştir.

Bu belirleme tahdidi olup, Türk Ceza Kanununda sayılanlar dışındaki bir suç, karapara aklama suçuna yol açamayacaktır. TCK 'da temel suç olabilecek suçlar, maddelerin sıralanması suretiyle şu şekilde belirlenmiştir: Bu sıralama yapılırken yine yukarıdaki açıklamaların da doğrultusunda önce 765 sayılı TCK' daki suç ve madde numarası ardından bunun 5237 sayılı TCK 'daki karşılığı verilecektir.¹⁶³

- 765 sayılı TCK da **m. 179** (Hürriyeti tahdit)
- 765 sayılı TCK da **m.192** (Menfaat temini maksadıyla bir gerçek veya tüzel kişiye zarar verebilecek bir hususu neşir yoluyla veya başka bir şekilde açıklama tehdidi)
- 765 sayılı TCK **m. 264** (izinsiz dinamit, bomba, yıkıcı, öldürücü alet veya barut veya benzeri ateşli ecza yapmak, yurda sokmak, bir yerden bir yere götürmek, yollamak, bu fiillere aracılık etmek)

¹⁶³ YALVAÇ, Karşılaştırma Tablolu TCK, s.IX ve devamı

- 765 sayılı TCK **m.316** (Paralarda taklit - kalpazanlık - tağyir, kalp parayı yurda sokma, muhafaza etme, tedavüle koyma, bu maksatla satın alma veya alma)
- 765 sayılı TCK da **m. 317** (Para değerini indirerek tağyir, bu şekilde tağyir edilmiş parayı yurda sokma, muhafaza etme, tedavüle koyma, bu maksatla satın alma veya alma)
- 765 sayılı TCK da **m.318** (Taklit ve tağyir edilmiş parayı tedavüle sokmak amacıyla ülkeye sokmak, satın almak, kabul veya muhafaza etmek, tedavüle çıkarmak)
- 765 sayılı TCK da **m.319** (ağırlatıcı sebep)
- 765 sayılı TCK da TCK da **m. 322** (Kıymetli damgaların taklit ve tağyiri, bunların yurda sokulması, muhafaza edilmesi, tedavüle koyulması, bu maksatla satın alınması veya alınması)
- 765 sayılı TCK da **m. 325** (Kamu taşıma biletlerini taklit ve tağyir, bunları sürmek için alınması, muhafaza edilmesi ve tedavüle sürülmesi)
- 765 sayılı TCK da TCK da **m. 332** (Devlet mührünü taklit, taklit olunan mührü kullanma)
- 765 sayılı TCK da TCK da **m. 333** (Resmi daire veya kamu kurumu mührünü taklit, bu şekilde taklit edilmiş mührü kullanma; Kamuya güven vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus alet ve vasıtaları taklit, bunları kullanma)
- 765 sayılı TCK da **m. 335** (Taklit edilmiş olan işaret veya eserleri taşıyan evrak, eşya ve vesikaları satmak, satın almak veya herhangi bir şekilde almak)
- 765 sayılı TCK da **m. 339** (Memurun resmi evrakta sahteciliği)
- 765 sayılı TCK da **m. 341** (Resmi belgenin suretinde sahtecilik)
- 765 sayılı TCK da **m.342** (Memur olmayan kimsenin resmi belgede sahteciliği)

- 765 sayılı TCK da **m.345** (Hususi evrakta sahtecilik)
- 765 sayılı TCK da **m. 350** (Hüviyet cüzdanları, nüfus tezkereleri, pasaportlar ve ruhsatnamelerde sahtecilik, bunları kullanma, kullanmak maksadıyla başkalarına vermek)
- 765 sayılı TCK da **m.403** (İzinsiz uyuşturucu madde ticareti ve kaçakçılığı)
- 765 sayılı TCK da **m. 404** (Uyuşturucu madde kullanma, bunu kolaylaştırma, bu amaçla bulundurma)
- 765 sayılı TCK da **m. 406** (403 ve 404. maddenin ağırlatıcı sebepleri)
- 765 sayılı TCK da **m. 435** (Fuhşa teşvik)
- 765 sayılı TCK da **m.436** (Kadın ticareti -erkeğe kadın tedariki)
- 765 sayılı TCK da **m.495** (Yağma Suçu)
- 765 sayılı TCK da **m.496** (Senedin yağması)
- 765 sayılı TCK da TCK da **m. 497** (cezayı artıran hal)
- 765 sayılı TCK da **m.498** (Korkutarak faydalanma)
- 765 sayılı TCK da **m. 499** (Adam kaldırma)
- 765 sayılı TCK da **m. 500** (Adam kaldırmada amaçlanan şeyi elde etmek için sözlü veya yazılı haber iletme)
- 765 sayılı TCK da TCK **m. 504** da m. (Mevsuf dolandırıcılık)
- 765 sayılı TCK da **m.506** (Hileli iflas)

3- Temel Suç İle İlgili Bazı Sorunlar

-Yukarıda sayılan temel suçlardan elde edilen ekonomik değerlerin karapara sayılabilmesi için bu suçların tüm unsurları ile oluşmuş olması gerekir. Aksi taktirde suç oluşmayacak bu fiillerden elde edilen ekonomik değerler de karapara sayılmayacaktır. Bununla birlikte temel suçun işlenmiş olduğunun kabulü için mutlaka önceki bir mahkumiyet kararına gerek yoktur.

Karapara aklama suçu ile ilgili yargılamayı yapan mahkeme, nispi muhakeme yolu ile ve bir ön sorun olarak bir temel suçun işlenip işlenmediğine ve aklamaya konu değerlerin bu suçlardan elde edilip edilemediğini değerlendirecektir.¹⁶⁴ Nispi yargılama , birden çok uyuşmazlık arasında bağlantı bulunması halinde asıl uyuşmazlığı çözen ve tali uyuşmazlıkta asıl yetkili olmayan hakimin, kendi uyuşmazlığının çözümü bakımından tali olan uyuşmazlığı kendi uyuşmazlığının çözümüne yetecek oranda çözmesi halidir.¹⁶⁵ Bu çerçevede karapara aklama suçunu yargılayan mahkeme temel bir suçun işlenip işlenmediğini nispi muhakeme yolu ile çözecek ve bu sorunun çözümünden sonra karapara aklama suçu ile ilgili bir karara varacaktır. Bu noktada temel bir suçun işlendiği belirlenemediğinde işleme konu değerler karapara olarak değerlendirilemeyecek ve aklama suçu oluşmayacaktır. Nitekim, Edirne 2. Asliye Ceza Mahkemesince karapara aklama suçu ile ilgili olarak verilmiş bir kararda, Türkiye'ye bir araca gizlenerek sokulmak istenen paraların, 4208 s.y 2. maddesinde sayılan yollardan temin ettiklerine dair bir delil bulunamadığından bahisle sanıklar hakkında beraat kararı verilmiştir.¹⁶⁶ Karapara aklama suçunun oluşması için, 2a maddesinde belirtilen bir temel suçun işlendiğinin belirlenmesi gerekli olmakla birlikte, tüm ayrıntıları ile aydınlığa kavuşmamış olsa bile bir kez temel suçun varlığı belirlendiğinde, temel suçun failinin bilinmemesi koğuşturulmamış veya cezalandırılmamış olması önemli değildir. Dönmezer'e göre de, temel suçun işlendiği ve eşyanın da bu suçtan hasıl

¹⁶⁴ KOCASAKAL, *Doktora Tezi*, s.350

¹⁶⁵ YURTCAN Erdener, *CMUK Şerhi*, İstanbul, 1995, 2. baskı, cilt 2, s.500

¹⁶⁶ Edirne2. Asliye Ceza Mahkemesinin, 30. 6.1998 tarih ve 1997/327 E.,1998/167K.

Sayıli Kararı. Karara konu olan olayda, Türkiye'ye giriş yapan bir otobüste yapılan arama sonucunda gizli bir bölmede, 16 ülkeye ait değişik miktarda döviz ele geçirilmiş ve sanıklar hakkında, örgütlü olarak kaynağı belli olmayan parayı ülkeye sokmak suretiyle aklama suçunu işledikleri iddiası ile kamu davası açılmıştır. Sanıklar savunmalarında Romanya'da iş sahibi olduklarını ve ticaret ile uğraştıklarını, bu paralarında bu ticari faaliyetlerden kazanıldığını, karapara olmadığını, Romanya'da bankacılık sisteminin sağlıklı olmaması sebebi ile parayı karayolu ile getirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Anılan hükümde mahkeme Paraların Romanya'da ticaretten kazanılmış olduğunu, yurda sokulmak istenilen paranın 4208 S.Y. 2a maddesinde sayılan yollardan elde edildiğine dair herhangi bir delil bulunmadığı gerekçesi ile beraat kararı vermiştir. Görüldüğü gibi mahkeme yaptığı yargılama neticesinde herhangi bir temel suçun varlığı ve bu paraların bir temel suçtan elde edildiğini saptayamamış olması nedeniyle bu değerler karapara olarak değerlendirilmemiş ve önşart yokluğu nedeniyle beraat kararı verilmiştir.

olduğu yani fiil yargısal olarak sabit olduğu takdirde, birinci suçun koğuşturulması imkanının olup olmamasının bir önemi yoktur.¹⁶⁷

Kadıköy 1. Asliye Ceza Mahkemesi karapara aklama suçu ile ilgili olarak cermiş olduğu mahkumiyet kararında ise sanıkların gerçeğe aykırı evrak düzenlediklerini ve çeşitli ülkelerde bu sahte evrakların kullanılması suretiyle kredi temin ettiklerini belirlemiş, bu belirlemesinde sanıklar hakkında değişik ülkelerde evrakta sahtecilik ve çeşitli suçlardan takibat yapılmış olmasını yeterli saymıştır.¹⁶⁸

İşlendiği iddia edilen suç ile ilgili olarak daha önce verilmiş ve kesinleşmiş bir beraat kararının varlığı halinde ise, bu karar artık kesin hükmün önleme etkisi kapsamında bağlayıcı olacak ve temel suçun işlenmediğinin kabulü gerekecektir.¹⁶⁹

- Temel suç failin kişiye bağlı (şahsi) bir cezasızlık sebebinden yararlandığı, kişisel olarak affa uğradığı hallerde de karapara aklama suçu varlığını korur.¹⁷⁰

- Temel suç zamanaşımına uğramış olması durumunda da bu karapara aklama suçunun oluşmasına engel olmaz. Çünkü bu durumda bu tür bir suçun işlenmiş olduğunun aklamayı yargılayan mahkemece nispi muhakemem yoluyla belirlenmesi yeterli olup, temel suçun zamanaşımına uğrayıp uğramamasının önemi yoktur.¹⁷¹

¹⁶⁷ DÖNMEZER, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler , s.435

¹⁶⁸ Kadıköy 1. Asliye Ceza Mahkemesinin, 30.12.1999 tarih ve 1998/1192 E. , 1999/972 K. sayılı kararı. Kararda mahkeme, sanıkların sözkonusu paranın karapara olmadığı ve yasal elde edildiği savunmasına karşılık yurtdışında kurulu bir bankanın sahip ve ortağı olan sanıkların, komisyon karşılığı kredi mektubu ve fon teyit mektubu gibi gerçeğe aykırı belgeler düzenlediklerini, bu gerçeğe aykırı belgeleri çeşitli ülkelerde kullandıklarını sahte belgeler ile kendi paralarını dışardan sağlanan kredi gibi gösterdiklerini nispi muhakeme yoluyla belirlemiş ve bu değerleri karapara saymıştır. Mahkemenin bu kabulünü sanıklar hakkında değişik ülkelerde, evrakta sahtecilik yapmak ve çeşitli suçlardan haklarında takibat yapılmasına dayandırdığı görülmektedir. Böylelikle mahkeme temel suçun varlığı için sadece haklarında takibat yapılmış olmasını yeterli saymıştır.bu takibatların sonuçları hakkında ise bir belirlemede bulunmamıştır. Yine mahkeme işlenen fiillerin hukuki niteliğini Türk Hukukuna göre yapmıştır. Bununla birlikte kararda hukuka uygun bir gerekçelendirmenin bulunmadığı görülmektedir.

¹⁶⁹ KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.353

¹⁷⁰ KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.356

¹⁷¹ KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.356, 357

- Temel suçun takibi şikayete bağlı olduğunda ise şikayetin bulunmaması veya geri alınması halinde de bu karapara aklama suçu açısından bir önem taşımaz.¹⁷² Gözübüyük de koğuşturulması şikayete bağlı cürümden dolayı şikayete bağlı cürümde dolayı şikayet edilmemesi sebebi ile kamu davasının açılmamış olması halinde olduğu gibi evvelki suçun koğuşturulmamış olmasının önemli olmadığını, çünkü sonraki cürümün öncekinden ayrı ve doğrudan koğuşturulması gereken bir suç olduğunu belirtmektedir.¹⁷³

C- Suçun Fail ve Mağduru

1- Suçun Faili

Bu suçun faili herkes olabilir, bazı özellikler taşınması gerekmez. Türk vatandaşı olabileceği gibi yabancı ülke vatandaşı da olabilir. Kadın ya da erkek olması da mümkündür. Hatta karaparanın kaynağını teşkil eden öncül suç ile ilgisinin bulunması ve bundan haberdar olması bile gerekmez. Bu suç tamamen bunlardan ayrı ve yeni bir suçtur¹⁷⁴. Karaparanın elde edilmesi için işlenen suç değişik suçlar olabilir. Ancak bu paraların aklanarak yasal ekonomi içine dahil edilmesi suçu karapara aklama suçudur.

Bu suç kural olarak tek bir şahıs tarafından işlenebileceği gibi teşekkül halinde de işlenebilir. Ancak uygulamada genellikle teşekkül halinde işlenmektedir. Karapara aklama yöntemleri incelendiğinde her bir yöntemin uygulanabilmesi için çok sayıda insana hata kuruma ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kişi ve kurumlar kendi aralarında kusursuz bir organizasyon ile karaparayı arayabilmektedirler¹⁷⁵.

Karapara aklama suçunu kural olarak ancak gerçek kişiler işleyebilir. Suçun manevi unsuru ancak gerçek kişiler tarafından oluşturulabilir¹⁷⁶. Her

¹⁷² KOCASAKAL, Doktora Tezi, s.360

¹⁷³ GÖZÜBÜYÜK, s.796

¹⁷⁴ ERGÜL.Karaparanın Aklanması... s. 102.

¹⁷⁵ ERGÜL.Karaparanın Aklanması... s.104.

¹⁷⁶ ÖZTÜRK, Bahri, Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku, Ankara 1994, 3. Baskı, s. 240.

ne kadar karaparanın elde ediliş sürecinde tüzel kişiler de kullanılabilmekteyse de burada failler gerçek kişiler olmaktadır. Ancak kanunun 7. maddesinde işlenen suçun bir tüzel kişi bünyesinde işlenmesi halinde tüzel kişiye de para cezası verilmektedir¹⁷⁷.

Kanunda karapara aklama suçunu devlet memuru, kamu görevlileri ya da sayılan kanunlara göre görev yapan personelin işlemesi halinde cezalan ağırlaştırılarak uygulanacağı belirtilmiştir.

Karapara aklama işlemleri son derece karmaşık ve riskli işlemlerdir. Bir yerde yapılan yanlış büyük miktarlarda paraların konulması sonucunu doğurabilir. Bu nedenle pek çok kişi ve kuruluş karapara elde edilebilir ama bu paraları aklamak adeta bir uzmanlık işidir. Karapara aklama suçunun failleri genellikle profesyonellerdir. Karapara aklamak isteyenler, finans sektörünün işleyişini çok iyi bilen bankacılık, sigortacılık, borsa ya da hukuk alanlarında çalışmış tecrübeli kişilerden yardım almaktadırlar. Bunların genellikle çok iyi bir mesleki geçmişi yada hatırı sayılır iş deneyimi vardır ve genellikle sabıkasızdırlar. Değişik yollarla kara para elde edenler, bu kişileri bulur ve belirli bir komisyon¹⁷⁸ karşılığı ellerindeki paraların aklanmasını sağlarlar¹⁷⁹.

Kanun ise karapara aklama fiillerini sayarken bu fiilleri işleyecek iki gruptan bahsetmiştir. Birincisi karaparayı elde edenler. İkincisi karaparayı elde edenler dışındaki üçüncü kişiler olmak üzere tasnif etmiştir.

Karaparayı elde edenlerin gerçekleştirebilecekleri aklama fiilleri, karaparanın değerlendirilmesi, karaparanın kullanılması, kaynak ve niteliğinin yada zilyet veya malikinin değiştirilmesi yada gizlenmesi, ve sınır ötesi harekete tabi tutulmasıdır. Karaparayı elde edenlerden başka kişilerin işleyebilecekleri aklama eylemleri ise, iktisap edilmesi, bulundurulması,

¹⁷⁷ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 172.

¹⁷⁸ Bu kişiler akladıkları paranın %4 ila % 20 si arasında değişen oranlarda komisyon almaktadırlar. ERGÜL. s.9.

¹⁷⁹ ERGÜL. s. 9.

kullanılması, kaynak ve niteliğinin ya da zilyet veya malikinin değiştirilmesi ya da gizlenmesi, sınır ötesi hareketlere tabi tutulmasıdır.

2-Suçun Mağduru

Suçun mağduru bizzat toplum ve devletin kendisidir. Çünkü bu suç öncelikle ve özellikle toplumun ahlaki, sosyal, kültürel, yargısal ve siyasi olmak üzere temel yapısını tehdit etmekte, daha da ötesinde devletin yapısını temelinden sarsmaktadır.

D- Suçun Unsurları

1-Öncül Suçlardan birinin İşlenmiş Olması

Karapara aklama suçunun işlenebilmesi için 4208 S.Y.'nın 2/a maddesinde sayılan suçlardan birinin işlenmiş ve bundan bir kazanç elde edilmiş olması gerekmektedir. Yasa koyucu karapara aklama suçunun işlenebilmesini başka bir suçun işlenmesine bağlı kılmıştır. O halde öncelikle Yasanın 2. maddesinin a bendinde sayılan suçlardan birinin işlenmesi ve bundan para yada para ile temsil edilebilen bir gelir elde edilmiş olacaktır.

Karapara aklama suçundan hüküm verebilmek için öncül suçtan mahkumiyet hükmünün verilmiş olması gerekmez. Ancak suçun işlenip işlenmediğinin belirlenmesi gerekir. Öncül suç ile karapara aklama suçu birbirinden bağımsız iki ayrı suçtur. Bu nedenle öncül suç hakkında davayı ya da cezayı düşüren sebeplerin bulunması karapara kovuşturmasını ve yargılamasını durdurmaz. Öncül suçun failinin ölmüş olması ya da bulunamaması nedeniyle kovuşturma yapılamamış yada mahkum edilememiş olsa bile karapara aklama suçu oluşur ve yargılama yapılır. Öncül suçun kanıtlanamaması ve tam olarak ispatlanamaması ve bu nedenle faillerinin cezalandırılıp cezalandırılmamasının karapara aklama suçunun varlığını etkilemez. Öncül suç için verilen beraat karar eğer suçun işlenmediğine ilişkin değilse aklama suçunun kovuşturmasını etkilemeyecektir. Öncül suçu ayla uğrasa, feili cezanamıdlaması da bu aklama suçunu engellemez¹⁸⁰.

¹⁸⁰ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 165.

2- Maddi Unsur

a- Genel Olarak

4208 S.Y. da karapara aklama suçu 2. Maddede düzenlenmiştir. Buna göre; Türk Ceza Kanununun 296. maddesinde¹⁸¹ belirtilen haller haricinde, bu maddenin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın "elde edenlerce, meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiiller" karapara aklama suçunu oluşturur.

Karapara aklama suçunun oluşması için her şeyden önce ortada yasal yollardan elde edilmemiş bir paranın bulunması gerekmektedir. Buraya kadarki eylemler de suç olmaktadır. Ancak karapara aklama suçu, buradan sonrası ile ilgilidir. Elde edilen gayri yasal paranın meşrulaştırılması için yapılan faaliyetler karapara aklama suçunu oluşturmaktadır. O halde karapara aklama suçunun maddi unsuru, karaparayı meşrulaştırmak amacıyla yapılan her türlü eylem ve işlemlerdir denilebilir. Bu eylem ve işlemlerin neler olabileceği kanunun 2/ b maddesinde belirtilmiştir. Buna göre;

Elde edenlerce;

- Meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi,
- Kullanılması
- Kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi,
- Zilyet yada malikinin değiştirilmesi,

¹⁸¹ Bir üst başlıkta incelenmiştir.

- Gizlenmesi,
- Sınır ötesi hareketlere tabi tutulması,
- Veya bu hareketlerin gizlenmesi aklama suçunu oluşturur.

Elde edenler dışında başkalarınınca;

- İktisap edilmesi, Bulundurulması,
- Kullanılması,
- Kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi,
- Zilyet yada malikinin değiştirilmesi,
- Gizlenmesi,
- Sınır ötesi harekete tabi tutulması Veya bu hareketin gizlenmesi,

Yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla;

- Kaynağının veya yerinin değiştirilmesi,
- Transfer yoluyla aklanması,
- Karaparanın tespitinin engellenmesi,

Bu fiilleri işleyenler karapara aklama suçu işlemiş olacaktırlar.

Bu eylem ve işlemlerden birden fazlası aynı parayı aklamak amacıyla işlenmiş olabilir. Bu durumda her bir eylemi ayrı suç saymayarak, aynı suçun işlenmesi için yapılan tek eylem saymak gerekir¹⁸².

Diğer yandan burada seçimlik hareketler söz konusudur. Fail ya da failer bu fiillerden herhangi birini ya da birkaçını işleyerek karaparayı aklamak isteyebilirler¹⁸³. Bu eylemleri biraz daha genişleterek incelemek gerekmektedir.

¹⁸² ERGÜL.Karaparanın Aklanması... s. 106.

¹⁸³ ERGÜL.Karaparanın Aklanması... s.106.

b- Karaparanın Meşruiyet Kazandırma Amacıyla Değerlendirilmesi

Kanun metnine göre, suç işleyerek karaparayı elde edenler, karaparanın meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi fiilini işleyerek karaparayı aklama suçunu işlemiş olacaktırlar. Değerlendirme kavramından anlaşılması gereken, paraya değer kazandırılması olmayıp değişik şekillerde kullanıma uygun hale getirilmesidir¹⁸⁴. Bir başka yaklaşımla meşruiyet kazandırma, paraya değer kazandırılmasından ziyade paranın değerini kaybetmesinin önlenmesidir¹⁸⁵.

Meşruiyet kazandırma amacı suçtan kaynaklanan gelirin yasal faaliyetlerden elde edilmiş gelir gibi gösterilmesidir. Bu amaca yönelik her hareket bu kapsamda değerlendirilebilir. Örneğin silah kaçakçılığından elde edilen paraların bankaya yatırılması, döviz, gayrimenkul, hisse senedi satın alınması gibi tüketime yönelik olmayan tüm eylemler meşruiyet kazandırma amacıyla değerlendirme olarak kabul edilebilecektir. Ancak meşruiyet kazandırma amacıyla değerlendirme fiilinin sadece karaparayı elde edenlerce işlenebilecek fiil olarak belirtilmesi yanlış olmuştur. Karaparayı elde edenlerden başkaları tarafından da değerlendirilebilir¹⁸⁶.

c- Karaparanın Kullanılması

Karaparanın kullanılması suretiyle aklanması eylemini hem karaparayı elde edenler hem de karapara elde edenlerden başkaları işleyebilir¹⁸⁷.

Kullanmak kavramı yukarıda anlatılan değerlendirmek kavramının aksine tüketime yönelik fiilleri içermektedir. Suçtan elde edilen karaparanın ihtiyaçların karşılanması için harcanması ve tatmin elde edilmesidir. Karaparanın kullanılacağı alan önemli değildir. Yiyecek içecek olabileceği gibi

¹⁸⁴ DONAY, s. 9;İPEK,Önemli Bir Sorun:... s.86.

¹⁸⁵ MASAK Yayın No:1, s. 36.

¹⁸⁶ İPEK,Önemli Bir Sorun:... s. 86;MASAK Yayın No:1, s. 37.

¹⁸⁷ ERGÜL,Karaparanın Aklanması... s. 105, AKAR,SPK Yayın No: 90 s. 120.

otomobil alma, tatile gitme, ev eşyası alma gibi eylemlerin tümü kullanma sayılacaktır¹⁸⁸.

d- Kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi

Bu fiil de hem karaparayı elde edenler hem de başkaları tarafından işlenebilecek bir aklama eylemidir¹⁸⁹.

Bu eylemin gerçekleştirilmesi halinde suç ile bu suçtan elde edilen gelir arasındaki ilişki ortadan kaldırılacaktır. Suç ile karapara arasındaki illiyet bağı koparılacaktır¹⁹⁰. Bu amaçla yapılan eylemler sonucu karapara yasal faaliyetler sonucu elde edilen para şekline dönüştürülmek istenmektedir. Kanun bu amaçla yapılan eylemleri kaynağının değiştirilmesi olarak değerlendirmektedir.

Karaparanın niteliğinin değiştirilmesi ise karapara olma özelliğinin ortadan kaldırılmasıdır¹⁹¹. Bu amaçla yapılan ve yapılabilecek eylemlere şunları örnek vermek mümkündür; uyuşturucu, silah, organ, tarihi eser gibi Kanun'un 2. maddesinde sayılan suçların işlenmesi suretiyle elde edilen kazancın sahte belgelerle ihracattan, komisyon ödenerek kumardan, sahte belgelerle paravan bir şirketin yüksek kar elde etmesinden, kredi alınmasından, miras yada bağıştan kazanılmış gibi gösterilmesi¹⁹².

e- Karaparanın Zilyet ve Malikinın Değiştirilmesi

Zilyetlik bir şey üzerindeki fili hakimiyet kurmaktır. Malik ise bir şey üzerinde her türlü tasarrufta bulunabilme yetkisine sahip olan kişidir¹⁹³.

Karapara aklamanın önlenmesi için alınan tedbirler ve özellikle belirli miktarın üstündeki parasal işlemlerde kimlik tespiti yapılması karapara elde edenlerin aklamak için bizzat kendilerinin eylemlerde bulunması aklayıcılar

¹⁸⁸ MASAK Yayın No:1, s. 37.

¹⁸⁹ ERGÜL,Karapara Endüstrisi... s. 119, AKAR,SPK Yayın No:90, s. 120.

¹⁹⁰ İPEK,Önemli Bir Sorun:..., s. 87.

¹⁹¹ İPEK,Önemli Bir Sorun:..., s.87; MASAK Yayın No: 1, s. 38.

¹⁹² MASAK Yayın No: 1, s. 38.

¹⁹³ İPEK,Önemli Bir Sorun:..., s. 87.

için güvensiz hale gelmiştir. Büyük miktarda karaparanın bankaya yatırılması, havale edilmesi hallerinde hemen dikkat çekecek, en azından bu işlemleri yapanların kimlikleri tespit edilecektir.

Yasaların getirdiği bu güvenlik engelini aşmak için aklayıcılar ellerindeki karaparaları üçüncü kişileri kullanarak aklamaya çalışmaktadırlar. Bu kişiler örgüt üyesi olabileceği gibi yakın akrabalar ya da iş ortakları da olabilmektedir. Karaparalar bu kişilere devredilerek yani zilyedi ya da maliki değiştirilerek aklamaya uygun şartlar oluşturulmaya çalışılmaktadır. 2. bölümde anlatılan karapara aklama yöntemlerinden parçalama yöntemi tamamen karaparanın zilyet veya malikinin değiştirilmesine dayanmaktadır¹⁹⁴.

Karaparanın zilyet yada malikinin değiştirilmesi eylemlerinin hem karaparayı elde edenler hem de başkaları gerçekleştirebilirler¹⁹⁵.

f- Karaparanın Gizlenmesi

Karaparanın elde edilmesinden aklanması için gereken organizasyonun yapılmasına kadar kısa yada uzun bir süre geçmesi gerekmektedir. Özellikle elde edilen karaparanın hacminin büyük olması durumlarında bu paranın muhafaza edilmesi gerçekten büyük sorundur. Bu aşamada güvenlik görevlilerinin yada üçüncü kişilerin bu parayı tespit etmelerinin önlenmesi için gizlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla karaparanın gizlenmesi, elinde bulunduranlar tarafından, bilinmeyen bir yere, bir bölmeye konulması, bir yere gömülmesi, suçtan habersiz bir kişiye bırakılması veya benzeri yollarla saklanmasıdır¹⁹⁶.

Karaparanın aklanıncaya kadar gizlendiğine ilişkin iki ilginç olay; Kolombiyalı kokain kaçakçısı Escobar'ı uzaktan dinleyen C1A; onun bir defasında yanındakilere New York'daki evinin bodrumunda 400 milyon nakit ABD dolarının gizlendiğini, bunları aklamaya fırsat bulamadan bir gün

¹⁹⁴ MASAK Yayın No:1, s.40.

¹⁹⁵ ERGÜL, Karaparanın Aklanması..., s. 106, AKAR s. 120.

¹⁹⁶ MASAK Yayın No:1, s.40. İPEK, Önemli Bir Sorun:..., s. 87.

bodrumu su basması nedeniyle tüm paraların çürüdüğünü ve kullanılmaz hale geldiğini anlattığını tespit etmiştir. Yine bir Avrupa Kupası maçında rüşvet alan bir Fransız hakem parayı evinin bahçesine gömmek zorunda kalmıştır¹⁹⁷.

Karaparanın gizlenmesi eylemi karaparayı elde edenlerce ya da başkaları tarafından işlenebilir¹⁹⁸.

g- Karaparanın Sınır ötesi Hareketlere Tabi Tutulması Veya Bu Hareketlerin Gizlenmesi

Karaparanın sınır ötesi harekete tabi tutulması, karaparanın bir ülke sınırlarını aşarak başka bir ülkeye geçirilmesi demektir. Yani bir ülkenin egemenlik alanından çıkarak başka bir ülkenin egemenlik alanına girmektedir¹⁹⁹. Bu işlem gerçekleştirilebilmiş ise artık karapara elde edildiği ya da bir önceki bulunduğu ülkenin değil yeni ulaştığı ülkenin yasalarına tabi olmaktadır. Uyulacak kurallar (vergi, kambiyo, ithalat-ihracat, bankacılık vb) karaparanın varma ülkesinin kuralları olacaktır.

Bu eylemin kullanmasının nedenlerin başında ülkeler arasındaki karapara mevzuatlarının tekdüze olmayışı gelmektedir. Diğer taraftan karapara ile mücadele ciddi bir alt yapı, ileri teknoloji, çok sayıda uzman, kayıt altında tutulabilen ekonomi ve özellikle bankacılık gerektirmektedir. Bu yapıların bulunduğu ülkelerde karaparanın aklanması oldukça zordur Bundan dolayı karapara elde edenler bunu rahatça aklayabileceği ülkelere yani aklamayla yeterince ve etkin mücadelenin yapılmadığı ülkelere gönderilmektedir²⁰⁰.

Karaparamın bir ülkeden başka bir ülkeye gönderilmesi fiziki olarak gerçekleştirilebildiği gibi kaydi olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Bankalar

¹⁹⁷ AKAR,SPK Yayın No:1, s.68

¹⁹⁸ ERGÜL, Karaparanın Aklanması..., s.106.

¹⁹⁹ MASAK Yayın No:1, s.40; İPEK, Önemli Bir Sorun:..., s.87.

²⁰⁰ GÜMÜŞKAYA, Yüksek Lisans Tezi, s. 84.

aracılığıyla başka ülkelere transfer yapılabilir. Paranın fiziki olarak nakli ise kurye Adı verilen kişiler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Karaparamın başka ülkelere transferi sırasında aklama fiillerinden birden fazlası beraberce işlenebilmektedir. Örneğin zilyet yada malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi gibi eylemler birlikte işlenmiş olabilmektedir.

Karaparanın sınır ötesi işlemlere tabi tutulması hem elde edenler hem de başkaları tarafından gerçekleştirilebilir²⁰¹.

h- Karaparanın İktisap Edilmesi

İktisap bir şeyin mülkiyetini elde etmek demektir. Hukuk literatüründe menkul, gayrimenkul ve hakların iktisabı asli ya da ferî olabilir. Konumuzu oluşturan karaparanın iktisabı ise sadece ferî yani başka birinin devretmesi suretiyle gerçekleştirilebilir. Ayrıca karaparanın iktisabı yoluyla aklanması ancak başkaları tarafından işlenebilecek bir eylemdir²⁰². Başkalarının iktisabı bir hizmet ifasının karşılığı ya da bir mal tesliminin (uyuşturucu, silah vb) karşılığı olabilir. Karapara olduğunu bilmeyenlerin karapara elde edenlerden bir mala yada hizmet karşılığı olarak bedel almaları kanunun belirttiği anlamda karaparanın iktisabı olamaz. Bu eylem karapara olduğu bilinerek yapılırsa suç teşkil eder.

i- Karaparanın Bulundurulması

Kanun'un Karapara aklama tanımında karaparanın bulundurulmasının da aklama teşkil edeceği belirtilmiştir. Burada üzerinde durulması gereken bir hususta "bulundurma" eyleminin kimler tarafından işlenmesi halinde suçun işlenmiş olacağı sorunudur.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, karaparayı elde edenlerin "bulundurması" aklama suçunu oluşturmaz. Zira karaparanın elde edilmesi için zaten bir suç işlenmiştir. İşlenen bu suçun sonucu olarak karapara elde

²⁰¹ MASAK Yayın No:1, s.42.

²⁰² MASAK Yayın No:1, s.43.

edilmiştir. İşlenen bu suçun cezası faillere verilecektir. Ancak elde etmenin dışında karaparayı aklamaya yönelik hiçbir işlem gerçekleştirmeyen faillerin ayrıca aklamadan cezalandırılmaları doğru olmaz. Aklama suçundan cezalandırabilmek için mutlaka aklamaya yönelik bir eylemde bulunmuş olmaları gerekir²⁰³.

Eğer karaparayı sadece bulundurmak, aklama suçunu oluştursaydı, diğer fillerin -değerlendirilme, transfer edilme, kaynak ve malikinin değiştirilmesi vb.- sayılmasına gerek olmazdı. Çünkü bu filler bulundurma eyleminden sonra işlenebilecek fillerdir²⁰⁴. Kanun metninden anlaşılması gerekenin karaparayı elde edenlerce değil ama başkalarınca bulundurulması halinde aklama suçunun olabileceğidir²⁰⁵.

Karaparanın bulundurulmasının aklama suçunu oluşturduğunun benimsenmesinin sebebi, suç örgütlerinin elde ettikleri karaparaların önemli bir kısmını örgüt içi ödemelerde kullanmalarıdır. Bunun önlenmesi amacıyla elde edenlerin dışındaki kişilerce, yasadaki ifadeyle "başkalarınca"²⁰⁶ bulundurulması da aklama suçunu oluşturacağı belirtilmiştir²⁰⁷.

Karaparayı sadece bulunduranın alacağı ceza ile hem bulundurup hem de bir süre sonra aklamaya kalkışma filleri arasında verilecek ceza aynı mı olacaktır? Kanun hiçbir ayırım yapmaksızın bulundurma, gizleme, transfer etme ve benzeri filleri birlikte saymıştır. Bu fillerin işlenmesi halinde karapara aklama suçunun oluşacağı belirtilmiştir. Karapara aklama suçunun cezası ise 2-5 yıl arası hapis cezasıdır. Sadece bulunduran ile, aklamak için değişik işlemler yapan kişiler arasındaki ceza farkının tayini yargıca bırakılmıştır.

²⁰³ ERGÜL, s. 104; AKAR, s. 120.

²⁰⁴ AKAR, s.121.

²⁰⁵ İPEK, s.87.

²⁰⁶ Başkaları kavramının içinde akrabaları, iş arkadaşları, iş ortakları, banka ve diğer mali kurumlar, aklamayla mücadele eden güvenlik birimleri, avukat, mali müşavir ve diğerleri anlaşılmalıdır. ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 34.

²⁰⁷ ERGÜL,s. 10 ;ipek,s.88.

İşlenen aklama fiilinde failerin aklama eylemine yaptıkları katkı dikkate alınarak cezaları 2-5 yıl arasında belirlenmelidir.

j- Sayılan Suçların Hüküm Sonuçlarından Failin Kaçmasına Yardım Etmek amacıyla Karaparanın Kaynağını veya Yerinin Değiştirilmesi Veya Transfer Yoluyla Aklanması veya Karaparanın Tespitini Engellemeye Yönelik Fiiller

Karaparanın aklanması suçu tanımlanırken TCK 269. madde ayırık tutulmuştur. TCK 269 de genel yardım düzenlenmektedir. 4208 S.Y. karapara aklamaya yönelik eylemlere yardım için özel bir düzenleme getirmiştir. Bu düzenleme sadece maddede belirtilen şeklide işlenebilir. Bu kalıplara uymuyorsa TCK 269 uygulanabilir. Özel yasa -genel yasa çatışmasında özel yasa hükmü -uygulanır kurak gereği öncelikle özel olarak sayılan yardıma yönelik eylemler var mı yok mu buna bakılacak. Varsa 4208 S.Y. uygulanacaktır. Yine yardım söz konusu olmasına rağmen 4208 S.Y da belirtilen yardım eylemlerinden değilse TCK 269'a bakılacaktır. Uyuyorsa bu maddeden ceza verilebilecektir²⁰⁸.

Yasada sayılan eylemler, karaparanın aklanması eylemlerinde;

1 -Kaynağının veya yerinin değiştirilmesi

2-Transfer yoluyla aklanması.

3-Tespitini engellemeye yönelik fiillerdir.

Bu suçlar, "seçimlik hareketli" suçlardır²⁰⁹. Aynı zamanda "bağlı hareketli suçlardır. Sadece yasada belirtilen şekillerde işlenebilir²¹⁰.

Kaynağının değiştirilmesi suç ile arasındaki bağın koparılmasıdır. Yerinin değiştirilmesi ise, fiziki olarak karaparanın bir yerden başka bir yere

²⁰⁸ ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.43.

²⁰⁹ ERGÜL, s. 106.

²¹⁰ DONAY, s. 9.

nakledilmesidir²¹¹. Bu nakil ülkeler arası bir nakil olabileceği gibi ülke içi de olabilir.

Transfer yoluyla aklanması ifadesi, özellikle bankacılık işlemleri ile bir kişinin hesabındaki paranın başkalarının hesabına gönderilmesi, yada bir ülkedeki paranın başka bir ülkeye gönderilmesi ve bu suretle karaparanın aklanmaya çalışılmasıdır.

Tespitinin engellenmesi ise, karaparayı saklamak, gizlenmek, kolluk kuvvetlerini yanıltmak, faillere yol göstermek, danışmanlık yapmak, teknik öğretmek gibi eylemlerdir. Bu eylemleri karaparayı elde edenler değil başkaları işleyebilir²¹².

3- Manevi Unsur

Karapara aklama suçunun işlenmesi için genel kast yeterlidir. Fail yada faillerin karapara aklama amacıyla kanunda belirtilen eylemlerden birini yada bazılarını yapmaları gerekir. Başka saik yada maksat gerekmez²¹³. Kanunda bu suçun taksirli şekli düzenlenmemiştir. Karaparanın elde edilmesinde iştiraki bulunmayanların Kanunda sayılan karapara aklama suçunu oluşturan eylemleri işlemeleri halinde bu paranın karapara olduğunu "biliyor" olmaları aranır. Yargıtay 7. Ceza Dairesi bir kararında; sanığın üzerinde yada aracında taşıdığı para ve mallarla ilgili gümrükte bildirim davet edilmesine rağmen otobüsün gizli bölmelerine sakladığı değişik ülkelere ait dövizleri bildirmeyerek sonradan ihbar edilerek yakalanmasını, sanığın söz konusu paraların suç kaynaklı olduğunu bildiğinin kanıtı olarak değerlendirmiştir²¹⁴.

Kişiler kullandıkları, değerlendirdikleri yada transfer ettikleri paranın suçtan elde edildiğini bilmiyorlarsa manevi unsur oluşmamıştır²¹⁵.

²¹¹ İPEK, s. 87.

²¹² ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.45.

²¹³ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 167.

²¹⁴ Y. 7. CD. 1998/8325 E. ve 1999/7117 K. sayılı Kararı.

²¹⁵ ERGÜL. s. 106., KOCALAR, s. 127., ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 46.

Viana ve Strazburg Konvansiyonunda da karapara aklamadan bahsedilirken "... kasti olarak işlediği zaman..." ifadesi kullanılmıştır. Karaparann aklanması eylemlerinin suç teşkil etmesi için bilerek yapılması gerekir. Öncül suçları işleyenler elde ettikleri paranın suçtan kaynaklandığını bilerek aklama suçunu işleyebilirler. Ancak üçüncü kişiler de karapara aklama eylemlerinde bulunabilirler. Burada ki ölçü aklama amacını taşımalarıdır. Aklamaya yönelik eylemler gerçekleştirdiklerinin bilincinde olmalarıdır. Bilmiyorlarsa suç oluşmayacaktır. Aklama suçunun ihmal ile işlenmesi söz konusu olamaz. Banka ve mali kurumlarda çalışan görevlilerin kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirimi gibi konularda ihmalde bulunmaları halinde aklama suçundan sorumlu tutulmazlar. Yasanın 12. maddesinde gösterilen düzenlemeler uygulanır²¹⁶.

E- Yaptırım

1-Genel Olarak

Öncelikle karaparanın elde edilmesi sırasında işlenen öncül suç olarak adlandırılan ayrı bir suç söz konusudur. Bu suç için kanunlarda yazılan cezalar uygulanacaktır.

İkinci aşamada elde edilen bir para varsa, yani karapara elde edilmişse bu paranın aklanmasına yönelik yapılan eylemler ise karapara aklama suçunu oluşturacaktır. Örneğin, vergi kaçakçılığı yapan kişiye VUK'nun 359. maddesinde belirtilen 6 ay- 3 yıl arasında hapis cezası verilecektir. Ayrıca kaçırdığı vergi 4208 S.Y. ya göre karapara sayıldığından, bu karaparayı yasal gelirlermiş gibi göstermeye yönelik hayali bir fatura düzenlemişse veya muhasebe hileleri yaparak şirketini olduğundan fazla kar etmiş gibi gösterirse karaparayı aklamaya yönelik eylemler söz konusu olduğu için aklama suçunun cezası da verilecektir.

Hürriyeti bağlayıcı ceza bakımından karaparaya kaynaklık eden suç için ve karaparayı aklama suçu için ayrı ceza verildiği gibi, uygulanacak para

²¹⁶ ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.47.

cezası için de aynı yöntem uygulanacaktır. Yani VUK 359. maddede sayılan fillerden birinin işlenmesi suretiyle vergi kaçırılmışsa 345. maddede belirtilen para cezaları uygulanacaktır. Diğer taraftan kaçırıldığı vergi karapara sayıldığından aklamaya yönelik eylemde bulunmuşsa ayrıca aklama suçundan ceza verilecektir.

Burada kısaca müsadere konusuna da değinmek gerekmektedir. Zira müsadere TCK 11. maddesinde sayılan cezalar arasında yer almamaktadır. TCK uygulamasında müsadere ceza değil tedbir olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle müsadere konusuna ayrıntılı olarak beşinci bölümde yer serilecektir. Bununla birlikte 4208 S.Y. ile getirilen müsadere TCK 36 anlamında müsadereden daha geniş kapsamlıdır. Bu kanunda müsaderenin düzenlenmesinin amacı suç örgütlerinin elde ettikleri karaparaların kullanmalarına izin verilmemesidir. Bu yolla suç örgütlerinin sürekliliğinin kesilmesi amaçlanmıştır²¹⁷. Hatta karapara bulunamamışsa buna eşit malvarlığından başka malların müsaderesinin suç örgütleri ile ve karapara ile mücadelede daha etkili olacağı düşünülmüştür. TCK 36. maddede düzenlenen genel müsaderede suçta kullanılan, yada suçta kullanılmak üzere hazırlanan yada suçun işlenmesinden elde edilen değer üçüncü kişilere ait olmamak kaydıyla hazineye mahkeme kararıyla devredilmesi söz konusudur. Yasanın 7. maddesinde düzenlenen müsadere ise özel bir hükümdür. Buna göre müsadere edilecek mal varlığı direk olarak suçtan kaynaklanmasa yada buna ulaşılmasa dahi fâilin diğer mal varlığından o değere karşılık gelebilecek bir miktarının müsaderesi düzenlenmiştir²¹⁸. Özellikle suç örgütlerinin karapara nedeniyle elde ettiği haksız zenginleşme bu yolla giderilmiş olacaktır.

²¹⁷İPEK, s. 101.

²¹⁸ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 48. Ancak bu müsadere Anayasanın 38. maddesi hükmüne aykırı olduğu ileri sürülmektedir. DONAY, s.8.

2- Hürriyeti Bağlayıcı Ceza

4208 S.Y. 2. maddesinin b bendinde sayılan fiillerden herhangi birini işleyenler karapara aklama suçunu işlemiş sayılırlar ve 2 seneden 5 seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Karapara aklama suçu tüzel kişilikli bünyesinde işlenmişse yöneticilere 2 yıldan 5 yıla kadara hapis cezası verilir. Ayrıca tüzelkişiliğe para cezası uygulanır.

Karapara aklama suçunun, usul veya furuu veya kan-koca veya kardeşlerden biri tarafından karaparanın kaynaklandığı suçları gizlemek amacıyla işlenmesi halinde bu ceza 1/2 den 2/3'üne kadar indirilir.

3- Para Cezası

Karapara aklama suçunu işleyenler hürriyeti bağlayıcı cezanın yanında mali cezalara da çarptırılırlar. Buna göre söz konusu fiilleri işleyenler aklanan karaparanın bir katı ağır para cezasıyla cezalandırılır

Aklanan karaparanın, failler tarafında elde edilmesinden kolluk kuvvetleri tarafından el konulmasına kadar geçen süre içinde bir getirişi olmuş ise (döviz kuru kazancı, faiz, kira vb) bu getirilere de el konulur. Aklandığı tespit edilmekle birlikte değişik sebeplerden dolayı ele geçirilemeyen karapara miktarınca bir meblağ müsadere edilir²¹⁹.

Karapara aklama eylemi tüzel kişiliği haiz bir yapıda gerçekleştirilirse yöneticileri için hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülürken tüzel kişilik için de 500 milyon liradan 5 milyar liraya kadar para cezası öngörülmüştür. Kanun metninde sadece para cezası ifadesi kullanılmıştır. Halbuki ceza hukuku anlamında para cezası ağır ya da hafif para cezasıdır. Sadece para cezası deniliyorsa bu idari para cezası olarak anlaşılmaktadır. Burada amaçlanan

²¹⁹ Kaim değerlerin müsadere sinin Anayasaya aykırılığı ileri sürülmektedir. Bkz. DONAY, s. 8.

ceza hukuku anlamında para cezasıdır. Madde metnindeki para cezası ifadesinin önüne ağır ya da hafif ibaresinin getirilmesi gerekmektedir²²⁰.

F- Cezaya Etki Eden Nedenler

1- Ağırlaştırıcı Nedenler

a- Karaparanın Terör Suçlarından Elde Edilmesi yada Aklanması

Terör suçlarının belirlenmesi, TMK (Terörle Mücadele Kanunu) hükümlerine göre yapılacaktır. TMK Terör tanımı başlıklı I. maddesine göre "Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle. Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir". Terör suçları ise yine aynı kanunun 3. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre "terör suçları, Türk Ceza Kanununun 125, 131, 146, 147, 148, 149, 156, 168, 171 ve 172 nci maddelerinde yazılı suçlardır". Bundan başka bir de terör amacıyla ilenen suçlar vardır ki bunlarda terör suçları olarak kabul edilmektedir. Terör amacıyla işlenen suçlar da TMK'nun 4. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre "Terör amacı ile işlenen suçlar, bu Kanunun uygulanmasında;

Türk Ceza Kanununun 145, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 169 ve 384 üncü maddeleri ile 499 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yazılı suçlar,

2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin (b), (c), (e) bentlerinde yazılı suçlar, I inci maddede belirtilen terör amacı ile işlendiği takdirde terör suçları sayılır" denilmektedir.

²²⁰ DONAY, s.8.

Karapara aklama suçu yukarda belirtilen terör suçlarından elde edilen karaparaların aklanması için işlenirse ceza artırılabacaktır.

Her ne kadar bu sayılan suçlar genellikle ideolojik amaçlarla işleniyor olsa da zaman zaman çıkar amaçlı da işlenebileceği düşüncesi ile 4208 S.Y. bu suçların işlenmesinden karapara elde edilmişse sanıklarına verilecek ceza dört yıldan az olmayacağı belirtilmiştir.

b- Karaparanın Terör Suçlarına Kaynaklık Etmek Amacıyla Elde Edilmesi yada Aklanması

Yakarda anlatılan terör suçlarının işlenebilmesi çok büyük sermaye gerektirmektedir. Terör örgütlerinin kurulması, eylemlerde bulunabilmesi ve silah temin edebilmesi için çok miktarda paraya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu finansman ihtiyacını değişik yasadışı faaliyetlerde bulunarak karşılayabilmektedirler. PKK terör örgütü de dahil pek çok terör örgütü uyuşturucu, silah, araç, işçi kaçakçılıklarından ciddi miktarda para elde etmekte ve bu paralarla terör eylemlerini finanse etmektedirler²²¹.

KAÖK terör eylemlerinden elde edilen karapara ve bunun aklanmasında ceza artırımını düzenlemenin yanında terör eylemlerine kaynak sağlamak amacıyla karaparanın elde edilmesini ve aklanmasını da daha ağır şekilde cezalandırmıştır. Terör amaçlı karapara elde edenler ve aklayanlara verilecek cezanın 4 yıldan az olamayacağı belirtilmiştir.

c- Karaparanın Türkiye'ye İthalı yada Türkiye'den İhracı Yasak Madde Kaçakçılığından Ekle Edilmesi

4208 S.Y. 1918 sayılı kaçakçılığın men ve takibi hakkında kanunda düzenlenen suçlar karapara elde edilebilen öncül suçlardan sayılmıştır. Bu yasaya aykırı eylemlerden elde edilen paralar karaparadır ve bu paralara meşruluk kazandırmaya yönelik eylemler de karapara aklama suçunu oluşturmaktadır.

²²¹ LECLERC, s. 66; ÇULCU, s. 168.

Ancak yasa koyucu Türkiye'ye ithali yada ihracı yasak maddelerin²²² ithal yada ihraç edilmesinden karapara elde edilmesini ve bu paraların aklanmasını daha ağır şekilde cezalandırmayı tercih etmiştir. Bu şekilde işlenen suçların sanıklarına verilecek ceza 4 yıldan az olamaz hükmü getirilmiştir. Yani 1918 sayılı yasaya aykırı eylemlerden dolayı elde edilen karapara aklanmışsa ceza artırılarak tavin edilecektir.

Burada bir noktaya değinmek gerekir. İthalat ve ihracat alanında yapılan düzenlemelerin bir kısmı Bakanlar Kurulu Kararı ile gerçekleştirilmektedir. Bazı malların ithal yada ihracı, yürütme organının kararı ile yasaklanmışsa buradaki aklama suçunda ceza artırılmayacaktır. Zira yasada açıkça ithali yada ihracı kanunla yasaklanmış madde denilmektedir²²³.

d- Suçun Karapara Aklamak Amacıyla Kurulan Örgütler Tarafından İşlenmesi

Karaparanın aklanması suçu, bu amaçla bir örgüt kuranlar, yönetenler yada örgüte mensup olanlar tarafından işlenmiş olursa, verilecek ceza ayrıca bir misli artırılır.

Karaparanın aklanmasının genellikle suç örgütleri tarafından yapıldığı dikkate alınırsa bu hükmün getirilmesindeki amaç sadece karaparanın aklanmasının önlenmesi ile sınırlı olmayıp, aynı zamanda suç örgütlerinin de cezalandırılmasıdır.

4208 S.Y. da teşekkül kavramı ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Genel kanun olan TCK'nun 264. maddesinin 2. fıkrasında "Birinci fıkrada yazılı eylemleri işlemek amacıyla iki veya daha çok kimselerin önceden anlaşılıp birleşmeleri teşekkül sayılır". TCK. 313. maddesinin 6. fıkrasında "bu maddede yazılı teşekkül, iki veya daha fazla kimsenin birlikte

²²² Türkiye'ye ithali ve Türkiye'den ihracı yasak maddeler için bkz. Gümrük mevzuatı, 1918 s. Kanun, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat.

²²³ KOCALAR, s. 129; ERGÜL, s. 109.

cürüm işlemek amacı etrafında birleşmesi ile oluşur" denilmektedir. TCK'nun 403. Maddesinin 11. Bendinde de teşekkül, "birden ziyade kimsenin bu suçları işlemek için önceden anlaşmaları" olarak tanımlanmıştır. TCK 403. madde uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili olup bu hüküm ayırık tutulursa TCK'nun teşekkül (örgüt) ile ilgili hükümlerinde ortak nokta, örgütün ikiden fazla kişi ile oluşmasıdır²²⁴. Karapara aklamak amacıyla ikiden fazla kişinin bir araya gelmesi ve aklama eylemlerini gerçekleştirmeleri halinde verilecek ceza artırılacaktır. Yargıtay'a göre teşekkülü oluşturan diğer kimselerin ele geçirilmiş olması gerekmemekle beraber varlıklarının kesin olarak tespiti aranmaktadır²²⁵.

Burada yanlış anlaşılmaya neden olacak bir yazım tekniği kullanılmıştır. 4208 S.Y. nın 7. maddesinin 3. fıkrasında karapara aklama suçunun "Karaparanın aklanması maksadıyla teşekkül vücuda getirenler ile idare edenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından" işlenmesi halinde ceza bir mislim artırılır denilmiştir. Madde metninden, kurulan örgütün sadece karapara aklamak maksadıyla kurulmuş olmasının gerektiği anlamı çıkmaktadır. Madde metnine bağlı kalınacak olursa değişik suçlar işlemek amacıyla kurulan ve kapara elde eden suç örgütü bu parayı aklarsa cezada artırım yapılmayacaktır. Bir kişi tek başına karapara aklama suçunda ne kadar ceza veriliyorsa bu şekilde karapara aklayan örgüte de aynı ceza verilecektir. Bu anlayış bize göre isabetsizdir. Zaten uygulamada sadece karapara aklamak için örgüt kurulmamaktadır. Öncelikle suç işlenerek karapara elde edilmekte, sonrada bu paralara aklanmaktadır. Bu durumda 7. maddenin 3. fıkrasındaki ağırlaştırıcı sebep uygulanacaktır. Yasa aklama suçunun örgütlü şekilde işlenmesini toplum ve kamu düzenini daha ağır ihlal ettiği düşüncesi ile bu düzenlemeye yer vermiştir. Sadece karapara aklama maksadıyla kurulan örgütlere bu hükmün uygulanması yasanın kapsamının daraltılması anlamına gelir. Bize göre her ne şekilde olursa olsun bir suç örgütü karapara aklamışsa cezada artırım uygulanacaktır.

²²⁴ YILMAZ, "Organize Suç...", s. 166

²²⁵ ERGÜL, Karaparanın Aklanması, s. 109.

e- Suçun Memur, Kamu Görevlileri veya Bazı Kanunlara Göre Faaliyet Gösteren Kurumlarda Çalışanlar Tarafından İşlenmesi

Görevi sebebiyle memur ve kamu görevlileri ile 3182 sayılı Bankalar Kanununa, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa, 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanuna, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa, Ödünç Para Verme İşleri ile Özel Finans Kurumlarının Kurulması, Faaliyetleri ve Tasfiyelerine İlişkin Esas ve Usulleri düzenleyen mevzuata göre faaliyet gösteren kurumlarda çalışanlar tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza ayrıca bir misli artırılır.

Burada bir çelişkiye dikkat çekmek gerekir ki, sayılan bu kurumlarda karapara aklamanın kolay olması ve çalıştıkları kurumunun avantajını kullanarak akalama yaptıkları için ceza artırımı düzenlenmiştir. Ancak bu kurumlara karşı işlenen suçlar sonucu yada bu kurumlardan yararlanma sonucu elde edilen haksız kazancın karapara sayılmamış olması bir çelişkidir²²⁶.

f- Suçun Şiddet veya Tehdit ya da Silah Kullanılarak İşlenmesi

Şiddet veya tehditle veya silah kullanarak işlenmesi halinde, hükmolunacak cezalar, ayrıca bir misli artırılır.

Şiddet maddi baskıyı (dövme vurma işkence etme) tehdit ise manevi baskıyı (kendisini ya da yakınlarını öldüreceği, sakat bırakacağı vb ifadelerle kişinin korkutulması) ifade eder²²⁷.

Silah kavramı TCK 189. maddesinde sayılmıştır. Buna göre "ceza tayininde kanununun şiddet sebebi sayarak bildirdiği silah tabirinden maksat;

- ateşli silahlar,
- patlayıcı maddeler,

²²⁶ DONA Y, s. 9.

²²⁷ ERGÜL, Karaparanın Aklanması..., s. 110.

- tecavüz ve müdafaada kullanılan her türlü kesici, delici, bereleyici aletler,
- yakıcı aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler ve boğucu, kör edici gazlardır". Karaparanın aklanması eylemlerinde sayılan aletlerden biri de kullanılırsa verilecek cezada bir misli artırılacaktır.

2- Hafifletici Nedenler

Karapara aklama suçunun, usul veya furuu veya karı-koca veya kardeşlerinden biri tarafından karaparanın kaynaklandığı suçlan gizlemek amacıyla işlenmesi halinde bu ceza, yansından üçte ikisine kadar indirilir. Karapara aklama suçuna ilişkin olarak getirilen hafifletici nedenler karaparanın elde edilmesine yönelik suçlarda uygulanamaz²²⁸.

G- Suçun Özel Görünüş Şekilleri

1- Teşebbüs

Kanun karaparanın aklanması için yapılabilecek eylem ve işlemleri saymıştır. TCK 61-62 maddeler çerçevesinde karapara aklamaya yönelik fiilleri işlemeye başlamış ama kendi itiyadında olmayan engel nedenlerden dolayı sonucu meydana getirecek filleri tamamlayamamışsa eksik teşebbüs olur. Buna karisin filleri tamamlamış olmasına rağmen kendi ihtiyarında olmayan engel nedenden dolayı netice meydana gelmemişse tam teşebbüs olur. Karapara aklama fiillerinde de her filin niteliğine göre teşebbüs söz konusu olabilir.

Ancak karaparayı elde edenlerden başka kişiler tarafından karaparanın bulundurulması dahi aklama suçunun oluşmasına yermektedir. Her hangi bir işlem yapmak için hazırlanırken henüz o işlemi yapmadan yakalansa bile karaparayı bulundurmak eylemi de madde de sayıldığından aklama suçu gerçekleşmiş olacaktır. Örneğin bir kimse karaparayı yurt dışına

²²⁸ İPEK, s. 100

çıkartmak isterken havaalanında yakalansa henüz yurt dışına çıkartmadığından suç işlenememiştir ve teşebbüs aşamasında kalmıştır denilemez. Çünkü kanun karaparayı bulundurmanın da aklama suçunu oluşturacağını belirtmiştir. Yada karaparayı bankaya yatırmak isterken yakalandığını varsayalım. Burada da henüz parayı bankaya yatıramadı, yani eylem sonuçlanmadı ve teşebbüs aşamasında kaldı denilemez. Çünkü karaparayı aklamak için seçimlik bir çok fiil sayılmıştır. Bunlardan birinin gerçekleşmesi suçu oluşturur. Kanun bulundurmaya da suçun maddi unsuru saydığından bankaya yatıramamış olsa da bulundurmadan dolayı aklama suçu tamamlanmış olacaktır. Bu nedenle karapara aklama suçuna teşebbüs söz konusu değildir. Yine karaparanın gizlenmesi eylemlerinde de teşebbüs söz konusu olamaz²²⁹.

2- Teselsül

TCK 80. maddesine göre aynı suçun işlenmesi amacıyla kanunun aynı hükmünün birden fazla ihlal edilmesi değişik zamanlarda bile olsa bir suç sayılır. Ancak ceza 1/6 dan 1A ye kadar artırılarak verilir denilmektedir. Karapara aklama suçunda da belirli miktara karaparanın aklanması amacıyla değişik zamanlarda değişik eylemler yapılıyorsa amaç aynı paranın aklanması olduğundan ve ihlal edilen hüküm aynı kanunun aynı hükmü olduğundan 80. maddenin uygulanması söz konusudur.

Ancak karapara elde etmek için değişik suçların işlenmesi halinde her suç ayrı ayrı değerlendirilecektir. Sonuçta beş ayrı suçtan toplam 500 milyar lira karapara elde edildi. Bu toplam karaparanın aklanması için 100 milyar liralık 5 aynı işlem gerçekleştirildi. Burada teselsül nedeniyle aklama bakımından tek suç sayılacaktır. Çünkü eldeki bir miktar para ayrı ayrı eylemlerle aklanmaya çalışılmıştır. Amaç tek suç işlemektir. Bir suçtan ceza verilecektir ancak TCK 80. maddeye göre artırılacaktır.

²²⁹ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 107.

Karapara aklamak için kullanılan yöntemler aynı olmak zorunda değildir. Yani paranın bir kısmı fiziki olarak başka ülkeye kaçırılırken bir kısmı kredi gibi gösterilmiş, diğer bir kısmı da sigorta poliçesi devralınarak aklanmış olsun. İhlal edilen hükümler farklı kanunlarda düzenlenmiş de olsa amaç karapara aklamaktır ve yasada aklamaya yönelik her türlü eylem yasaklanmıştır. Farklı eylemlerle karaparanın aklanması kanunun aynı hükmünün birden fazla ihlali ibaresi ile çelişki içinde değildir. Kullanılan yöntem farklı da olsa sonuçta aklama amaçlanmaktadır. İhlal edilen hükümler KAÖK ile yasaklanmış hükümlerdir.

3- İştirak

Karaparanın elde edilmesi tek kişi tarafından gerçekleştirilebileceği gibi teşekkül halinde de gerçekleştirilebilir. Aklama suçu bir kişi tarafından da gerçekleştirilebilir. Ancak uygulamada karaparanın aklanması suçu genellikle organize bir şekilde, birden çok kişinin katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Yani aklama suçuna iştirak edilmesi mümkündür. İştirak edenlerde TCK 64 ve devamı maddelerine göre cezalandırılması söz konusudur.

Burada şunu belirtmek gerekir ki, aklama eylemine üçüncü kişilerin amatörce katılması halinde iştirak hükümleri uygulanır. Ancak aklama işlemi bir teşekkül tarafından işleniyorsa kanunda cezanın bir misli artırılacağı belirtilmiştir. Teşekkül halinde işlenen aklama suçunun iştirak şeklinde değerlendirilmesi söz konusu olabilir. Bu durumun yargıçlar tarafından dikkatle ayırt edilmesi gerekir. Örneğin iki kişi birlikte bir miktar karaparayı aklamaya çalışmaları halinde iştirak hükümleri uygulanır. Ancak üç ve daha fazla kişinin katılımıyla aralarında bir iş bölümü çerçevesinde gerçekleştirilmişse, yani teşekkül oluşması için aranan şartlar varsa, suçun teşekkül tarafında işlenmesi söz konusudur.

Yönetmeliğin 17. maddesine göre yükümlülerden hukuka aykırı işlemi yapan ve yönetenler görevlerine, olayla ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre cezalandırılır.

4- Tekerrür

Beş seneden yukarı cezalara mahkumiyet halinde cezanın çekildiği yada cezanın düştüğü tarihten itibaren 10 yıl içinde, diğer cezalarda beş yıl içinde bir suç daha işlerse yeni suçtan verilecek ceza 1/6 ya kadar artırılarak verilir. Aklama suçunda da ceza çekildikten yada düştükten sonra belirtilen süreler içinde yeniden suç işlenmesi halinde ceza artırılarak verilecektir.

Ğ- Usul Hükümleri

1- Görevli ve Yetkili Mahkeme

Kanunda özel görev hükmü bulunmamaktadır. Genel hükümler çerçevesinde 825 sayılı Türk Ceza Kanununu Mevki Meriyete Vaz'ına Müteallik Kanunu'un 29/3 maddesine göre Asliye Ceza Mahkemeleri görevlidir.

Karaparanın elek edildiği suç ile karapara aklama suçunun ayrı birer suç olduğunu belirtmiştik. Bu iki suçun davalarının birleştirilmesinde yasaya bakıldığında bir engel bulunmamaktadır. Eğer öncül suç ve aklama suçunun davaları birleştirilmeyecek olsa idi bunun yasada açıkça belirtilmesi gerekirdi. Benzer bir durum olan kaçakçılık kanununun 31'inci maddesinde bu suça ilişkin davaların başka davalarla birleştirilemeyeceğine ilişkin amir hüküm bulunmaktadır. 4208 S.Y. da buna benzer özel bir hüküm bulunmadığından birleştirilmesi mümkündür. Ancak aklama suçları 3005 sayılı yasaya tabi olduğundan öncül suç bu yasaya tabi değil ise bu davaların birleştirilmesi olanaksızdır²³⁰.

Öncül suçla ilgili yargılamanın sonucunun bekletici sorun yapılamaması gerekir. Hatta bu yargılamada mahkum edilmeyen kişilerin de aklama eylemi nedeniyle yargılanmasına engel bir durum yoktur²³¹.

²³⁰ KOCALAR, s. 131

²³¹ KATOGLU, Tuğrul , "4208 Sayılı Kanun İle Düzenlenen Karapara Aklama Suçunun Yapısına İlişkin Bazı Gözlemler. Vergi Dünyası, Sayı 211, Mart 1999. s. 122; KOCALAR, s. 131.

Yetkili mahkeme; Kanunun 13. maddesine göre karapara aklama suçlarına bakmaya karaparanın bulunduğu yer mahkemesidir.

Yabancı ülkelerin müsadere ve kontrollü teslimat taleplerine Ankara sulh ceza mahkemesi yetkilidir. Talebin Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalara uygun şekilde olması gerekir.

2- Yargılama Usulü

Yasanın 13. maddesine göre karaparanın aklanması suçlarının yargılanması 3005 sayılı Meşhut Suçların Yargılanma Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılacaktır. Bu yasanın uygulanmasından amaç çabuk sonuçlanmasını sağlamaktır.

3- Zamanaşımı

Yasanın 8. maddesinde 10 yıllık bir zamanaşımı süresi belirtilmiştir. Süre fiilin işlendiği günden itibaren işlemeye başlar. Fiilin işlendiği gün ise, karaparanın kullanıldığı, kaynak veya niteliğinin değiştirilcrsgi. zilyet ya da malikinin değiştirildiği, transfere tabi tutulduğu, iktisap edildiği, gizlendiğinin açığa çıkarıldığı, gizlenen karaparanın başkasına devretmek üzere gizlemenin son bulduğu, bulundurma durumunuz da bulundurmanın son bulduğu tarihtir. Yani suç tarihi aklamanın nasıl başladığı yada hangi maddi unsurla gerçekleştirildiğine göre farklı olabilecektir²³².

Burada zamanaşımı sûresi bakımından bir genişletme söz konusu olmuştur. Zira TCK 102. maddesinin 4. bendinde 5 yılı geçmeyen hapis yada ağır hapis cezalarını gerektiren suçlar için zaman aşımı sûresi 5 yıl olarak belirtilmiştir. Karapara aklama suçuna verilecek ceza 2-4 yıl hapis cezasıdır. Yani TCK 102/4 e göre 5 yıllık zaman aşımına tabi olması gerekirken 4208 S.Y ile bu süre 10 yıl olarak belirtilmiştir. Yasa koyucu bu suçun önlenmesine yönelik iradesini zamanaşımı süresi bakımından da göstermiştir²³³.

²³² KOCALAR, s. 130

²³³ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 173.

Yasanın 8. maddesinde davanın açılması zamanaşımını keser denilmektedir. Yasanın bu düzenlemesi TCK 104. maddesinde belirtilen zamanaşımını kesme sebeplerinin uygulanmayacağı kanaatine yol açabilmektedir. Halbuki burada genel hükümler kaldırılmamıştır. Yasanın bu metnine bakılmaksızın 104. maddedeki kesme sebepleri uygulanmalıdır²³⁴. Aksi düşünüldüğünde zaman aşımı süresi için getirilen esnek düzenlemenin zamanaşımının kesilmesi konusunda daraltıldığı anlamına gelir.

4- Davaya Müdahale

4208 S.Y. nın uygulamasına ilişkin yönetmeliğin 26. maddesine göre MASAK Başkallığı karapara aklama suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri gergi yapılmak üzere yetkili ve görevli Cumhuriyet savcılığına intikal ettirir. Savcılık tarafından dava açılması halinde Maliye Bakanllığı CMUK hükümlerine göre davaya müdahil olur. Takipsizlik karar verilmesi halinde de bakanlık bu karara itiraz edebilir.²³⁵

5- Müsadere

Hukukumuzda genel hüküm olarak müsadere 765 sayılı Türk Ceza Kanunun da 36. madde de düzenlenmekte iken, bu kanun yerine ikame edilen ve 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun da ise müsadereye ilişkin olarak 54 ve 55. maddeler düzenlenmiştir. 5237 sayılı yasanın 54. maddesi eşya müsaderesini düzenlerken 55. maddesi ise kazanç müsaderesini düzenlemiştir. Her ne kadar 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun ‘ Özel Kanunlarla İlişki’ başlığını taşıyan 5. maddesinde ‘bu kanunun genel hükümleri özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır ‘ ifadesine yer vermekle, 5237 sayılı yasa 54 ve 55. maddelerindeki hükümlerin gerek 765 sayılı kanunda yer alan gerekse özel kanunlardaki bulunan müsadereye ilişkin hükümleri ortadan kaldırdığı anlaşılmakta ise de 11.05.2005 tarihinde kabul edilen 5349 sayılı Türk Ceza Kanunun Yürürlük ve Uygulama Şekli

²³⁴ DONAY, s.8; ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 174.

²³⁵ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.177

hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunun geçici 1. maddesi gereğince 'diğer kanunların, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapılncaya ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanır.' hükmünden hareketle 4208 sayılı kanunun müsadereye ilişkin 7/1 maddesi gerekli değişiklikler yapılncaya ve en geç 31 aralık 2006 tarihine kadar devam edecektir.

Karaparanın aklanması suçunda, 4208 sayılı yasanın 7. maddesi uyarınca, nemaları da dahil olmak üzere karapara kapsamındaki mal ve değerlerin müsaderesine karar vermek gerekir. Şayet söz konusu mal ve değerler ele geçirilememişse, bunlara karşılık gelen mal varlığının müsaderesine hükmolunmak gerekir. (Değere dayalı müsadere)²³⁶

Eğer bu kazançlar başka malvarlıklarına çevrilmiş veya dönüştürülmüş ise, söz konusu kazançların yerine bu malvarlıkları müsadere edilecektir. Örneğin karaparayla alınmış hisse senetleri, taşınmaz mallar gibi. Eğer bu kazançlar yasal yollarla elde edilmiş malvarlıkları ile karışmış bulunuyorsa, bu malvarlıkları karışan kazancın tahmini değeri kadar müsadere edilecektir.²³⁷

Burada uygulanacak müsadere 765 sayılı TCK'nun 36/1 maddesindeki müsadereden de farklıdır. Gerçekten, 36. maddeye göre, bir ceza olarak müsadereye hükmedilebilmesi '...fiilin irtikabından husule gelen bir eşyanın...' bulunması gerekmektedir. Halbuki burada karapara kapsamındaki mal ve değerler bulunmasa, yani fiilin işlenmesi suretiyle elde edilen malın bulunamaması halinde, buna karşılık gelen, bir başka deyişle suçun sonucu olmayan ve fakat faile ait olan mallar da müsadere edilecektir. Burada teknik anlamda bir müsadere cezası söz konusudur. Keza burada suç konusu olmayan bir eşyanın, bir suç nedeni ile müsaderesi sözkonusu olmaktadır ki Anayasamızın 38. maddesi buna cevaz vermez.²³⁸ Bu nedenle

²³⁶ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.178

²³⁷ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.178

²³⁸ 1982 Anayasası 38/10 maddesi gereğince 'genel müsadere cezası verilemez'

buradaki müsadere konusu eşyayı, yasanın 2. maddesindeki herhangi bir değere dönüşen karapara olarak algılamak gerekir.²³⁹

6- İspat ve Delil

Kural olarak eylemin karapara aklama eylemi olduğu konusunda ispat yükü kamuda bulunmaktadır. Zira bir paranın karapara olmadığını ispatlamasının istenmesi yükümlüler için altından kalkamayacakları bir yük demektir. Uzmanlar yapacakları inceleme ve denetlemelerde aklama olayı ile ilgili yeterli delil bulurlarsa olayı savcılığa intikal ettireceklerdir. Gerek hazırlık aşamasında gerekse yargılama aşamasında karapara akladığının ispatı gerekmektedir.

Avrupa'da yaygın olarak uygulanan karapara ile mücadele sisteminde kaynağı belli olmayan para direkt olarak karapara olarak kabul edilemez. Polisin bu paraları ve kaynağını incelemesi ve kaynağının yasadışı olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. ABD'de uygulanan mücadele sisteminde ise paranın kaynağını sahibi ispat etmek durumundadır. Kaynağının yasal olduğu ispat edilemeyin o para karapara sayılır ve el konulur. Ancak zaman içinde paranın kaynağının yasal olduğu ispat edilirse para iade edilir²⁴⁰.

4208 S.Y. açıkça ispat yükünün paranın sahibinde yada güvenlik görevlilerinde olduğunu belirten bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak Yasanın 9. maddesinde karapara aklandığına ilişkin ciddi emarelerin bulunması halinde tedbir konulabileceği hükmüne yer verilmiştir. Yine yasanın uygulanmasını gösteren Yönetmeliğin 26. maddesinde MASAK uzmanlara yaptırdığı inceleme ve araştırma sonucunda karapara aklama suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri gereğinin yapılması için savcılığa intikal ettireceği belirtilmiştir. Bu bilgi ve belgeler, mali kayıtlar, banka kayıtları, vergi, tapu, adli sicil gibi kayıtlar, mahkeme kararına dayanan aramalarda

²³⁹ DONAY, 18.01.1997 tarihli Radikal Gazetesi

²⁴⁰ ALTUĞ, s. 139.

elde edilen bilgi ve belgeler, mal beyanları, yapılan sözleşmelerdir²⁴¹. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde karapara aklama suçunun gerçekleştirildiğinin ispat yükü kamudadır. Gereken inceleme ve araştırmayı yapacak ve yeterli delil elde ederse savcılığa bildirecek ve dava açılarak ilgilerin cezalandırılması ve paraların müsaderesi sağlanacaktır.

Burada farklı bir izlenim oluşturabilecek bir hükümden de bahsetmek istiyoruz. VUK 30. maddesinin 7. bendinde "Maliye müfettişleri, hesap uzmanları ve gelirler kontrolörlerince yapılan incelemeler sırasında, mükellefler, her türlü harcamalar ve tasarruflarının vergisi ödenmiş veya vergiye tabi olmayan kazançlardan sağladıklarını kanıtlayamazlarsa" kanıtlanamayan kısmı bir önceki dönemde kazanılmış ve vergisi ödenmemiş sayılarak resen vergi tarhi yapılacağı hükmü yer almaktadır. Burada kazançların vergisinin ödenmiş olduğunun ispatı mükellefe yüklenmiştir. Aynı mantık karapara için de uygulanabilir mi? Olması gereken hukuk bakımında bizce kişi ve kurumlar ellerinde bulunan paranın nereden kaynaklandığını açıklayabilmelidir. Amaç kişi ve kurumların yasalara uygun faaliyet göstermelerinin sağlanması ise bu yaklaşıma sadece yasadışı faaliyetleri olanlar karşı çıkabilir. Ancak mevcut düzenleme bakımından bu yaklaşımın karapara konusunda da uygulanması söz konusu değildir. Eğer elindeki paranın yasal olduğunu ispat yükü parayı elinde bulundurana yüklense idi bunun açıkça belirtilmiş olması gerekirdi. Yasanın bütününe bakıldığında elinde para bulunduranın böyle bir ispat yükünün bulunmadığı aksine MASAK inceleme ve araştırma sonucunda aklama ile ilgili bilgi ve belgeleri savcılığa intikal ettirerek yargılama yapılmasını düzenlemiş bulunmaktadır.

Karapara aklama suçlarında öncül suça iştirak etmemiş, sadece aklama eyleminde bulunanların söz konusu paranın suçtan elde edildiğini biliyor olması gerekmektedir ki bunun ispatı son derece güç olmaktadır. Yasada ise bilme unsuru aranmaktadır. Bilme kavramı sadece paranın yasal

²⁴¹ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, "Karapara Aklama Suçunun İncelenmesi ve Denetimi", Vergi Sorunları, Sayı 144, Eylül 2000, s. 173.

olmadığının bilinmesi olarak anlaşılmalıdır. Yoksa işlenen suçun, zamanının, faillerinin yerinin bilinmesi gerekmez²⁴².

Öncül suçun yargıya intikal etmiş olması ve bu konuda bir mahkeme kararının bulunması uzmanların incelemeleri için büyük kolaylık sağlayacaktır. Ancak bir işlemin karapara aklama niteliğinde olup olmadığının araştırılması için öncül suçtan yargılama yapılması mahkumiyet kararı verilmesi gerekmemektedir²⁴³. Hatta berat kararı yada takipsizlik kararı verilse bile karapara aklama niteliğinin varlığı ayrıca incelenecektir. Zaten karapara elde edilen öncül suçlardan bazıları için savcılık doğrudan kamu davası açmamaktadır. İlgililerin şikayeti gerekmektedir. Her ne sebeple olursa olsun öncül suçla ilgili verilen hiçbir karar aklama konusunun incelenmesinde bağlayıcı değildir²⁴⁴.

Yasada karapara akladığının ispatı için özel bir delil belirtmemiştir. Bu konuda genel hükümlere müracaat edilebilecek ve her türlü delille ispatlanabilecektir. Ceza muhakemesinde delil sınırlaması söz konusu değildir. Suçun işlendiği ve failinin belirlenmesi için yargıç CMUK 254'e göre elde ettiği her türlü delili serbestçe değerlendirir ve tahkikattan edindiği kanaate göre karar verir. Ancak burada büyük sorunlar yaşanmaktadır. Zira elde edilen bilgiler sadece istihbarattan ibaret kalmaktadır. İstihbarat niteliğindeki bilgiler ise mahkemelerde delil olarak kullanılamamaktadır.* Ekonomik sistemin tam olarak kayıtlı olmaması özellikle ispatı gereken hususlara ilişkin delillerin yok edilmesi için uğraşıldığı bir alanda suçun ispatı son derece güç olmaktadır²⁴⁵. ABD'deki gibi ispat yükünün tersine çevrilmesi gerektiği görüşü ağır basmaktadır²⁴⁶. Ancak ekonominin büyük bölümünün kayıt dışı olması bu düşüncenin gerçekleştirilmesine imkan vermemektedir.

²⁴² ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 169.

²⁴³ KATOĞLU, s. 122; TOKMAKKAYA, s. 42.

²⁴⁴ TOKMAKKAYA, s. 42.

²⁴⁵ GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, "Karapara Aklama Suçunun İncelenmesi ve Denetimi", Vergi Sorunları, Sayı 144, Eylül 2000, s. 172.

²⁴⁶ MASAK Başkanı Nejat Coşkun'un Açıklamaları, Zaman Gazetesi, 05.06.2000.

H- 4208 Sayılı Kanunun Yürürlük Sorunu

1 Haziran 2005 tarihinden sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nun 282. maddesi "Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama" başlığı altında karapara aklama suçunu tarif ederek bu suçun kapsamını genişletmiş, ağırlaştırıcı sebeplerini göstermiş, uygulanacak tedbirler ve hangi hallerde cezasızlık sebebi olacağını göstermiştir. Madde metni aşağıya alınmıştır.

"Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama

MADDE 282. - [1] Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

[2] Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi hâlinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.

[3] Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

[4] Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

[5] Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz."

Madde genel olarak tahlil edildiğinde, birinci fıkrasında hangi suçlardan elde edilen malvarlığı değerlerinin bu suçun konusunu oluşturduğu, bu malvarlığı değerleri üzerinde hangi işlemlerin yapılmasının aklama anlamına geleceği, ve sonuç olarak bu suçun müeyyidesi öngörülmüştür. Maddenin iki ve üçüncü fıkralarında bu suçun ağırlaştırıcı

sebepleri gösterilmiş, dördüncü fıkrasında bu suçun işlenmesi halinde uygulanacak güvenlik tedbirlerinden bahsedilmiş son fıkrasında ise bu suç nedeniyle hangi hallerin cezasızlık sebebi olduğu açıklanmıştır.

Maddeye bu genel bakıştan sonra 4208 sayılı kanunun genel olarak sistematığı incelendiğinde ve bu kanunun 5237 sayılı TCK 282. maddesi ile karşılaştırması yapıldığında şu sonuçlara ulaşmak mümkündür. 4208 sayılı kanunun 2. maddesinde tanımlar başlığı altında önce karaparanın tanımı yapılarak, hangi suçlardan elde edilen para ve para yerine geçen değerlerin karapara olduğu açıklanmış, ardından karapara aklama suçunun tanımı yapılarak hangi eylemlerin bu suçu oluşturduğu açıklanmıştır. Kanunun bu bölümünün yukarıda madde metni verilen 282. maddenin 1. fıkrasına karşılık geldiği görülmektedir. Kanunun 7. maddesinde ise karapara aklanması suçunda ceza başlığı altında karapara aklama suçunun müeyyidesi, ağırlaştırıcı ve hafifletici sebepleri belirtilmiş olmakla, kanunun bu bölümünün de 282. maddenin 2 , 3, 4 ve 5. maddelere tekabül ettiği görülmektedir.

Yukarıda yaptığımız iki kanun arasındaki bu genel karşılaştırmadan sonra ortaya çıkan sonucun şu olduğu görülmektedir. 5237 sayılı kanunun 282. maddesi sadece 4208 sayılı kanuna göre kanunların zaman bakımından uygulanmasında “sonraki kanun” niteliğinde olup, bu maddenin 4208 sayılı kanunda karşılığı olarak görülen ve 2. ve 7. maddelerin ilgili bölümlerinin mülga olduğu anlaşılmaktadır.

Bu konudaki bir başka görüş ise 5237 sayılı kanun 282. maddesinin tamamıyla 4208 sayılı kanunu mülga ettiği yönündedir ki, bu görüşe katılmak mümkün değildir. Çünkü yeni ceza adaleti sisteminin bir parçası olan ve 23.3.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 18. maddesine²⁴⁷ göre kanun koyucu 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla yürürlükten

²⁴⁷ Yürürlükten kaldırılan kanunlar

MADDE 18.- [1] 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla;

a) 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu,
b) 8.6.1936 tarihli ve 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu,

kaldırılan kanunları tek tek saymış fakat bunlar arasında 4208 sayılı kanunu belirtmemiştir. Dolayısıyla kanun koyucunun 4208 sayılı kanunu mülga etmek gibi bir iradesinin olmadığı açıktır. 5237 sayılı TCK 282. madde ile 4208 sayılı kanunun zımnen ilga olduğu görüşü de doğru değildir. Yukarıda da izah edildiği üzere, 282. madde sadece 4208 sayılı kanunun belli hükümleri ile karşılıklılık oluşturmakta ve dolayısıyla sadece ilgili olduğu anlaşılan ve yukarıda belirtilen 2. ve 7. maddelerinin ilgili bölümlerini ortadan kaldırdığı anlaşılmaktadır.

Gerek doktrinde gerek ilk derece mahkemelerinde ve gerekse 4208 sayılı kanun konusunda temyiz incelemesi yapmakla görevli Yargıtay 7. ceza dairesinde 4208 sayılı kanunun 1 Haziran 2005 tarihi sonrasında uygulanması ile ilgili olarak henüz bir görüş, içtihat yada uygulama şekli oluşmadığı dikkate alınmak suretiyle bu tartışmanın zamanla netlik kazanacağı düşünülerek bu bölümde henüz çok taze olan fikirler ele alınmıştır.

c) 7.5.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun,
d) 30.7.1999 tarihli ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, Bütün ek ve değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAPARA AKLAMA SUÇUNU ÖNLEYİCİ DÜZENLEMELER

I- GENEL OLARAK

Karapara ile mücadele alanındaki önleyici düzenlemelerin bir kısmı “dikkat ve özen yükümlülükleri “ olarak adlandırılmaktadır.²⁴⁸

Kimi mevzuatlar yükümlü grupları tarafından yapılan karapara aklamaya müsait bazı işlemleri sistematik olarak mali istihbarat birimine bildirme yükümlülüğü (devamlı bilgi verme yükümlülüğü) getirmektedir. Bu durumda Merkezi Kuruluş kendine gelen bilgilerin tamamını analiz etmek suretiyle şüpheli işlemleri bizzat bulmak zorundadır. Bu özellikle ABD ve Avustralya mevzuatları tarafından tercih edilen sistemdir.²⁴⁹

Şüpheli işlem bildirimleri ise, bankacı, sigortacı yada mali aracı yükümlüye, yaptığı işlemleri analiz ederek bunların şüpheli eylemler içermeye elverişli olup olmadığına karar verdikten sonra, yasa tarafından yetkili kılınan birime bildirimde bulunma sorumluluğu getirmektedir. Devletin çoğu tarafından bu sistem kabul edilmiştir. Bu sistem, yükümlü grupların ve bankacıların karapara mücadelesine aktif şekilde katılımı sağlamaktadır.²⁵⁰

İngiltere de bildirim yükümlülüğü sadece belli meslek mensupları için değil görevinin ifası sırasında bir bilgiye sahip olan herkese yüklenmiştir. Belçika da bildirim için mali kuruluşlar için basit şüphe yeterken yükümlü mali olmayan meslek mensupları için kesin bilgi gerekmektedir. Lüksembourg da yükümlü meslek grupları “ karapara aklama emaresi teşkil eden fiilleri “ bildirmek zorundadır. Fransa karma bir sistem benimsemiş, ilgili meslek mensupları için basit şüpheyi ararken sermaye hareketlerine yol açan işlemleri yapan, denetleyen yada danışmanlık yapan kişiler için kesinlik

²⁴⁸ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.180

²⁴⁹ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.181

²⁵⁰ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.182

aramıştır. Belçika da mali araçların yükümlülükler uymamasının yaptırımını idari olup, azami 50 milyon Frank para cezası ve basın yoluyla ilan Fransa da ise para cezasıdır.²⁵¹

Türkiye’de uygulanan önleyici düzenlemeler ve yükümlülüklerin bazıları ise aşağıda incelenmiştir.

II- ŞÜPHELİ İŞLEMLER BİLDİRİMİ

A- Genel Olarak

Klasik yargılama usulünde hazırlık soruşturmalarında savcının veya sulh hakiminin, son soruşturma aşamasında ise mahkemenin talebi ile bilgi ve belgelerin verilmesi söz konusudur. Ancak 4208 S.Y. ile Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) kurulmuştur. Karapara aklanması ile ilgili bir şüphe oluşması halinde uzmanlardan oluşan bu kurul olayı izler, gerekli bilgi ve belgeleri toplar ve aklama söz konusu ise savcılığa olayı intikal ettirmektedir. Bu işlemleri yaparken banka ve diğer mali kurumlardan istediği bilgi ve belgelerin kurula verilmesi gerekmektedir.

Dünyada, şüpheli işlemler bildirim uygulaması ilk olarak ABD’de ve tesadüf eseri başlamıştır. ABD’de nakit işlemler bildirim formları doldurulurken, dolduran kuruluşlar forma “şüpheli ” ibaresi düşmeye başlamışlar, bu bilgilerin faydalı olduğunu gören Amerikalı yetkililer, gerektiğinde tüm kurumların bu bilgileri sağlamaları için nakit işlemler bildirim formatını değiştirerek işlemin şüpheli olup olmadığına ilişkin bir kutu ekletmişlerdir.²⁵²

Özel kanunlarda düzenlenmiş bulunan bilgi ve belge vermeme yükümlülükleri (bankacılık sırrı) bu kanunun uygulaması bakımından kaldırılmıştır. Başka kanunlardaki düzenlemeler ileri sürülerek bilgi ve belge vermekten kaçınılamaz. Gerçi 4208 S.Y. da belirtilmese de bankalar

²⁵¹ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.183

²⁵² AKAR, SPK Yayınları No:90, s.52

kanununun 83. maddesinde yetkili mercilerin istedikleri bilgileri verme zorunluluğu düzenlenmiştir. Ayrıca 4208 S.Y. açıkça düzenlenmiştir²⁵³.

Ülkemizde 2 Temmuz 1997 gün ve 23037 sayılı Resmi Gazete de yayınlanan " Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 sayılı Kanunun Uygulanmasına ilişkin Yönetmelik" in 12 ve 14. maddeleri ile literatürümüze girmiştir.

Yönetmelik şüpheli işlem diye yeni bir kavram getirmesine rağmen 12. madde bu kavramı tanımlamadığı gibi öğelerini de göstermemiştir. Ancak aynı yönetmelik MASAK a şüpheli işlem tiplerini belirleme yetkisi vermiştir. Anılan yetkiye dayanılarak çıkarılmış 2 nolu genel tebliğ şüpheli işlemi tanımlamış, ayrıca rehber mahiyetinde olmak üzere şüpheli işlem tiplerini saymıştır.²⁵⁴ Buna göre şüpheli işlem, " Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığı ile yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu para ve para ile temsil edilebilen değerlerin yasadışı yollardan elde edildiğine dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun olması halidir."²⁵⁵

B- Şüpheli İşlemlerin Bildiriminde Usul

Şüpheli işlemleri bildirmek zorunluluğunda olan yükümlüler²⁵⁶, şüpheli işlemlerin bildirimi ile ilgili olarak " Şüpheli İşlemler Bildirim Formu" nu işlemin vuku bulduğu tarihten itibaren en geç 15 gün içinde doldurarak MASAK a bildirmelidir. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ayrıca ve derhal yetkili ve görevli cumhuriyet savcılığına da bildirir.²⁵⁷

²⁵³ SAATÇİ, "Mücadele...", s. 143.

²⁵⁴ Söz konusu tebliğin B bendinde 20 madde halinde sayılan şüpheli işlem tipleri için bakınız Ok Abdullah, Mali Hukuk Boyutlarıyla Karapara Akalama Suçu, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , İstanbul, 2003, s. 87, 88 89 ve 90

²⁵⁵ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.185

²⁵⁶ Bunlar Yönetmeliğin 3 ve 12. maddelerinde 23 madde halinde sayılmış olup, bu yükümlülük gerçek kişilerin bizzat kendileri, tüzel kişilerin kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği bulunmayanların ise yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınan görevlilerce yerine getirilir.

²⁵⁷ ERGÜL, Karaparanın Aklanması..., s.125

C- Şüpheli İşlemler Bildirme Yükümlülüğüne Aykırılık Suçu

1- Genel Olarak

Karapara aklama suçunu önleyici düzenlemelerin başında şüpheli işlemleri bildirme yükümlülüğü gelir. Bu yükümlülüğe uymamak ise ayrı bir suç olarak yine 4208 sayılı yasada düzenlenmiştir.

2- Suçun Unsurları

a- Maddi Unsur

Şüpheli işlem bildiriminde bulunma yükümlülüğü MASAK'ın 2 sıra nolu tebliğinde sayılmıştır. Bu yükümlüler, şüpheli olduğu belirlenen işlemlerden birisinin yapılmasına rağmen bunu MASAK'a bildirmemişlerse şüpheli işlem bildiriminde bulunmama suçunu işlemiş olacaktır. Niteliği itibariyle sayılan şüpheli işlem tiplerine benzeyen işlemler de bildirim kapsamı içindedir. Buna rağmen şüpheli işlem bildiriminde bulunulmaması suçun maddi unsurunu oluşturmaktadır.

b- Manevi Unsur

Bu suçun manevi unsuru olarak genel kast yeterlidir. Yani söz konusu yükümlülerin özel bir kasıtlı (karapara aklamak gibi) hareket etmeleri gerekmeyip sadece şüpheli işlemleri bildirmemek amacıyla hareket emerli yeterlidir.

3- Fail

Bu suçun failleri yönetmeliğin 3 ve 12. maddelerinde sayılan ve şüpheli işlemleri bildirmekle yükümlü olduğu halde bildirmeyenlerdir. Şüpheli işlem bildirimine ait yükümlülük, gerçek kişilerin bizzat kendileri, tüzel kişilerin kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği bulunmayanların ise yöneticileri veya bunlar

tarafından yetkili kılınan görevlilerdir.²⁵⁸ Şüpheli işlemleri bildirmek zorunda olan yükümlüler aşağıda sıralanmıştır.

- Bankalar
- Özel finans kurumları
- Bankalar dışında esaslı faaliyeti kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar
- Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman ve factoring şirketleri
- 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri
- İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Takas ve Saklama Bankası A.Ş.
- Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri
- Yatırım fonları
- Yatırım ortaklıkları
- Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları
- Kıymetli maden, taş veya mücevherlerin alım satımını yapanlar
- Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler
- Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri
- Finansal kiralama şirketleri

²⁵⁸ ERGÜL, Karaparanın Aklanması..., s.124, 125

- Ticaret amacıyla gayrimenkul alım satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler
- Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar
- İş makineleri dahil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım ve satımı ile uğraşanlar
- Tarihi eser, antika, sanat eserleri koleksiyoncuları ve alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar
- Spor kulüpleri
- Noterler
- Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü
- Tapu Sicili Müdürlüğü
- Türkiye Jokey Kulübü

4- Yaptırım

Kanunun 12 . maddesinde de başkanlık ve görevlendirdiği kişilere istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyenler ve şüpheli işlem bildiriminde bulunmayanlar altı aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ayrıca 12 milyon liradan 120 milyon liraya kadar da ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. 5349 sayılı kanun ile değişik 5252 sayılı kanunun 5. maddesi gereğince özel kanunlarda öngörülen ağır para cezaları adli para cezasına dönüştürülmüştür. Fakat bu kanunlarda Türk Ceza Kanununda belirlenen ceza sistemine uygun değişiklik yapılınca kadar alt veya üst sınırlar arasında uygulama yapılmasını gerektirir nitelikteki adli para cezalarında cezanın alt sınırı dört yüz elli milyon üst sınırı yüz milyar Türk Lirası olarak uygulanır. Ağır para cezasından dönüştürülen adli para cezasının ödenmemesi halinde 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve

Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun [106](#) ncı maddesi hükümlerine göre hapis süresinin belirlenmesinde bir gün karşılığı olarak yüz milyon Türk Lirası esas alınır.

Bir kişi yada kurum hakkında kasıtlı olarak onun ticari itibarını sarmak amacıyla şüpheli işlem bildiriminde bulunulması halinde bu kişi hakkından suç duyurusunda bulunabilir. Ayrıca zarar doğmuşsa tazminat talebinde bulunulabilir²⁵⁹.

Yönetmeliğin 17 . maddesine göre yükümlülerden hukuka aykırı işlemi yapan ve yönetenler görevlerine, olayla ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre cezalandırılır.

III- SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A- Genel Olarak

Kanun'un 6. maddesinde sayılan kimseler görevleri dolayısıyla gerçek ve tüzel kişilerin ticari, şahsi, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin bilgileri öğrenebilmektedirler. Bu bilgilerin gizli kalması ve bu kişiler tarafından ifşa edilmemesi gerektiği düzenlenmiştir. Hem bu bilgilerin açıklanmaması hem de kendilerinin ya da yakınlarının çıkarları doğrultusunda kullanılamayacağı belirtilmiştir. Hatta bu kişilerin bu yükümlülükleri yürüttükleri görevlerinden ayrılırlar da devam eder.

Görevleri gereği elde ettikleri bilgi ve belgeleri yasada belirtilen kurumlara bildirmeleri sır saklama yükümlülüğüne aykırılık oluşturmaz²⁶⁰.

²⁵⁹ KAÇAR, Hamza, "Şüpheli İşlemler Bildirimi Yükümlülüğünde Banka Personelinin Cezai ve Hukuki Sorumluluğu", Yaklaşım, Yıl 7, Sayı 84, Aralık 1999, s. 84.

²⁶⁰ ŞIRAMUN, Serpil, "Karaparanın Sermaye Piyasasında Aklanmasının Önlenmesi İçin Alınabilecek Tedbirler", Sermaye Piyasası Kurulu, Araştırma Raporu, Aralık 1992. s. 6.

B- Sır Saklama Yüklümlülüğüne Aykırılık Suçu

1- Suçun Unsurları

a- Maddi Unsuru

Suçun maddi unsuru, görevleri gereği kişilerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin olarak öğrendikleri sırları veya gizli kalması gereken diğer hususların ifşa edilmesi, kendilerine yada üçüncü kişiler yararına kullanmalarıdır.

b- Manevi Unsur

Bu suçun işlenmesinde genel kast yeterlidir. Yani herhangi bir suç işleme kastı yeterli olup ayrıca bir sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranma kastı aranmaz. Bir başka deyimle fail sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranmakla bu suçu işlemiş olur.

2-Suçun Faili

Bu suçun faili 4208 sayılı kanunun 6. maddesinde 5 grup halinde sayılan kimselerdir. Madde sır saklama yükümlülüğü yüklediği kimseleri tahdidi olarak saydığı için bu sayılanlar dışında kalan kimseler bu suçun faili olamazlar.

Sır saklamak zorunda olanlar şunlardır.

- Mali Suçlan Araştırma Kurulu Başkanı, Başkan Yardımcıları, Mali Suçlan Araştırma Uzman ve uzman yardımcıları ile kurul hizmetinde çalışan görevliler,
- Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu Başkan ve üyeleri,
- Bu Kanun hükümleri uyarınca yetki kullanan diğer kamu görevlileri,

- Karaparanın aklanması işlemleri ile ilgili olarak bilgilerine ve ihtisaslarına başvurulanan gerçek ve tüzel kişiler,
- Karaparanın aklanması işlemleri ile ilgili olarak bilirkişilik görevi ifa edenler.

3. Yaptırım

Sır saklama yükümlülüğüne aykırı davrananlara verilecek ceza 12. maddede düzenlenmiştir. Buna göre 6. maddede sayılan kişiler gizli kalması gereken hususları ifşa etmeleri halinde 1 seneden 3 seneye kadar hapis cezası verilir. Bu bilgilerin ifşa edilmesi karşılığında bir çıkar sağlanmışsa bu elde edilen menfaat ve nemaları da müsadere edilir.

Yönetmeliğin 17. maddesine göre yükümlülerden hukuka aykırı işlemi yapan ve yönetenler görevlerine, olayla ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre cezalandırılır.

IV- KİMLİK TESPİTİ YAPMAK VE BELİRLİ SÜRE SAKLAMAK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A- Genel Olarak

Kimlik tespiti ve saklanması ile ilgili düzenlemeler sadece cezai bir düzenleme olmayıp aynı zamanda karapara aklanmasının önlenmesi ile ilgili mücadelede önemli bir yenilik sayılabilir.

Kimlik tespiti zorunluluğu 4208 S.Y. da yer almamasına rağmen bu yasanın uygulanması ile ilgili olarak çıkartılan yönetmeliğin 4. maddesinde düzenlenmiştir. Yapılan kimlik tespitlerinin beş yıl süre ile saklanması zorunluluğu getirilmiştir. Kimlik tespitinin yapılmaması yada yapılan tespitin beş yıl süre ile saklanmaması hallerinde sorumlularına kanunun 12. maddesindeki yaptırımlar öngörülmüştür.

B- Kimlik Tespiti Yapmakla Yükümlü Olanlar

Kimlik tespiti yapmakla yükümlü olanlar, yönetmeliğin 3. maddesinde sayılan ve noterler ile Tapu Sicil Müdürlüğü dışında yukarıda şüpheli işlemler bildiriminde bulunacak yükümlüler olarak sayılan kurum kuruluş ve kişilerden oluşan toplam 21 gruptur.²⁶¹

Kimlik tespiti yapmak zorunda olanlar bu sayılan yükümlüler ile bunların her türlü acente, temsilci ve ticari vekilleridir. Merkezi Türkiye’ de olan yükümlülerin yurtdışındaki şube ve acenteleri de faaliyet gösterdikleri ülke mevzuatında engel bir hüküm olmamak şartıyla kimlik tespiti ve buna ilişkin belgeleri 5 yıl süre ile saklama yükümlülüğüne tabidir.²⁶²

C- Kimlik Tespitine Konu İşlemler ve Miktarları

Yönetmeliğin 4. maddesi kimlik tespiti yapılacak işlemlere ilişkin düzenlemeler içermektedir. Kimlik tespiti yapılacak işlemlerin bir kısmı için parasal sınır gözetilmişken bazıları için ise böyle bir sınır gözetilmemiştir. Parasal sınır gözetilen işlemler ise şöyle sıralanabilir. Yükümlülerin taraf oldukları veya aracılık ettikleri toplam tutarı 12 milyar TL²⁶³ veya muadili döviz aşıyan her türlü alım-satım, havale, ödeme, saklama, takas, trampa, borç alma, borç verme, borcun nakli, alacağın temlik, kiralama, kiraya verme, mevduat, kar-zarara katılma veya cari hesaplardan para çekme veya yatırma, çek ve senet tahsili ve sermaye piyasası işlemleri ile benzeri işlemler.²⁶⁴

Herhangi bir parasal sınıra tabi tutulmadan kimlik tespiti yapılacak işlemler ise, sigortalama, finansal kiralama ve kiralık kasa hizmetleri ile

²⁶¹ ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.190

²⁶² ERGÜL, Karapara Aklama..., s.126

²⁶³ Bu sınır 1.8.2003 tarihine kadar 2 milyar TL idi. Fakat Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu 2.7.1997 tarih ve 23037 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 20. maddesinde düzenlenen yetkiye istinaden bu sınır 2.7.2003 tarihinde 12 milyar TL ye yükseltilmiştir. Karar 8.7. 2003 tarih ve 25162 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olup Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun bu konudaki kararları Yönetmeliğin 20/2 maddesine göre yayımı takip eden ay başından itibaren yürürlüğe girdiğinden 1.8.2003 tarihinden itibaren 12 milyar TL olarak uygulamaktadır.

²⁶⁴ OK, Yüksek Lisans Tezi, s.74

mevduat hesabı, kar-zarara katılma hesabı, cari hesap, repo veya benzeri açma işlemleridir.²⁶⁵

Benzeri hesap açma işlemlerinden ne anlaşılması gerektiği konusunda ise MASAK tarafından yayımlanan 4 sıra numaralı Genel Tebliğ açıklık getirmiştir.

Kimlik tespiti uygulamasından kurtulmak için bir kişi işlem yapacağı meblağı 12 milyar TL altında birkaç işlemle gerçekleştirebilir. Mevzuatımızda birbiriyle bağlantılı bu işlemlerin toplanarak tek işlem sayılmasını gerektiren bir düzenlemenin olmadığı ancak bu durumun “şüpheli işlem” olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.²⁶⁶

Aşağıda sayılan işlemlerde ise kimlik tespiti zorunluluğu yoktur.

- Yükümlülerin genel , katma ve özel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlarla yapacakları işlemler.
- Bankalar ve özel finans kurumlarının kendi aralarında yapacakları işlemler.

D- Kimlik Tespitinde Usul

1- Gerçek kişiler ile ilgili usul

Nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport gibi resmi daireler tarafından verilmiş kimlik tespitine yarayan fotoğraflı belgeler veya bunların noterce onaylanmış suretlerinden herhangi birinin sıhhatinden şüphe etmeyecek şekilde fotokopisi alınır veya kimlikte gösterilen bilgiler işleme ilişkin evrakın arkasına kaydedilir. Yabancı uyruklu gerçek kişilerin kimlik tespitinde kendi ülke pasaportu veya ikamet tezkeresi kullanılacaktır.

²⁶⁵ OK, Yüksek Lisans Tezi, s.74

²⁶⁶ MAVRAL, Karapara kayıtdışı ekonomi..., s.144

2- Tüzel kişiler ile ilgili usul

Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişilerin kimlik tespiti bunların, tescile dair belgelerin bir örneği ile tüzel kişi adına hareket eden kişinin temsile yetkili olduğuna dair belge ve imzası sirkülerinin ibrazı gerekmektedir.

3- Vakıflarla ilgili usul

Vakıfların taraf ve aracı oldukları bir işlemde kimlik tespiti söz konusu olduğunda da, tespit, Vakıflar Genel Müdürlüğünde tutulan sicile ilişkin belgelere bakılarak yapılacaktır.

4- Derneklerle ilgili usul

Derneklerde ise, il emniyet müdürlüklerinde tutulan dernekler kütüğündeki kayda ilişkin belgeler kimlik tespitinde esas alınacaktır. Kimlik tespiti için aranacak bu belgelere istinaden yapılacak kimlik tespitinde yöntem gerçek kişilerdeki ile aynıdır.

E- Yaptırım

Yönetmeliğin 17. maddesinde kimlik tespiti zorunluluğunun yerine getirilmemesi halinde 4208 sayılı yaptırımların uygulanacağı düzenlenmiştir. Söz konusu maddede kimlik tespitine ilişkin ihlali halinde yaptırıma tabi tutulan eylemler de sayılmıştır. Buna göre;²⁶⁷

- Belirlenen esaslar çerçevesinde kimlik tespiti yapmayanlar
- Kimlik tespitine ilişkin belgeleri 5 yıl süre ile saklamayanlar hakkında ilgili yaptırımlar uygulanacaktır.

MASAK tarafından yayınlanan 1 sıra numaralı tebliğde de yaptırım konusu düzenlenmiş olup kimlik tespiti zorunluluğunu ihlal eden yükümlüler 4208 sayılı yasanın 12. maddesi hükmüne göre altı aydan bir seneye kadar hapis ve 12 milyon TL den 120 milyon TL ye kadar ağır para cezası ile cezalandırılacaktır. 5349 sayılı kanun ile değişik 5252 sayılı kanunun 5. maddesi gereğince özel kanunlarda öngörülen ağır para cezaları adli para

²⁶⁷ OK, Yüksek Lisans Tezi, s.79

cezasına dönüştürülmüştür. Fakat bu kanunlarda Türk Ceza Kanununda belirlenen ceza sistemine uygun değişiklik yapılınca kadar alt veya üst sınırlar arasında uygulama yapılmasını gerektirir nitelikteki adli para cezalarında cezanın alt sınırı dört yüz elli milyon üst sınırı yüz milyar Türk Lirası olarak uygulanır. Ağır para cezasından dönüştürülen adli para cezasının ödenmemesi halinde 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun [106](#) ncı maddesi hükümlerine göre hapis süresinin belirlenmesinde bir gün karşılığı olarak yüzmilyon Türk Lirası esas alınır.

V- BAKANLAR KURULU KARARLARI VE TEBLİĞLERDE BELİRTİLEN YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRILIK SUÇU

Yasanın yanında karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik Bakanlar Kurulu kararlarına yada MASAK Başkanlığının çıkaracağı tebliğlere aykırılık halinde de aynı ceza (6 ay- 1 yıl arası hapis ve 12-120 milyon arası ağır para cezası) uygulanacaktır.

Yönetmeliğin 17 . maddesine göre yükümlülerden hukuka aykırı işlemi yapan ve yönetenler görevlerine, olayla ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre cezalandırılır.

Burada şuna değinmek gerekir ki, suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi gereği suçlar ve bunlara verilecek cezalar sadece yasa ile belirlenebilir. Burada yasada Bakanlar Kurulu kararları ile tebliğlerdeki düzenlemelere aykırılık halinde de hapis ve ağır para cezası verilebileceği düzenlenmiştir. Bize göre bu düzenleme doğru değildir. Suç ve ceza yasa ile belirlenmelidir.

SONUÇ

Karapara ve karaparanın aklanması kavramları belki de insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte özellikle son çeyrek asır içerisinde etki ve sonuçları itibarıyla hep gündemde olmuş ve ülkelerin ekonomik, sosyal, siyasi ve yargısal yapıları başta olmak üzere birçok alanda tehdit eder hale gelmiş olması nedeniyle önlenebilmesi amacıyla düzenlemelere gidilmiştir. Bu sürecin bir neticesi olarak Türkiye’de de 4208 sayılı “Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun” 19.11.1996 da kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Her ne kadar uluslararası bir sorun da olsa karapara kavramının henüz ortak bir tanımı yapılabilmiş değildir. Her ülke kendi şartlarına uygun olarak bu kavramı tanımlama yolunu seçmiştir. Fakat geneli itibarıyla yasadışı yollardan elde edilen gelire karapara denilmekle birlikte bu gelire yasal bir görünüm kazandırmak için bunların suç sayılan bir faaliyetten elde edildiğinin gizlenmesi amacıyla yapılan tüm işlemler ise karaparanın karaparanın aklanması olarak tanımlanmıştır.

Günümüzde çoğu zaman kayıtdışı ekonomi kavramı ile karapara kavramları birbirine karıştırılmakta ise de aslında kayıtdışı ekonomi karapara kavramını da içine alan daha geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısı ile her iki kavramın kaynakları, sebepleri ve bunlara karşı geliştirilecek mücadele yöntemleri ile yarattıkları sorunlar açısından birbirlerinden çok farklı kavramlardır.

Karaparanın kayıtdışı ekonomiden ayrılarak miktarının tespiti ise ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat yapılan tüm tahminlerde ülkemizdeki karapara miktarının yılda 50 milyar dolar civarında olduğu sonucu çıkmaktadır.

Karaparanın aklanmasında çok çeşitli yollara kullanılmakta olup, biz bu çalışmada bu yöntemlerden en çok bilinen ve kullanılanları anlatmaya çalıştık. Teknoloji geliştikçe yöntemlerin farklılaşması ve çeşitlenmesi ve bu nedenle de karapara aklayıcılarının takibinin son derece güçleştiği, dolayısı ile karapara aklayıcılarının ellerindeki devasa kaynaklar sayesinde kendilerini takip eden yargı ve polisin hep birkaç adım önünde oldukları da yadsınamaz bir gerçek haline gelmiştir.

Karapara miktarının boyutları o derece büyümüştür ki artık ülkelerin bağımsızlığı, bütünlüğü de dahil rejimlerini toplumsal ve ekonomik yapılarını da tehdit eder hale gelmiştir. Özellikle karapara ile beslenen terör ve mafya tipi örgütlenmeler artmış, yolsuzluklar, adaletsizlikler, siyasetin yozlaşması, ahlaki değerlerin erozyonu ile birlikte adalet sisteminin bozulmasına bağımsız yargının zedelenmesine sonuç olarak ta adalete olan güvenin sarsılmasına neden olmuştur.

Karapara mahiyeti itibarıyla genelde bireysel olarak değil örgütlü ve organize bir yapının çalışması sonucu elde edilebilen ve yine bu yapının kollektif çalışması neticesinde ise aklanabilen bir gelir durumundadır. Bu nedenle karaparanın aklanmasının önüne geçmek isteyen hükümetler bu tip suç örgütlenmeleri ile mücadeleye ağırlık vermek durumundadırlar.

Karapara ile mücadelede her ne kadar gerek Dünya’da gerekse Türkiye’de yasal altyapı bulunmasına rağmen halen önüne geçilememiş olması ve her geçen gün karapara ve aklanan karapara miktarının artıyor olması geleceğimizi tehdit eder hale gelmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla yetersiz görülen ve karapara aklayıcılarının hep birkaç adım ardında kalan yasal altyapının yeniden düzenlenmesi ile birlikte bu yasaları uygulayabilecek uygulayıcılarında her açıdan donanımlı hale getirilmesi gerekliliği kendisini her geçen gün kendisini daha da çok hissettirmektedir. Aksi halde geleceğimizi karapara baronlarına teslim etmek kaçınılmaz hale gelecektir.

KAYNAKÇA

AĞBAL, Naci, Vergi Kaçakçılığı Suçları ve Karapara İlişkisi, Yaklaşım Yayınları, Mayıs 2000, Sayı 89

ALGAN, Yusuf, İngiltere’de Kraparanın Önlenmesine İlişkin Düzenlemeler ve Bank of England’ın Bu Konudaki Görev ve Yetkileri”, İnceleme Raporu, T.C. Merkez Bankası Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayını, Ankara, 12.10.1998, Sayı 44

ALTAN, Çetin, “Türkiye’deki Uyuşturucunun Rakamlarla Boyutu”, 20.10.1999 tarihli Sabah Gazetesi

ALTUĞ, Osman, Kayıtdışı Ekonomi, İstanbul, Mart 1994, Cem Ofset Matbaacılık Sanayii A.Ş

ALTUĞ, Osman, Kayıtdışı Ekonomi ve Yer altı Dünyası, Ankara, Mart 2000

ALTUĞ, Osman, Zula ve Kurye Düzeni, Radikal Gazetesi, 29 Aralık 1997

Ankara Ticaret Odası, “Karapara Aklamanın 18 Yolu”, Ekonomik Denge Der BAHTİYAR, Mustafa, Off-shore Bankalar (Yurtdışında Mukim) ve Vergi Sorunları, Yaklaşım Yayınları, Haziran 2000, sayı:90, Ankara Ticaret Odası Yayın Organı, Ağustos 2000, sayı 27

AYDEDMİR, Şinasi, Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Acar Matbaacılık, İstanbul, Aralık, 1995

BAHTİYAR, Mustafa, Off-shore Bankalar (Yurtdışında Mukim) ve Vergi Sorunları, Yaklaşım Yayınları, Haziran 2000, sayı:90

BAŞAK, Ramazan, 50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği Yayını, Yayın No:206, Ankara, 1998

CEMAL, Hasan, Neşteri Sonuna Kadar Vurmak, Milliyet Gazetesi, 17 Ocak 2004

ÇELİK, Kuntay; KOÇAĞRA, Selen Işıl; GÜLER, Kadir; Karapara Aklama, Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar, Masak Yayınları, Ankara 2000, Sayı 1

ÇULCU, Murat, Mafia Üzerine Notlar, İstanbul 1998

DEMİRÇELİK, Adalet, “Mali Piyasaların Karaparanın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine Yönelik Çalışmalar ve Türkiye’ye İlişkin Değerlendirmeler”, Araştırma Raporu, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara, Mayıs 1993

DERDİYOK, Türkmen, “Türkiyenin Kyıtdışı Ekonomisinin Tahmini”, Türkiye İktisat Dergisi, sayı 14

DONAY, Süheyl, “Karapara Yasası Hakkındaki Düşünceler”, 16,17,18.01.1997 tarihli Radikal Gazetesi

DÖNMEZER, Sulhi, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, İstanbul, 1995, 14.baskı

DÖNMEZER, Sulhi, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Semineri, EGM, İstanbul, 06.08.1999

EGM , Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 98, EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı , Ankara 1999

EREM, Faruk, Türk Ceza Kanunu Şerhi , Ankara, 1993, Cilt 2, Özel Hükümler

ERGÜL, Engin, Hukuki, Mali, Ekonomik, Aktüel, Boyutları ve İlgili Mevzuatıyla Karaparanın Aklanması ve Suçları, Ankara 1998, Adalet Yayınevi

ERGÜL,Engin,Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu,1.B., Ankara,2001,Yargı Yayınevi

ERGÜL, Ergin, Uyuşturucu Maddeler ve Suçları, Ankara 1997

ERGÜL,Engin, Karaparanın Aklanmasının Hukuki ve Cezai Boyutları, Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler, T.C. Merkez Bankası Yayınları, Ankara 1999

GÜMÜŞKAYA, Hayrettin, Karaparanın Ulusal ve Uluslararası Finans Düzenine Etkileri,(Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı

GÜMÜŞKAYA,Hayrettin, "Karapara Aklama Suçunun İncelenmesi ve Denetimi", Vergi Sorunları, Sayı 144, Eylül 2000

<http://www.evrensel.net>, ekonomi, 21.07,2001,'işte piyasalarınız'

İPEK, Halim,_Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karaparanın Aklanması, 1. baskı, İstanbul, Eylül 2000

İZCİ, Alev, "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Olarak Uluslar arası Düzeyde Yürütülen Çalışmalar ve Gelişmiş Ülke Uygulamaları", Uzmanlık Tezi, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Yayınları, Ankara, Ocak, 1994

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2000, T.C .İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Yayınları:2001/3, Ankara, 2001

KAÇAR, Hamza,Şüpheli İşlemler Bildirimi Yükümlülüğünde Banka Personelinin Cezai ve Hukuki Sorumluluğu", Yaklaşım, Yıl 7, Sayı 84, Aralık 1999

ŞIRAMUN, Serpil, "Karaparanın Sermaye Piyasasında Aklanmasının Önlenmesi İçin Alınabilecek Tedbirler", Sermaye Piyasası Kurulu, Araştırma Raporu, Aralık 1992

KAÇAR, Hamza, Organize Suç Örgütleri Nedir? Çıkar Amaçlı Örgütlü Suçlarla Mücadele Kanunu Tasarısında Neler Öngörülmektedir?, Yaklaşım Dergisi, Yıl 7, Sayı 80, Ağustos 1999

KARDÜZ, Ali Rıza, “Kayıtdışı Para Banka Sistemine Sokulunca Karapara Sorunu Biter”, Sabah Gazetesi, 20 09 1997

KATOGLU, Tuğrul , "4208 Sayılı Kanun İle Düzenlenen Karapara Aklama Suçunun Yapısına İlişkin Bazı Gözlemler”, Vergi Dünyası, Sayı 211, Mart 1999

KILIÇDAROĞLU, Kemal ,Suç Ekonomisini Önleme , Yargı Cephesi ve Sorunları, Vergi Dünyası, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Mayıs 2000, Sayı 225

KILIÇDAROĞLU, Kemal, “Kayıtdışı Ekonomi ve Bürokrasi”, Vergi Dünyası, Haziran 2000, sayı:190

KOCASAKAL, Ümit, Karapara Aklama Suçu, İstanbul Üniversitesi, SBE, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi

KORKMAZ, İlkorur, “Karapara Yazgısı”, 06.06.1997 tarihli Milliyet Gazetesi

KURT, Şahin, Uygulamada Terör Suçları ve İlgili Mevzuat, Ankara 1998

Mali Eylem Görev Grubu (F.A.F.T.), Karapara Aklama Tipolojileri, MASAK (T.C. Mali Suçları Araştırma Kurulu) Yayın No:7, Ankara, Ekim 2000

MALKOÇ, İsmail, Sahtecilik Suçları ve Mala Karşı Suçlar, Ankara, 1990

MAVRAL, Ülker, Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye Yansımaları, 1.B., Ankara, 2001, Şafak Matbaacılık

OK, Abdullah, Mali Hukuk Boyutuyla Karapara Aklama Suçu, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,2003

ÖNDER, Ayhan, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, İstanbul, 1994

ÖNGEOĞLU, Abdurrahman, “Karapara Aklama Suçu”, Vergi Sorunları Dergisi, Ağustos 1999, Sayı 119

ÖZBİLEN, Şevki, Siyasal Yozlaşmadan Ekonomik Yozlaşmaya, Finans Dünyası, Mart 1998

ÖZDİKER, Cengiz, Televizyonda Mafya Tiplerleri, Polis Dergisi, Yıl 6, Sayı 22, Ocak-Şubat-Mart 2000

ÖZEK, Çetin, Organize Suç, Prof.Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul 1999

ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, Suç Ekonomisi ve Mafya, Ekonomik Forum Dergisi, TOBB yayınları, 15 Kasım 1998

ÖZSOYLU, Ahmet Fazıl, Suç Ekonomisi, Türkiye Genç İşadamları Derneği Yayınları, İstanbul, Ocak 1998

ÖZSUCA, Hatice Banu, Avrupa Topluluk Hukukunda Bankaların Karaparanın Aklanması İçin Kötüye kullanmaktan Korunması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, Ankara, 1993

ÖZTÜRK, Bahri, “Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Organize Suç Kavramı”, EGM Asayiş Daire Başkanlığı, Ankara 1998

ÖZTÜRK, Bahri, Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku, Ankara 1994, 3. Baskı

ÖZTÜRK, Bahri, Organize Suçlulukla Mücadele__, Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkanlığı, Ankara 1998

PARLAR, Suat, Kirli İşler İmparatorluğu, İstanbul, Ağustos 1998

PARLAR, Suat, Kirli İşler İmparatorluğu, İstanbul, Ağustos 1999

PFEİFFER,Chritian, “Örgütlü Suçlulukla Mücadele, Sanık Hakları ve Devletin Yetkileri”, Sempozyum, Umut Vakfı, İstanbul 1996

Radikal Gazetesi, 7 Şubat 2001, Borsa-Finans sayfası

SÖZÜER, Adem, “Terörizm ve Organize Suçlar”,Türk Demokrasi Vakfı, Ankara, Eylül 1999

SÖZÜER, Adem, Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler, Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 9, Sayı 1-2, İstanbul 1995

ŞENGÜL, Selami, Aklama Kadar Kirlenme de Önemli, Ekonomi, Aralık 1996

ŞENGÜL, Selami, Bir Hurafe Kayıtdışı Ekonomi, Ankara, Ekim 1997,İmaj Yayınevi

ŞUŞOĞLU, Önder, 16.01.2000.Tarihli Star Gazetesi

T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Kaçakçılık ve Sahtecilik Olayları Değerlendirmesi, Everen Yayın Basım San. Tic. A.Ş., Nisan 1998

TAŞDEMİR, Kubilay – ÖZKEPİR, Ramazan, Mala Karşı Suçlar, Ankara, 1993

TAŞKIN, Mustafa, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri Karapara İlişkisi Ve Türkiye’de Bu Suçlarla Mücadele, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 20, Cilt 13, Yasama Yılı 2 , 17. Bileşim, 13.11.1996

TUNCER,Selehattin, Karapara Aklanmasına İlişkin Yasa, Mükellefin Dergisi, Sayı : 49, Ocak 1997

UYANIK, Cahit, “ 32 Kısım Tekmili Birden Karaparanın Macerası ”, Ekonomi Dergisi, Sayı:3,Aralık 1996

UYGUR, Ercan, “Karapara Aklama Faaliyetlerinin Ekonomik Boyutları”, Karapara Aklama Faaliyetleri ve Önlemler, T.C. Merkez Bankası Yayınları, Ankara, 1999

ÜN, Selma, 60 Soruda Karapara, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Çalışma Raporu, Ankara, Mart 1998

Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E.1981/4608, K.1981/5410, Kazancı Yargıtay Kararları CD'si

YENİSEY, Feridun, Mukayeseli Hukukta Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele ve Türkiye, EGM Asayiş Daire Başkanlığı Yayın No: 4Ankara 1998

YENİSEY, Feridun, Örgütlü Suçla ve Terörle Mücadele_, Sempozyum, Umut Vakfı, İstanbul 1996

YENİSEY, Feridun “Örgütlü Suçlarla ve Terörle Mücadele” , Sempozyum, Umut Vakfı, İstanbul 1996

YETİM, Sedat, “Türkiye’de ve Dünyada Karaparanın ve Aklamanın Boyutları ve Tahmini”, Dünya, 25.07.2000

YILMAZ, Halil, “Organize Suçla Mücadele Eden Birimler Arasında Koordinasyonun Önemi”, EGM Asayiş Daire Başkanlığı_, Ankara 1998

YILMAZ, Halil, Organize Suç ve Ceza Adalet Sistemi, Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkanlığı, Ankara 1998

YILMAZ, Halil, Organize Suçla Mücadele Eden Birimler Arasında Koordinasyonun Önemi, Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı, Ankara 1998

YÜCEL, Mustafa, “Organize Suç”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Mart 1998, Yıl 11

YÜCEL, Mustafa, Organize Suç, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1998/3, Yıl 11

YÜCEL, Mustafa, Organize Suç, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1998/3, Yıl 11

ZİEGLER, Jean, Suç Derebeyleri, Çeviren: AKOYUNLU, Ali Cevat ,Doğan Kitap, İstanbul 1999

ÖZET

Yoncalık, Feyyaz Türk Hukukunda Karaparanın Aklanması ve Önleyici Düzenlemeler, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Muharrem Özen, 134s.

Özellikle son yarım yüzyıl içerisinde güncelliğini hiç kaybetmeksizin koruyan bir kavram olan karaparanın boyutları o kadar büyümüştür ki, bireysel çabalar ile elde edilmesi mümkün olmaktan çıkıp örgütlü ve organize bir kollektif çalışmanın neticesinde elde edilebilir hale gelmiştir. Buda karaparayı son yıllarda suç örgütleri ile anılır hale getirmiştir.

Her ne kadar karaparanın tehlikesi artık tüm dünyada farkedilmiş olsa da karapara ve onunla birlikte anılan organize suç örgütleri ile mücadele de henüz istenilen seviyeye gelinememiştir. Bunun temel sebepleri, varolan yasal altyapının ve bu yasal altyapıyı uygulayıcı konumunda olanların teknik donanımının henüz yeterli seviyede olmamasıdır.

Bu yetersizliklerin bir neticesi olarak karapara ile mücadele de etkin sonuçlar alınamamakta, dolayısıyla karapa ülke ekonomisi ile birlikte, sosyal, siyasal ve yargısal düzenini, hatta birlik ve bütünlüğünü bile sarsacak duruma geldiği gözlenmektedir. İşte bu çalışmada bu tehlikenin varlığına dikkat çekilmek suretiyle, karapara ve karapara aklama kavramaları, yöntemleri, niçin mücadele edilmesi gerektiği, organize suçluluk ile bağlantısı ve son olarak ta ülkemizde karapara ile mücadele amacıyla çıkarılmış bulunan 4208 sayılı yasa ile birlikte önleyici düzenlemeleri çok fazla detaya girmeksizin incelenmeye çalışılmıştır.

Tezde araştırma yöntemi olarak tarama yöntemi kullanılmış, konu ile ilgili kitaplar, makaleler ve internet sayfalarının çoğu taranmış, yine bu konuda yazılmış yüksek lisans ve doktora tezleri de gözden geçirilmiştir.

SUMMARY

Yoncalık, Feyyaz, Laundry Money Crimes And Preventive in Turkish Law, Master's Thesis, Advisor: Assoc. Prof. Muharrem Özen, 134p.

Especially in the last semi-century black money's, the currency of wh never die, dimensions have become so large that to obtain it with indi effort has become impossible. On the contray to obtain it has become associated with organized crime gangs. That has made black Money reputa with crime organizations.

Although black money' s danger has noticed all over the world, to struc with black Money and organized crime gangs hasn't become effective level.yet.The basic reasons of this are legal infrastructure and it's implementing personnels's tecnical equiments deficiencies.

The consequence of these in adequacies, the struugle with black Money ineffective, so it is observed that black Money become destructive fc national economy, social-politica- juridical order , besides nationa union.And this work , drawing attention with black money's existance, to analyse 4208 numbered law which is made for black Money and Mone^ laundering concepts,methods,and blac money's associatin with organized crimes, and the last aim of stuggling with black Money.in this thesis,searching method is used as an experimentel method.Besides book according to subjek,articles,internet sites and postgraduate thesis ai researched..